DAUGAVAS VANAGI

LATVIEŠU KARAVĪRU FRONTES LAIKRAKSTS

7. (47.) num. 12. februāris 1943. g.

Dvēseļu karogs

Rakstniekam Rūdolfam Blaumanim ir skaista balāde par Tālavas taurētāju, kuru ienaidnieks pārsteidz eglē un, bez dzīvības, piesola vēl zeltu, godu un brīvību, lai tikai viņš nedotu taures signālu saviem vīriem, bet taurētājs atbild: «Mans zelts ir mana tauta. Mans gods ir viņas gods!» un paziņojis savējiem par ienaidnieka uzbrukumu, iet nāvē, kļūdams par varoni un aiztaupīdams dzīvības un kauna nāvi visam Tālavas karavīru pulkam.

Šis notikums norisinājies tālajos sirotāju laikos, bet arvien apstarojis ar savu mirdzumu latviešu tautu un valdzinājis nomoda turētājus, pie kādiem pieskaitāms arī rakstnieks Blaumanis. Šo nemirstīgo varoņdarbu ietērpdams cienīgā un lieliskā balādē, rakstnieks to atstājis savai tautai par varonības spoguli, kurā nebeidzamā nākotnē latvieši varēs skatīt varonības uzupurēšanās lieluma mūžīgo paraugu.

Šī Blaumaņa balāde nāk prātā, domājot par šī kara varoņu neskaitāmajiem uzupurēšanās piemēriem, kuŗus visus vainago ne tikai Jaunās Eiropas, bet visas pasaules apbrīnotā Staļingradas varoņu cīņa un uzupurēšanās. Par to vācu bruņoto spēku virspavēlniecības 3. februāŗa speciālziņojums vēstī:

— Cīņa par Staļingradu beigusies. Līdz pēdējam elpas vilcienam palikdama uzticīga savam karoga zvērestam 6. armija, priekšzīmīgā ģenerālfeldmaršala Paulus'a vadībā, sabrukusi ienaidnieka pārspēka un apstākļu nelabvēlības priekšā. Ar to liktenī dalās kāda vācu aviācijas zenītartilerijas divizija, divas rumāņu divīzijas un viens kroatu pulks, kas uzticīgā ieroču brālībā ar vācu armijas kara biedriem pildījuši savu pienākumu līdz pēdējam.

Vēl nav laiks raksturot operāciju norisi, kas novedusi līdz šādam rezultātam. Bet vienu jau var teikt šodien: armijas upuris nebija velts. Kā vēsturisks eiropiskās sūtības cietoksnis daudzas nedēļas tā lauzusi sešu padomju armiju triecienu vētru. Ienaidnieka pilnīgi ielenkta, tā turpmākajās nedēļās vissmagākās cīņās un visgrūtākos apstākļos saistīja stiprus pretinieka spēkus. Ar to tā vācu vadībai deva laiku un iespēju spert pretsoļus, no kuŗa reālizēšanas bija atkarīgs visas austrumu frontes liktenis.

Nostādīta šo uzdevumu priekšā, 6. armija beidzot izturēja arī tad, kad, ielenkumam ieilgstot un operācijām turpinoties, gaisa spēki, neraugoties uz vislielākajām pūlēm un smagākajiem zaudējumiem, vairs nespēja nodrošināt pietiekamu apgādi no gaisa un galu galā atslogošanas iespējamības izzuda pavisam. Pretinieka divreiz pieprasītā padošanās tika lepni noraidīta. Zem kāšukrusta karoga, kas bija uzvilkts vistālāk redzamajās, augstākajās Staļingradas drupās, notika pēdējā cīņa — ģenerāļi, virsnieki, apakšvirsnieki un kareivji plecu pie pleca cīnījās līdz pēdējai patronai. Viņi mira, lai Vācija dzīvotu. Viņu priekšzīme dzīvos vistālākajos nākotnes laikos, par spīti visai nepatiesai boļševiku aģitācijai. Bet 6. armijas divīzijas top no jauna. —

Tāpat kā Tālavas taurētājs, tāpat kā Spartas ķēniņš Leonīds ar saviem 300 vīriem, aizstāvot Termopīlas pret milzīgo pārspēku, tā šie 6. armijas varoņi zināja, kas viņus gaida. Un tāpat viņi arī saņēma padošanās piedāvājumus, kas tiem būtu glābis dzīvību. Bet viņi ne mirkli nav vilcinājušies izšķirties par uzticību savai tautai un savam godam, ieiedami nāvē, nemirstīgas varoņslavas vainagoti, kļūdami par vienreizīgu paraugu kalpošanā savai tautai un tēvuzemei, šiem augstākiem cilvēka sūtību piepildītajiem jēdzieniem.

Starp viņu un seno laiku varoņu līdzīgu uzupurēšanos parallēles vilkt atļauj vienīgi kopējā nostāja — pildīt līdz galam savai tēvuzemei doto zvērestu, pildīt savas tautas drošības likumu. Ievērojot to, ka minēto seno varoņu pretestība ienaidniekam no izšķiršanās brīža līdz nāves mirklim cīņā, kā zināms, vilkās tikai dažas stundas vai dienas, Staļingradas varoņu piemērs kā pretestības ilguma, tā izturības un varoņu skaita ziņā pārsniedz visu, kas mums zināms, un kļūst par vienreizīgāko un visheroiskāko sniegumu, kādu vien Eiropa, kas šo cilvēces kultūras šūpuli pret kara vētrām no Āzijas stepēm aizsargājusi jau vairāk reižu, pazīst un atminās. Vairāk kā divu mēnešu bezcerīgās cīņās katrs Staļingradas vīrs bija kļuvis par cietoksni, pret kuru nemitīgi vēlās boļševiku nāvēšanas kārē satracināto masu un baismīgāko ugunsieroču iznīcību sējējs vilnis, kas atradās nesamērīgā pārspārā. Sešas padomju armijas šajā laikā ar savu pāri miesas un gara spēkiem ejošo sniegumu aizturēja šī varoņu armija, novērzdama iznīcības briesmas ne tikai saviem cīņas biedriem dienvidu frontē, bet visur citur, kur tanī pat laikā bangoja padomju masu ofensīva, lai parautu vārtus vaļā uz visu Eiropu. Pildīdami savas tēvijas pavēli, Staļingradas varoņi glāba cilvēces kultūras šūpuli, jau dzimušas un vēl nedzimušas audzes, kuŗas pāri mūsu dienām vistālākā nākotnē ar svētu bijību sirdī lūkosies gaismā, kas staros no šo varoņu kapiem mūžīgā dzīvībā un nemirstībā.

Savas tēvijas drošības un dzīvības likumam klausīdami, šie varoņi nepadevās, bet krita, ticēdami uzvarai, atskārzdami, ka katra diena, katra pēda zemes, kuŗai viņi liek pārklāties uzbrucēja ienaidnieka asinīm, Jaunās Eiropas cīnītāju pulkus tuvina uzvarai. Cīnoties un krītot par uzvaru, Staļingradas varoņu armija iededzinājusi veco un jauno cīnītāju dvēselēs tikpat fanātisku ticību tai, ar kādu viņi varēja iet savā drošajā nāvē, zinādami, ka viņi dzīvos tanīs dvēseļu pulkos, kas uzvaras dziesmai dimdinot Eiropu, apsveiks jaunā rīta ausmu.

6. armijas varoņu cīņa un nāve devusi ķīlu uzvarai. Eiropas likteņa stundā tā likusi pie viņas debesīm atstarot jaunu zvaigžņu tūkstošiem, kas aicina pēdējā cīņā ikvienu un visus, un ņēmusi no dzīvajiem solījumu būt viņu un viņu varonības cienīgiem. Un šis solījums, ko mēs visi dodam, top par mūsu uzvaras priekšnoteikumu.

Staļingradas varoņu vienreizīgais cīņu un uzupurēšanās paraugs dziļi iedvesmo arī latviešu tautu un latviešu karavīrus, kas kopējās cīņu gaitās labi mācējuši novērtēt un augsti cienīt vācu un citu Eiropas sabiedroto cīnītāju drosmi un varonību. Un ja mēs kādam latviešu karavīram vai vienībai jautātu, ko viņa būtu darījusi līdzīgos apstākļos, mēs saņemtu tādu pašu atbildi, kādu vācu, rumāņu un kroatu tautām un tēvijām devuši viņu vīri. Staļingradas varoņu pārlaicīgā gaisma apmirdz visus Eiropas karavīrus un liek tiem veikt savu veicamo ar tādu pašu nedalītu pienākuma un sūtības apziņu, ar kādu to veica ģenerālfeldmaršala Paulus'a vīri.

Staļingradas varoņi ir pacēluši karogu, kas dvēseļu karogs būdams, nav vairs satinams ne dzīvajiem, ne mirušajiem. Un šis karogs ir dzīvības un uzvaras karogs, kuŗa priekšā būs liekties austrumu nāves nesējai varai.

SNIEGA PĀRKLĀJU SLĒPTI UN PATŠAUTENES SARGĀTI, LATVJU VĪRI JŪTAS DROŠI SAVĀS VIETĀS

DV uzn.

Cīņai un uzvarai

Ar apbrīnu un lielu bijību cildinot vācu, rumāņu un kroatu vīru teiksmainas varonības apdvestos darbus, latviešu karavīri atceras zīmīgu dienu, kad to cīņu biedriem nācās apliecināt nesatricināmu uzticību karavīra zvērestam, upurējot savas dzīvības. Tas notika pirms gada, februāŗa pirmajā pusē, kad kāda latviešu pirmā bataljona kaujas vienība izcīnīja smagu un bezgala grūtu cīņu ar skaitliski un bruņojumā lielu ienaidnieka pārspēku. Atrasdamies pretinieka ielenkumā un bruņoti tikai ar vieglākiem kājnieku ieročiem, viņi atvairīja nemitīgus boļševiku uzbrukumus un nepadevās arī tad, kad bija zaudējuši jau gandrīz deviņas desmitdaļas savu cīņas biedru. Ar šinī bezcerību cīņā parādīto sīkstumu un nesalaužamo apņemšanos veikt uzņemtos pienākumus latviešu karavīru sniegums izpelnījies nevīstošus laurus. Dažas dienas vēlāk kāda cita tā paša bataljona vienība visbargākajā ziemas salā izcīnīja pārcilvēcisku un grūtu cīņu ar sibiriešu bataljoniem, par ko vienības komandieris un vairāki karavīri saņēma vācu armijas augstāko atzinības zīmi — Dzels krustu. Tā jau pirmā latviešu kaujas bataljona izcilie panākumi darīja spožu mūsu tautas ieroču nesēju slavu, kas dažam šķita it kā ierūsējusi, reizē dodot izcilu varonības piemēru visiem citiem, kas stājās mūsu tēvzemes sargu rindās.

Ar visu to gūti divkārt svarīgi panākumi: cirsti dziļi un neaizstājami robi latviešu tautas lielākā ienaidnieka — boļševisma rindās, reizē dodot tam jūtamu atmaksu par baigo gadu, un mūsu vīru ieroču paveiktais tos nostāda cienīgi blakus visiem, kas cīnās pret boļševismu kā tiesību, tā arī visa cita ziņā, kas no šā cīnītāju stāvokļa izriet. Ar to mūsu ieroču vīri pilnā mērā pierādījuši, ka viņi ir spējīgi un gatavi veikt savu tiesu Latvijas nākotnes labā.

Bet vai mājās palicējiem to sniegums un nostāja var dot to atbalstu, ko frontes vīri sagaida no dzimtenes, kā skaidrojies un nocietinājies tēvuzemē palicēju uzskats un stāja laikā, kamēr karavīri izcilos darbos apliecinājuši savu ieroču varu?

Vispirms ir pilnīgi izprasts, ka nevar runāt par tautas un zemes turpmākajiem likteņiem, iekāms nav galīgi dzēsts iznīcības drauds no austrumiem — nav sakauts boļševisms. Pat tie nedaudzie, kas nedzirdot vairs lielgabalu dunu, šķitās esam nodrošināti, lai nodotos personīgu ērtību apmierināšanai un vēlējumos piepildīšanai, kopš boļševiku aktivitātes Veļikije Luki rajonā un frontes vidējā un ziemeļu daļā atkal atguvuši auksto saprātu un apziņu, ka cīņa iet par mūsu būt vai nebūt. Ar to viņi piepulcējušies tautas kopumam, kam tēvuzemes rītdienas labad neviens upuris nav par lielu.

Tautas aktīvo līdzdalību cīņā apliecina arī gādība par frontes vīru ģimenēm un citiem piederīgiem, kas ar katru dienu kļūst reālāka un pilnīgāka. Tas sevišķi sakāms par karavīru daudzbērnu ģimeņu pastāvīgu nodrošināšanu.

Vēl skaidrāk savu gatavību un nostāju nodemonstrē tie tautas dēli, kas, pamezdami aizmugures dienestu un uzvilkdami frontes vīru tērpu, stājas blakus cīnītājiem. Tie ir mūsu bataljoni, kas jau devušies uz fronti un kas to vēl darīs rīt un parīt.

Savu izšķiršanos ir apliecinājuši arī visi citi latvju vīri, kas disciplinēti atsaukušies aicinājumam pieteikt savas militārās zināšanas. Bet ne jau tikai tie vien, kas atsaukdamies aicinājumam, solās savus spēkus nodot latviešu kopuma lietai. Katrs vīrs un katra sieva skaidri un nepārprotami beidzot redz to ceļu, pa kuŗu latviešu tauta var kāpt augšup. Tāpēc tie saslēdzas plecu pie pleca, lai ietu šo vienīgo ceļu — sirdīm degt un, ja vajadzīgs, asinīm apliecināt savu tēvuzemes mīlestību.

Tāpēc ir vietā apgalvojums, ka latviešu tautas sirdis un rokas deg gatavībā arvien veikt savu tiesu cīņai un uzvarai.

K. Cēsnieks.

Pastāvīgs nomods par karavīru ģimenēm

Bez jau iepriekšējos numuros ziņotiem, no jauna gādnieku pienākumus uzņēmušies vairāki Rīgas saimniecisko uzņēmumu direktori un darbinieki, līdz ar to ierindojot sevi krietnāko latviešu vidū.

Rīgas gaļas centrāles direktors agr. V. Alksnis un darbinieki gādības paspārnē ņēmuši dižkar. Ev. Rozenblata 4 bērnu ģimeni — Ēvaldu, Elvīru, Skaidrīti un Astrīdi; Šokolādes fabrikas «Goeginger» direktors Neimanis un darbinieki — dižkar. M. Reiera 4 bērnu pulciņu — Leopoldu, Rolandu, Nikolaju un Aleksandru. Padomā uzņemties gādību vēl par otru karavīra ģimeni. Lai gādniekiem vienmēr būtu zināmas katrreizējās aizgādībā ņemtās ģimenes vajadzības, izraudzīts īpašs darbinieks, kas periodiski to apmeklēs. Šos pienākumus uzņēmusies fabrikas darbinieku pārstāve L. Skrābāne. Atzīmējams, ka arī Ziemsvētku priekšvakarā «Goegingera» fabrika apdāvināja 3 karavīru daudzbērnu ģimenes. Par Annas Skujas kopto ģimeni, kuŗas gādnieks un trīs dēli cīnās austrumu frontē, bet mājās aug trīs meitas — Edīte, Silvija un Marija, pastāvīgu gādību uzņēmies alusdarītavas «Kymmel» direktors Valenčuks un darbinieki. Rīgas keramikas fabrikas direktors un plašā strādnieku saime apņēmusies sagādāt laimīgākas dienas dižkar. J. Aņisimova atvasēm — Pēterim, Ņinai, Viktoram, Michailam un Jānim, kā arī viņu kopējai un audzinātājai Marijai Aņisimovai. Par J. Zirnes kopto četru karavīru bērnu pulciņu pastāvīgu gādību uzņēmies Rīgas pirmais tirdzniecības uzņēmums ar direktoru Freiju priekšgalā. «Latvijas konservi» direktors ģen. Lavenieks un fabrikas darbinieki apņēmušies pastāvīgi gādāt par frontinieka Anspona bērniem — Irēnu, Edīti un Vilhelmu, kā arī par cīnītāja māti. Viņu piemēram jau tuvākajās dienās sekos «Turības» direktors J. Legzdiņš un alusdarītavas «Aldaris» direktors Ventenbergs.

Rakstot par jaunā pašpalīdzības pasākuma atbalstītājiem provincē, vispirms jāatzīmē, ka pirmais aiz Rīgas apriņķa, kur lielā krusttēva pienākumus uzņēmies apriņķa priekšnieks J. Veide, visas savu karavīru daudzbērnu ģimenes pilnīgi nodrošinājis Cēsu apriņķis. Tas galvenokārt enerģiskā apriņķa vecākā agr. J. Vennera nopelns. Ar šā pasākuma priekšzīmīgu noorganizēšanu, viņš atkārtoti apliecinājis, cik daudz latviešu kopīgās lietas labā var darīt arī pašreizējā kara apstākļu radīto grūtību laikā, ja sabiedrības priekšgalā izvirzīti vīri, kam netrūkst pareizas stāvokļa izpratnes un labas gribas. Apriņķī ir pavisam 15 karavīru daudzbērnu ģimeņu, par kuŗām gādību uzņēmušās turienes lopkopības pārraudzības, lauksaimniecības vai patērētāju biedrības.

Pavisam citādi pasākumu noorganizējis Liepājas apriņķa vecākais A. Mūrnieks, ko jau vairākkārt esam piemīnējuši kā ļoti enerģisku latviešu karavīru lietas atbalstītāju. Frontinieku ģimeņu kārtīgai nodrošināšanai katrā pagastā nodibināta īpaša palīdzības komiteja, kuŗas vadība uzticēta pagasta vecākam, bet par locekļiem izraudzīti turienes TP priekšnieks, organizāciju un draudzes dāmu komitejas pārstāvji. Komitejai nepārtraukti jāsazinās ar karavīru ģimenēm, kā arī reizi nedēļā jāparedz diena, kad tās var ierasties pagasta namā izteikt savas vajadzības. Pagastu vecākiem ik pārnedēļas jāziņo apriņķa vecākam par nepieciešamiem atbalstiem, sniedzot konkrētus ierosinājumus, kā arī norādot, kas jau paveikts. Protams, vispirms noskaidrotas visas ģimenes, kuŗām pastāvīga gādība nepieciešama.

Ļoti interesantu brīvprātīgo latviešu karavīru daudzbērnu ģimeņu nodrošināšanas veidu izvēlējušies smiltenieši. Turienes vīru koŗa biedrība nodibinājusi īpašu fondu, kuŗa līdzekļus izlietos karavīru daudzbērnu ģimeņu atbalstīšanai.

Visi jaunnodibinātie frontinieku piederīgo atbalstīšanas veidi dod cerētos panākumus un apliecina, ka ikvienam iespējams sekmēt karavīru un līdz ar to visas latviešu tautas lietu.

ED. VIRZA

Latgales KARŌTĀJAM

Kā mūsu zemes strauts — tavs vārds tik cēls un tīrs
Caur gadiem aiztecēs, tu gaišais latvju vīrs.
Starp tiem, kam zobins bij, kas tēvuzemei sevi
Reiz alka upurēt — nav cēlāka par tevi.

Tavs cīņu aprēķins tik auksts bij kā nekam,
Bet straujums žilbinošs kā lauku vanagam.
Tādēļ tā ticēja tev tavi kaujas vilki,
Kad rītos robežas tu mūsu zemei vilki.

No taviem kardarbiem sev latvji spēkus šķīs,
Uz mūžu rakstīti tie mūsu debesīs.
Ja audzes nākamās pēc piemēra sev prasīs —
Tās acis augšup cels un tur tos rakstus lasīs.

Kā tumši ūdeņi tā gadi aiztecēs,
Par tevi klānos gans arvienu stabulēs.
Mirs lielas piemiņas, tik tev būs iziet sveikā,
Tu, augšup celdamies, kā saule ieej teikā...

Latviska uzņēmība

Skats tabakas fabrikas «Amata» trušu audzētavā

DV uzņ.

Garā darba diena, kaŗa apstākļu ietekmē radušās grūtības ģimenes apgādē, līdz pēdējam sašaurinātā satiksme un citi kavētāji apstākļi no latviešu strādnieka prasa ļoti daudz. Sevišķi ģimenes cilvēkiem, un tādu mūsu strādājošo saimē ir vairums, bieži vien ir daudz jāpūlas un jāpārvar visādi šķēršļi, lai sagādātu tikai visu nepieciešamo sev un ģimenei. Nenākas viegli sagādāt ikdienas devas, nemaz nerunājot par sakņāju un citu pārtikas produktu, kā arī kurināmā nodrošināšanu nākamajām dienām. Kā visu to lai paveic strādnieks, kas no agra rīta līdz vēlai pēcpusdienai pavada darbā fabrikā vai citur?

Jāatzīst, ka atsevišķai ģimenei tas pavisam grūti. Tāpēc vislielāko atzinību pelnījuši fabriku un citu darba vietu vadītāji, kas, rūpēdamies par savu darbinieku labklājību un līdz ar to pilnām viņu darba spējām, pratuši nodibināt un izveidot pasākumus savu strādājošo dzīves nastas atvieglošanai. Prakse pierādījusi, ka labi gribot un tālredzīgi rīkojoties, katra uzņēmuma vadība var ļoti daudz darīt savu strādnieku apstākļu uzlabošanā arī kaŗa apstākļos. To varam teikt arī par tabakas fabrikas «Amata» vadību.

Savlaicīgi padomāts un gādāts, lai fabrikas darbinieku un strādnieku kopgalds būtu nodrošināts ar pietiekamiem produktu daudzumiem, kā arī, lai ar sakņājiem un citiem produktiem apgādātu strādājošo ģimenes. «Amata», kopīgi ar divām citām fabrikām, jau pagājušā vasarā «Daugmales» pagastā nomājusi apm. 15 ha lielu zemes gabalu, kurā uzaudzēti kartupeļi, kāposti, tomāti un citi dārzāji, kas visi, izņemot vācu civīlpārvaldei nodoto, izmantoti kopgaldam vai sadalīti strādnieku mājturības vajadzībām. Lai sagādātu ogas, rīkotas to lasīšanas talkas, strādniekiem ar fabrikas mašīnām izbraucot uz Ērgļu apkārtnes mežiem. Prāvos daudzumos salasītas mellenes, brūklenes, arī ķirši un citas ogas.

Lai papildinātu gaļas devas, iekārtota vistu un pēdējā laikā arī trušu audzētava. Sevišķa nozīme ir pēdējai, jo truši ātri vairojas un ātri pieaug. Patlaban audzētavā 60 trušu, bet jau tuvākā laikā paredzēts to skaitu palielināt līdz 300. Tas ir pirmais šāda veida pasākums, ko derētu pārņemt arī citiem uzņēmumiem.

Cenšoties nākotnē šo strādājošo labklājības uzlabošanai veltīto darbu vēl paplašināt, fabrika, kopā ar citiem uzņēmumiem, nonomājusi īpašu fermu — Ceraukstes pagasta Ārdzes centra saimniecību, kur, starp citu, vasarā paredzēts pārcelt arī vistu un trušu audzētavas. Patlaban fabrika meklē nomāšanai kādu siltumnīcu, lai strādniekiem nodrošinātu agros dārzājus — gurķus, salātus, redīsus u. c. Rūpējoties par kopgalda ēdienu kvalitāti, virtuves vadība uzticēta mācītai saimniecei.

Vairums darbinieku, kuŗu starpā ap 80 proc. sieviešu, dzīvo tālu no fabrikas, tāpēc vakaros, vēlu ierodoties mājās, gandrīz nemaz nav iespējams sagādāt ģimenei nepieciešamos produktus. Šī šķēršļa novēršanai ar otrā tirdzniecības uzņēmuma atbalstu fabrikas telpās iekārtots īpašs pārtikas produktu veikals, kurā strādnieki var saņemt visas racionētās preces un citus vispārējā tirgū iegūstamos produktus. Iekārtota arī īpaša apavu darbnīca, kas salabo apavus visiem strādniekiem un viņu ģimenes locekļiem. Par šī pasākuma noderīgumu liecina tas, ka darba pilnīgi pietiek meistaram un 3 kvalificētiem strādniekiem. Palīdzēts sagādāt arī jaunus apavus, kā arī darba ķiteļus. Atsevišķos gadījumos strādniekiem mājās piegādāta malka. Ziemsvētkos bērniem izsniegtas prāvas veltes.

Nav iespējams pieminēt visu, kas sniegts atsevišķiem strādniekiem, ja tos piemeklējušas neveiksmes, taču atzīmējams, ka uzklausīts un pārbaudīts katrs ierosinājums un lūgums. Zinot visu to, saprotams, ka fabrikas strādniekos valda možs gars un tie ar sajūsmu veic kaŗa apstākļu dēļ jūtami grūtāko darbu.

Mēs, latvieši, varam būt lepni uz šādiem vadītājiem un darbiniekiem, kas blakus labai arodprasmei un sekmīgai uzņēmuma vadīšanai prot saglabāt arī sev pakļauto cilvēku veselību, darba prieku un personīgo labklājību, par spīti visām kaŗalaika grūtībām. Ir tīkami to uzzināt arī kaŗavīram, jo tas liecina, ka arī šinī ziņā mēs esam sagatavoti rītdienas lielajai dzīvei. Šoreiz atzinīgos vārdus lai saņem «Amatas» direktors Cepļevičs un viņa tuvākie līdzdarbinieki: vicedirektors Vārpiņš un saimniecības vadītājs Timermanis.

K. K.

Kaŗa saimniecības sekmēšanai

Austrumzemes reichskomisāra uzdevumā publicēti izpildnoteikumi vispārējā darba pienākuma reālizēšanai. Tas nozīmē, ka kaŗa saimniecības, sevišķi bruņošanās rūpniecības sekmēšanas labā izdarīs lielākus pārkārtojumus darba spēka izvietošanā, novietojot ražīgā darbā brīvos cilvēkus, kā arī samazinot darba spēku pašreizējā laikā piecieŝamās darba un dzīves nozarēs. Lai šos jautājumus pilnā mērā varētu nokārtot, jaunajiem noteikumiem pakļauti visi vīrieši no 16 līdz 65 gadu vecumam, un visas sievietes no 17 līdz 45 g. v. Pārkārtošanas darbā aktīvi piedalīsies darba pārvaldes, apriņķu un pagastu vecākie.

Strādājošie, kas darbojas kaŗam svarīgās ražošanas nozarēs, kā bruņošanās saimniecībā, lauksaimniecībā, celtniecībā, ceļu un dzelz- un ūdensceļu būvē, turpmāk nevarēs tikt nodarbināti pēc savas vēlēšanās vai priekšrakstiem, bet gan tā, kā to noteic darba jautājumu kārtotāji. Vajadzības gadījumā ar apgabala komisāra rīkojumu strādājošiem vajadzēs iegūt zināšanas citā arodā un tamlīdzīgi. Darba pienākumiem padotajiem var iznākt arī mainīt dzīves vietu, ierodoties jaunā darba vietā. Tāpat ir skaidrs, ka daļai strādnieku nāksies strādāt arī ārpus savas zemes robežām. Atalgojumu maksās pēc tiem noteikumiem, kādiem pakļauta katrreizējā darba vieta.

Sporta balss un atbalss

Atkusnis un citādi nelabvēlīgie laika apstākļi sajauca visus ledus un slēpošanas sporta plānus, kāpēc ir pamatotas bažas, ka visas šoziem iecerētās sacensības nemaz nevarēs notikt. Rodoties izdevībai tikties ar Lielvācijas labākajiem basketbolistiem, pēkšņi nācās grozīt arī basketbola meistarsacīkšu plānu. Tie ir motīvi, kas aizvadītajās dienās radīja klusuma nedēļas sporta dzīvē.

Par spīti laika untumiem Latgales slēpotāji tomēr nebaidījās cīnīties apgabala meistarsacīkstēs, kaut tas arī no viņiem prasīja daudz sviedru un pūliņu. 4×10 km maiņas slēpojumā krietni pārāki par saviem pretiniekiem bija Jēkabpils sporta biedrības pārstāvji, gūstot pārliecinošu uzvaru st. 36 min. 34,9 sek. Tā paša ceļa garuma veikšanai Daugavpils LSB izlasei vajadzēja 52 min. 55 sek. vairāk laika. Latgales jaunajā meistarčetriniekā bija: K. Cēderštreims, J. Vītols, A. Mačs un soļošanas sporta cienītājiem labi pazīstamais Latgales sportists P. Zeltiņš. Individuāli labāko laiku sasniedza Cēderštreims, veicot savus 10 km 51 min. 47,5 sek. Minētie sportisti guva pirmās vietas arī slalomā: 1. v. A. Mačs, 2. v. — Cēderštreims.

Nākamais ievērojamākais ziemas sporta sarīkojums būs Latvijas meistarsacīkstes ātrslidošanā, kas jau nākamajā svētdienā, ja tik laiks atkal nesaniķosies, notiks Kr. Barona ielas slidotavā. Ievērojot to, ka pēdējās nedēļās ātrslidotāji nav varējuši regulāri gatavoties, arī šogad meistarklases dalībnieki grūtās 10 km distances vietā sacentīsies 3000 m slidojumā. Atceroties šīs ziemas jau notikušās ātrslidošanas sacīkstes, kurās vairāki jaunākie ātrslidotāji izrādīja meistaram Bērziņam negaidīti sīvu konkurenci, dažubrīd to pat pārspējot, noprotams, kādu uzmanību pelna šīs Latvijas meistarsacīkstes.

Basketbola meistarsacīkstēs šovakar tiksies meistarvienība ASK ar Startu, kas līdzšinējā meistarsacīkšu norisē paspējis aizsteigties meistaram priekšā. Zinot, ka šī cīņa izšķirs, vai meistars būs Starts vai arī abiem sacensoņiem nāksies vēl daudz sviedru liet, līdz būs noskaidrojies galīgais uzvarētājs, varam iedomāties, cik spriegus mirkļus šis notikums sola. Ja ASK vīriešu vienībai ir jāieliek cīņā visi spēki un enerģija, lai turpmāk vēl varētu tiekties pēc tik kārotā meistara nosaukuma, tad šīs pašas biedrības sieviešu vienībai tas jau tikpat kā rokā. To liecina pārliecinātājas uzvaras, ko līdz šim ASK basketbolistes spējušas sasniegt, tiekoties ar jebkuŗu pretinieku. Tikko notikušās sieviešu meistarsacīkšu kārtas sacensībās lozei bija labpaticies, lai cīņās stipri nevienādi pretinieki. Jaunās LSB spēlētājas nekādi nespēja atvairīt Starta meiteņu diezgan labi izdomātos un enerģiski ievadītos uzbrukumus. Tāpēc arī saprotams, ka sacensības beigās rezultātu dēlis rādīja Startam 30 punktu, kam pretinieces varēja pretim stādīt tikai vienu vienīgu. Jau interesantāk, sevišķi otrā puslaikā, risinājās ASK un Daugaviešu meiču divkauja. Ja nu ASK tomēr guva uzvaru ar lielu punktu starpību, ko izteic skaitļi 27:12, tad tas galvenokārt ir sacensības sākuma veiksmīgā snieguma nopelns. Punktu stāvoklis sieviešu meistarsacīkšu tabulā pēc pēdējām sacensībām ir šāds: ASK 5:0 p., US 3:2 p., Daugavieši un Starts 3:3 p. un LSB 3:6 p. Te redzams, ka gandrīz nav iespējams ASK basketbolistēm apdraudēt meistara nosaukumu.

Noslēgušās arī sieviešu meistarsacīkstes volejbolā. Kā jau varēja paredzēt, drošu uzvaru izcīnīja US pārstāves — māsas Grapes, Riņģenberga, Konrāde, Bilmane, Remajeva un Sīliņa. Otrā vietā palika Daugavietes.

Uzturoties Berlīnē, mūsu basketbola sporta vadībai izdevies sekmīgi ievadīt sarunas arī par turpmākām latviešu un vācu izlases basketbolistu sacensībām. Abas puses izteikušas ciešu apņemšanos netaupīt pūliņus, lai vēl šinī sezonā varētu tikties abu tautu izlases spēki. Tā paredzams, ka jau marta beigās Rīgā un Kauņā viesosies Berlīnes kārtības policijas vienība, ar kuŗu mūsu sportisti tiksies pirmajā dienā. Berlīnieši nodomājuši startēt arī Somijā. Patlaban apsver lielā starptautiskā turnīra sarīkošanu Berlīnē, kur noteikti piedalīsies arī latviešu basketbolisti.

K. K.

Sievietes dzīves skola

Jau pagājis gads, kopš sākusi darboties Tautas Palīdzības nozare «Sievietes darbs». Tās galvenie uzdevumi ir paplašināt un padziļināt lauku un pilsētas sievietes garīgo apvārsni, ar padomiem palīdzēt visur tur, kur sieviete kaŗa saimniecības apstākļu dēļ pati ar visu netiek galā. Līdzšinējās darbības laikā šī īpatnējā nozare radījusi veselu virkni sprausto mērķu sekmētāju pasākumu, pulcinot ap sevi tūkstošiem dalībnieču. Nolasīts daudz vērtīgu priekšlasījumu par mūsdienu aktuālākajiem jautājumiem, īpašos kursos apmācītas kopgaldu vadītājas, lai nodrošinātu augstvērtīgus ēdienus. Jau tagad šādi apmācītās kopgaldu vadītājas rūpējas par labu uzturu vairāk kā 30.000 darba cilvēkiem. Tuvu pie 8000 namamāšu papildinājušas vai atsvaidzinājušas savas zināšanas konzervēšanas jautājumos. 15 vietās sarīkoti kursi taupīgu ēdienu gatavošanā un apm. tikpat daudz vietās — veļas mazgāšanā. Šūšanas kursos, kur mācīts izlabot un pārtaisīt vecos apģērbus, mācījušās ap 600 personu. Plašs un vērtīgs pašpalīdzības darbs veikts noorganizējot izpalīdžu dienestu, atbalstot daudzbērnu ģimenes, kā arī gatavojot siltus apģērba piederumus un citas veltes latviešu kaŗavīriem frontē.

Vēlākā laikā, pienākumiem augot un vairojoties, pie nozares «Sievietes darbs» noorganizēts pilnīgi jauns pasākums — sievietes dzīves skola. Tās uzdevums — ar padomu atvieglināt dzīves nastu mazbērnu audzinātājām un topošām mātēm, kā arī citām mājasmātēm.

Vēlēšanās apmeklēt šo jaunā veida skolu spārnoja ļoti daudzas namamātes. Ierobežoto telpu un citu apstākļu dēļ skolā varēja uzņemt tikai nepilnu simtu audzēkņu, turpretim pieteikušos skaits bija vairākkārt lielāks.

Kursantu vidū vēlējās būt kā sievietes ar akadēmisko izglītību, tā arī strādnieces ar nepabeigtas pamatskolas zināšanu apjomu. Tāpēc bija ārkārtīgi grūts uzdevums izšķirt, ko kursos uzņemt tūliņ, ko atstāt turpmākajiem kursiem. Pirmajā kursā centās uzņemt tikai tādas audzēknes, kam padomi praktiskai dzīvei nepieciešami jau drīzākā laikā. Pirmo kursantu starpā ir daudz frontinieku sievu un citu piederīgo, kā arī itin prāvs skaits topošo māšu. 3 skolas audzēknēm frontē cīnās vīri, 2 — līgavaiņi, bet vienai tēvs un 3 brāļi.

Apmācības vislielāko vērību veltī mājturības priekšmetiem, sākot ar dzīvokļu uzkopšanu, veļas mazgāšanu un beidzot ar ēdienu gatavošanu un galda klāšanu. Izcila vērība pievērsta veselības stiprināšanai, apmācot slimnieku kopšanā un pirmā palīdzībā. Sava tiesa laika skolas programmās veltīta arī rūpēm par mājasmāšu gara apvāršņa paplašināšanu.

Lai svētīgais pasākums aptvertu visas Latvijas pilsētas un laukus, «Sievietes darbs» nodaļas nodibinātas arī tur, kopskaitā 59 vietās.

M. J.

Apģērbi frontinieku atvasēm

Ja mēs katrs padomātu, kā pēc savām iespējām palīdzēt bez apgādnieka palikušajām ģimenēm, tad nenāktos grūti nodrošināt pilnīgi apmierinošus dzīves apstākļus jebkurai kaŗavīra ģimenei. Tāpēc silti apsveicams katrs tautietis, kas šinī ziņā paspējis jau kaut ko darīt. To pulkam pieskaitāma arī akc. sab. «Drēbnieks» vadība. Tās direktors Plauže paziņojis organizācijas komitejai, ka sabiedrība nolēmusi dāvināt jaunus mēteļus un uzvalkus 10 trūcīgiem kritušo kaŗavīru vai daudzbērnu ģimeņu bērniem. Jau tuvākās dienās «Drēbniekam» nodos sarakstu ar bērnu vārdiem.

Policijas velte

Rīgas apriņķa policijas orķestris gatavojas plašākam latviešu kaŗavīriem veltītam koncertu ciklam. Paredzēts atsevišķus koncertus rīkot visos apriņķa policijas iecirkņos, kur vien būs piemērotas telpas. Visu atlikumu nodos izlietošanai kaŗavīru vajadzībām. Patlaban orķestris dir. Rābes vadībā rūpīgi gatavojas pirmajam koncertam. Ar jaunā pasākuma noorganizēšanu Rīgas apriņķa policija atkārtoti apstiprinājusi savu ciešo draudzību ar fronti.

Apsveicams rīkojums

Liepājas apriņķa vecākais A. Mūrnieks uzdevis visiem pagastu vecākiem stingri un nepārtraukti sekot, lai lauksaimniecības, kuŗu sētu kopēji un zemes arāji cīnās frontē, būtu kārtīgi apsaimniekotas. Kur nepieciešams, jāsagādā papildu darba spēks, kā arī steidzamu darbu paveikšanai rīkojamas darba talkas. Tas ir atkal jauns veids, kā palīdzēt varonīgo latvju kaŗavīru piederīgiem, un drošinājums pašiem cīnītājiem, ka to prombūtnes laikā saimniecības necietīs un netiks nolaistas.

— Par šo gleznu man vakar kāds ārzemnieks piesolīja 5000 marku.
— Nu, es par to maksātu augstākais 50!
— Lai notiek. Mēs nedrīkstam pielaut, ka visi mūsu labākie darbi aizietu uz ārzemēm.

O. Pridula zīm.

Ziedojumi latviešu frontes laikrakstam

Atbalstot latviešu kaŗavīru laikraksta izdošanu, ziedojuši:
A. Treija, Rīgā — 10 RM. A. Emsiņš, Rīgā — 5 RM. A. Izāks, Skujenē — 5 RM. ONK, Krāslavā — 8 RM. H. Aberkalns, Skrīveros — 5 RM. O. Sisenis, Lielplatonē — 10 RM. K. Bērziņa, Upeslejā — 25 RM. J. Vēzis, Vecumniekos — 20 RM. 266. E bat. 8. rota — 106 RM. B. Bukse, Rīgā — 10 RM. Andreis Lazdiņš, Lāčplēsī — 25 RM. K. Ilziņš, Krimuldā — 35 RM. Sakas virsmežn. — 512 RM. J. Šāvējs, Jaunpiebalgā — 5 RM. M. Zaķis, Katvaros — 20 RM. K. Riekstiņš, Kabilē — 5 RM. J. Ronis, Tinužos — 10 RM. M. Ose, Sēmē 10 RM. K. Skosts, Tirzā — 5 RM. P. Kuškis, Cesvainē — 10 RM. A. Skaris, Gaujienā — 5 RM. A. Rolmane, Gaujienā — 7 RM. A. Rudzītis, Gaujienā — 5 RM. J. Allis, Nīcā — 20 RM. K. Loja, Vīksnā — 50 RM. J. Černavs, Nautrēnos — 10 RM. V. Āzis, Upesleja — 20 RM. K. Kimerāls, Skujenē — 5 RM. H. Zirnis, Cēsis — 5 RM. H. Paeglis, Viesītē — 25 RM. A. Golts, Virešos — 20 RM. L. Rode, Cēsis — 10 RM. Rojas krasta sardze — 40 RM. R. Vītols — 10 RM. J. Zalcmanis — 20 RM un V. Stālis — 10 RM (visi Dzimtmisā). L. Kampe, Rītē — 20 RM. viesn. «Tērvete», Valmierā — 45 RM. M. Endzeliņa, Valmierā — 25 RM. A. Jansone, Jaunjelgavā — 20 RM. J. Jansons, Sērenē — 50 RM. M. Liepiņš, Pläterē — 30 RM. E. Apše, Mērsragā — 5 RM. R. Ebele, Skujenē — 10 RM. O. Šinka, Elejā — 25 RM. A. Mednis, Antužos — 5 RM. Ed. Zvirbulis, Antužos — 5 RM. R. Bulsons, Avotkalnos — 5 RM. R. Eistiņš, Smiltājos — 5 RM. P. Cīrulis, Rūjienā — 5 RM. E. Zvirbule, Liepājā — 20 RM. I. Luguze, Priekulē — 20 RM. M. Lamberts, Liepājā — 10 RM. A. Ratniece, Zemītē — 10 RM. Latvijas bankas Madonas nod. — 834,70 RM. R. Mauče, Vērgalē — 100 RM. V. Teterovičs, Celmiņos — 5 RM. Ilūkstes apr. priekšnieks — 82 RM. I. Danilova, Viskalos — 10 RM. K. Freimanis, Bērzgalē — 20 RM. E. Eglīte, Jaungulbenē — 20 RM. V. Blumberga, Viskalos — 10 RM. V. Apinis, Jaunpiebalgā — 10 RM. Zaķis, Mežotnē — 5 RM. Galgauskas-Keisu tautskola — 16 RM. Rūjienas pils. valde — 50 RM. V. Jaunzems, Ventspilī — 20 RM. M. Bruce, Ventspilī — 20 RM. V. Rūniks, Skujenē — 5 RM. Ed. Emsiņš, Zemītē — 5 RM. M. Čukura, Liepājā — 310 RM. A. Šnoriņa, Misā — 20 RM. A. Liziņš, Salacgrīvā — 20 RM. A. Vilde, Sesavā — 20 RM. Velēna, Cēsis — 5 RM. Kārt. pol. Pūres nodaļa — 65 RM. J. Štangens, Tukumā — 10 RM. K. Zariņš, Augstkalnē — 5 RM. M. Rubene, Alūksnē — 30 RM. Siguldas ģimnazija — 12 RM. L. Bedeičis, Ceriņos — 10 RM. J. Opsis, Tirzā — 10 RM. J. Auniņš, Tirzā — 10 RM. A. Tirums, Ogrē — 10 RM. A. Damroze, Skujenē — 10 RM. E. Kuplis, Vidrižos — 20 RM. P. Kalniņš, Jelgavā — 15 RM. E. Gilberte, Liepājā — 30 RM. J. Kauliņš, Omuļos — 5 RM. K. Gulbis, Zemītē — 10 RM. L. Grose, Madonā — 10 RM. M. Štroberga, Dobelē — 20 RM. M. Krūmiņš, Rīgā 5 RM. A. Selga, Sesavā — 20 RM. Sesavas tautskolas 7. kl. — 40 RM. Jānis Bunka, Iecavā — 10 RM. Fr. Smelters, Bērzpilī — 20 RM. O. Freimanis, Lauberē — 76 RM. O. Mednis, Jaunkaļčēnos — 10 RM. V. Grauze, Rīgā — 5 RM. S. Feldmane, Saukā — 10 RM. B. Juvara, Liepājā — 15 RM. J. Zosārs, Laudonā — 15 RM. A. Mucenieks, Bebros — 10 RM. O. Liepārs, Ventspilī — 20 RM. V. Kemlers, Liepājā — 5 RM. TP Zeltiņu iec. — 150 RM. V. Zaķis, Vidrižos — 20 RM. māc. J. Kundziņš, Svēpānē — 100 RM. Ed. Galkints, Gramzdā — 10 RM. L. Kapele, Grobiņā — 10 RM. Kr. Zommers, Cēsis — 10 RM. A. Kamerāds, Valmierā — 10 RM. V. Mednis, Ēdolē — 40 RM. Sakas pasta kant. — 40 RM. J. Saulītis, Aizvīķos — 15 RM. M. Auza, Vērgalos — 40 RM. TP Salas pag. komiteja — 300 RM. J. Drozdovskis, Vārmē — 15 RM. H. Alms, Liepājā — 10 RM. A. Šimanis, Mežotnē — 20 RM. V. Bērziņa, Augstkalnē — 10 RM. kāda bat. kaŗavīri (Feldpost Nr. 27383-H) — 500 RM. V. Brūmanis, Gulbenē — 20 RM. G. Sirmbārde, Jelgavā — 10 RM. Liepājas apr. priekšnieks un biroja darbin., Liepājā — 32,26 RM. A. Indrāns, Grenčos — 5 RM. V. Prikulis, Cēsis — 5 RM. K. Graudiņš, Kraņē — 15 RM. J. Bakis, Skrīveros — 10 RM. V. Tauriņš, Ventspilī — 5 RM. A. un J. Žumburi, Limbažos — 20 RM. A. Jesere, Kalnjurānos — 10 RM. Valmieras vēstures muzejs — 10 RM. M. Tēraude, Skrundā — 5 RM. Ed. Caune — 5 RM. V. Mukts, Krimuldā — 15 RM. TP. Aucē — 15 RM. Ad. Mētra, Rucavā — 155 RM. A. Robežnieks, Priekulos — 50 RM. O. Kalniņš, Blankaskrogā — 10 RM. M. Jarmuška, Igatē — 10 RM. I. Freimanis, Snēpelē — 20 RM. A. Grantiņa, Naujenē — 10 RM. M. Junga, Vidrižos — 12 RM. I. Karpova, Liepājā — 20 RM. Burtnieku Ausekla tautskola — 10 RM. K. Neilis, Zebrenē — 10 RM. P. Blodāne, Daugavpilī — 25 RM. A. Dektere, Daugavpilī — 25 RM. J. Bērziņš, Stelpē — 10 RM. P. Ūdriņš, Nīkrācē — 40 RM. P. Biezais, Skujenē — 5 RM. TP. Ķēčos — 290 RM. K. Balodis, Zemītē — 5 RM. Ž. Blumbergs, Zemītē — 5 RM. Artūrs Kalniņš, Rīgā — 5 RM. Zigurds Plodars, Rīgā — 5 RM. Kārlis Oga, Rīgā — 7 RM. Jānis Blaus, Taurupē — 20 RM. Gastons Ozols, Rīgā — 5 RM. Alvils Bekmanis, Rīgā — 10 RM. Ed. Dreksiers, Ancē — 5 RM. M. Kārkliņa, Vidrižos — 15 RM. Arvīds Auniņš, Rīgā — 20 RM.

Visiem ziedotājiem kaŗavīru vārdā sirsnīgs paldies.

Dažos vārdos

● *Rīgas kārtības dienesta priekšnieks pltn. P. Pommers izdevis rīkojumu, ka visiem Rīgas pilsētā dzīvojošiem bijušās Latvijas armijas virsniekiem, administrātīviem virsniekiem un sanitārvirsniekiem, dzimušiem 1882. gadā un jaunākiem, kā arī visiem instruktoriem, administrātīviem un sanitārinstruktoriem, dzimušiem 1882. gadā un jaunākiem jāreģistrējas savā policijas iecirknī vēlākais līdz 15. februārim. Tas jādara neatkarīgi no pašreizējās nodarbošanās. Izņēmums ir vienīgi kaŗavīri, kas patlaban pilda dienestu slēgtās latviešu vienībās.*

● *Lai saistītu Tautas Palīdzības darbā plašākas aprindas, palielināts Tautas Palīdzības padomes sastāvs. Padomē tagad darbosies lauksaimniecības galvenais direktors J. Andersons, doc. Dr. med. J. Brants tautskolu direktors A. Dravnieks, Rīgas pilsētas vecākais P. Dreijmanis, doc. Dr. med. G. Feders, prof. K. Kundziņš, zvēr. adv. A. Kviesis, kapt. A. Mateass, pulkv.-ltn. R. Osis, inž. Sp. Paegle, latviešu sporta vadītājs R. Plūme, rūpnieks P. Rupners, Rīgas pilsētas krājkases direktors P. Saulītis, sociālā departamenta direktors O. Silis, universitātes prorektors prof. K. Straubergs, tieslietu maģistrs Ād. Silde, rēders J Zalcmanis, prof. E. Zariņš, Cēsu apriņķa vecākais J. Venners un Rīgas pilsētas padomnieks H. Mielēns. Padomes locekļa amats ir goda amats un par to nekādu atalgojumu nemaksā.*

● *Atceroties rakstnieka Augusta Saulieša 10. nāves dienu, Cesvaines ģimnazija, kur rakstnieks darbojies par skolotāju, bija sarīkojusi viņa piemiņas vakaru. Saulieša laika biedrs un draugs Cesvaines draudzes mācītājs A. Vītols referēja par rakstnieka dzīvi un darbu, pateikdams daudz zīmīgu un raksturīgu gadījumu Saulieša dzīvē, ko atklātība līdz šim vēl nezināja.*

● *Februāra pirmajās dienās negaidīti no šīs saules šķīries mūsu valsts elektrības uzņēmuma direktors Valdemārs Burkevics. Ar viņa nāvi mūsu tautai zudis viens no visredzamākiem elektroinženieru saimes pārstāvjiem — Latvijas elektrifikācijas celmlauzis.*

Viņa sirdslieta bija lauku elektrifikācija, kuras reālizēšanai tas netaupīja pūles, lai nodrošinātu stāvokli, ka katrā latviešu zemnieka sētā spīdētu elektriskā gaisma. Šā mērķa sasniegšanai nelaiķis izstrādāja plašu elektriskā tīkla projektu — pamatu Latvijas elektrifikācijai. Līdz savai nāvei viņš bija mūsu lielākā elektrības uzņēmuma direktors un tā izveidošanas darba dvēsele.

● *Gada laikā Rīgas pilsētas cenu pārraudzības iestādes ievadījušas 4448 lietas, apcietinot 237 spekulantus. Lai vēl vairāk cinītos ar šo nekrietno parādību, uzraudzības iestādes turpmāk lietos visdrakoniskākos līdzekļus, novietojot spekulantus un viņu atbalstītājus ražīgā darbā, ierobežojot to brīvību un izsūtot ārpus Latvijas.*

● *Noteikts, ka bērnu vecākus, audzinātājas, aizbildņus vai darba devējus sodīs par to, ka viņu audzināšanai uzticētie bērni kārtīgi neapmeklē skolas. Par katru neaizbildināti nokavētu skolas dienu vainīgais saņems sodu 1 RM. To piedzīs administrātīvā kārtā, un soda nauda nāks par labu skolai, kuras iecirknī bērns dzīvo un tā izlietojama trūcīgo skolēnu pabalstiem un mācības līdzekļu iegādei.*

● *Nolemts par profesionāliem zvejniekiem uzskatīt tos zvejniekus, kas nodevuši vismaz 1000 kg saldūdeņu zivju, 3000 kg reņģu vai 9000 kg mencu. Tanī pat laikā arī noteikts, ka katrs zvejnieks svejas piederumus saņems pēc nozvejoto un nodoto zivju daudzuma.*

Tēvzemes novados

● *Gulbene ir viens no tiem novadiem, kas ļoti atsaucīgi savus darbus velti latviešu kaŗavīriem. To atkārtoti apliecina arī gulbeniešu rīkotais koncerts, kas bija veltīts kaŗavīriem, kas patlaban uzturas Gulbenē. Šis koncerts izvērtās par Gulbenes iedzīvotāju un apkārtnes ļaužu ciešas draudzības vakaru ar saviem kaŗavīriem.*

● *Glūdas lauksaimniecības biedrība savākusi prāvākus grāmatu daudzumus kaŗavīru apdāvināšanai. Daļu no tām paredzēts nosūtīt uz fronti, bet pārējās nodotas ievainotiem kaŗavīriem Jelgavas SS lazaretē.*

● *Rūdolfa Blaumaņa piemiņas vakaru Valmieras latviešu biedrības zālē ievadīja referāts, kurā runātājs iztirzāja Blaumaņa darbu idejiskos un audzinātājus vadmotīvus. Sekoja koncerts. Pēc tam R. Blaumaņa piemiņas sarīkojums risinājās Smiltenē. Tur Cēsu drāmas ansamblis sniedza divas Blaumaņa «Pazudušā dēla» izrādes.*

● *Etnogrāfisko kori patlaban organizē Valmierā. Tanī paredzēts saistīt labākos turienes dziedātājus, kā arī organizēt kokļu ansamblus.*

● *Ievērojamākie blakus sarīkojumi, kādus paredzēts noorganizēt otro Latgales dziesmu svētku laikā, būs grāmatu un tēlotājas mākslas izstāde, rakstnieku dienas, etnogrāfiski koncerti, pirmo dziesmu svētku atceres izstāde, Latgalē dzimušo solistu koncerti u. t. t. Dziesmu svētku virsdiriģenta pienākumus uzņēmies Teodors Reiters.*

● *Literātu vakarā Krustpilī ar saviem darbiem piedalījušies turienes rakstniecības darbinieki, kā arī Rīgas literāti: Anna Rieksta, Alfrēds Ozols, Jānis Jaudzems, Pēteris Luste un Valdemārs Ancītis.*

● *Šodien paiet 500 gadu, kopš dibināta Bauskas pilsēta. Atzīmējot to, jūnija vidū nodomāts rīkot jubilejas svinības. Lai parādītu Bauskas pilsētas sasniegumus rūpniecībā, amatniecībā un tēlotājā mākslā, jubilejas dienā tautskolas telpās rīkos rūpniecības un amatniecības ražojumu izstādi un Bauskas mākslinieku darbu skati. Pilsdrupās notiks plašs brīvdabas uzvedums.*

● *Ceļojošo pretboļševisma izstādi Ventspilī apmeklējuši ap 3700 pilsētas iedzīvotāju. Lielu interesi radījusi arī filma «Sarkanā migla» ko skatījušas ap 6800 personu.*

● *Zirgu skriešanās sacīkstēs Ludzā piedalījās pavisam 120 zirgkopju ar saviem rikšotājiem. Godalgas piešķira 24 zirgaudzētājiem, bet 16 lauksaimniekiem — prēmijas.*

● *Čakli mežu materiālu sagatavošanas talkās piedalās Valkas skolu jaunatne. Valkas valsts arodskola apņēmusies sagatavot 100 stēru malkas. Nedēļas sākumā uz mežu darbiem Ziles virsmežniecības rajonā izbraukuši arī Jāņa Cimzes Valkas valsts ģimnazijas vecāko klašu audzēkņi zīmēšanas skolotāja J. Miķelsona vadībā.*

● *Grupa Bauskas pusaudžu, pretēji aizliegumam organizēt sarīkojumus ar deju un citām izpriecām, slepeni noorganizējuši «balliti». Tas kļuvis zināms uzraudzības iestādēm, kas vainīgos sodījušas.*

NĀVE RUDZU LAUKĀ

RAKSTS NO FRONTES

Lasīdami kādā jaunākajā numurā attēlotu kauju, kurā latviešu vīri bija pa krietnam svilinājuši boļševiku bunkurus un ieroču lizdas frontes ziemeļu daļā, puiši konstatēja, ka pēdējā laikā «Daugavas Vanagos» nav bijas ne rindas par mūsu bataljona dzīvi. Pārrunās atzinām, ka arī mūsu vienībai, kopš klaiņojam P. purvos, ir piedzīvojumu gana, vajaga tik to aprakstus nosūtīt redakcijai. Tad arī par mums un mūsu cīņām zinās un domās citi latviešu ieroču vīri. Un ja nu līdz šim par mūsu bataljonu rakstīts mazāk nekā par citiem, tad paši vien esam vainīgi. Tūliņ arī noskaidrojās, ka visas šīs lietas pamatā ir viena nelaime, proti, mūsu puišu vidū nav tādu vīru kas rūdījušies rīkoties arī ar zīmuli vai spalvaskātu.

Noprasījis, kas uzņemtos laikrakstam uzrakstīt par mums, un atbildes nesagaidījis, «virša» sāka ārdīties. «Simulanti, ne analfabēti», viņš teica, vairākkārt skaļi nospļaudamies. «Savām meičām raksta vai kaudzēm, bet ja «jāuzskribelē» kāds smalkāks domraksts, tad ar mutī Rīgā, bet darbiem aizkrāsnē. Atpalicēji, kaitnieki, vairāk nekas. Pagaidiet putniņi, tagad es jums rādīšu, kā pīle uz ledus... Visi man rakstīsiet pēc plāna un trieciena tempā!»

Šķita, ka vecais arī šoreiz joko, kā parasti, bet tad, kad tas rakstīšanas pienākumu pirmajam uzdeva kapr. N. Z., īsumā vēl paskaidrojot, kas un kā, kļuva skaidrs, ka patiesi vajadzēs rakstīt. Noteica arī, ka pirmo reizi jāraksta par kauju pie J. sādžas.

Drīz pēc tam kapr. N. Z. saņēma desmit dienu ilgu atvaļinājumu un aizbrauca uz Rīgu. Nu ar nebijušu nepacietību gaidījām «Daugavas Vanagus», un jauno numuru saņēmuši, kārī tvērām katras lappuses saturu. Saņēmām numuru pēc numura, tomēr nevienā gaidīto neatradām. Pienāca jau rudens. «Virša», saskaņā ar savu plānu, uzdeva rakstu darbus arī citiem puišiem, bet tie nekā neizdarīja, aizbildinādamies, ka redakcija laikam neņemot šādus ražojumus preti.

Šķiet, no šīs lietas nekas nebūtu iznācis, ja pārceļoties uz jaunu dzīves vietu, neatrastos kāds kapr. N. Z. piemirsts vēstuļu sainītis. Starp personīga rakstura vēstulēm tanī atradās arī gaidītais J. sādžas kaujas apraksts, pie tam 3 dažādās variācijās. Virs bija vareni pūlējies! Steigšus izmeklējām labāko un 14. janvārī nosūtījām «Daugavas Vanagu» redakcijai. Visi sajūsmināti, ka esot vareni labs izdevies, viss teiktais pilnīgi sakrītot ar īstenību. Cerams, ka arī redakcijai patiks. Uzrakstīts bija sekojoši:

To rītu jau agri bijām kājās, lai līdz izbraukšanai varētu pilnīgi sagatavoties. Patiesībā gan nemaz nezinājām, kur būs jābrauc un kas jādara, bet ievērojot «rotņika» seju, likās, ka dabūsim atkal pamatīgi izkauties. Pikst. 7 visi bijām jau satupušies mašīnās un brauciens varēja sākties. Šeit uzmanības nekad nevar būt par daudz, tāpēc bijām piesardzīgi. Pirmai un pēdējai kolonnas automašīnai uz jumta bija novietoti patšautennieki, lai «saķeršanās» gadījumā visu varētu laikus nokārtot.

Tikai tad, kad nobraukuši apmēram 20 km, devāmies kādā sādžā uzmeklēt krievu kārtības sargus, noskaidrojās brauciena mērķis. Vajadzēja iznīcināt kādu prāvāku boļševiku mežabrāļu bandu, kas apmetusies kādā sādžā meža vidū. Pirmais pārsteigums. Māja, kurā dzīvoja krievu kārtības sargi, bija galīgi izpostīta. Neviena cilvēka neatradām. Pastrādātais lika domāt, ka banditi vēl patiesi mītinās meža sādžā, kas no šejienes atradās tikai nepilnus 3 km attālumā. Nolēmām tā, ka ltn. Z. ar saviem diviem kaujas vadiem tuvosies banditu apdzīvotai sādžai no otras puses, bet. v. v. M. Ž. vads dosies turp tieši, iedams cauri skuju koku jaunaudzei. Saskaņojām pulksteņus, norunājām darbības uzsākšanas laiku, lai ltn. Z. ar saviem puišiem paspētu nokļūt sādžai otrā pusē.

Kad norunātais laiks bija klāt, uz priekšu sāka virzīties arī v. v. M. Ž. vads, kuŗa priekšgalā gāja arī drošsirdīgais bataljona komandieris kapt. R. Mežs nebija platāks par pāris km, tāpēc tam ātri izsoļojām cauri. Pa kreisi no sādžām gar meža turpinājumu aizvijās ceļš, bet tieši pretim bija apmēram 50 m plats klajums. Kapr. P. vadītā grupa virzījās uz priekšu pa ceļu līdztekus mežam un sādžai, bet kapt. R., v. v. Ž. ar pārējiem devās tieši pāri klajumam. Cieši sekoja v. v. L. grupa.

Tikko pirmie ķēdes dalībnieki bija paspēruši dažus soļus klajumā, tos sveica patšauteņu uguns, kas, spriežot pēc trokšņa, nāca no viensētām. Tās sākās tūliņ aiz klajā laukuma un aizsedza skatu uz sādžu. Mūsējos tas tomēr nepārsteidza. Viņi lika runāt saviem ieročiem, traukdamies uz priekšu pāri arumu izvagotam klajumam. Bija redzams, ka cits pēc cita banditi pamet savas paslēptuves viensētās un sabēg rudzu laukā, kas sākās tūlīt aiz viensētām un stiepās līdz pat sādžai. Protams, puiši nekautrējās tos pamatīgi «pacienāt» ar svinu, bet tam sevišķu panākumu nebija, jo attālums vēl bija par lielu. Vajadzēja pasteigties, lai vaņkas nepaspēj izvēlēties jaunas pozicijas, kā arī nevar netraucēti izbēgt no rudzu lauka. Puiši rikšiem vien traucās uz priekšu, bet kapr. P. jau bija aizgājis tik tālu, ka tagad varēja steidzīgi un ērti novietoties rudzu lauka otrā pusē, lai noguldītu katru, kas gribētu izbēgt.

Nejēdzīgi kapāja banditu mašīnpistole, kas bija novietojusies viensētā pa kreisi. Serž. S. to būdu viegli izkvēpināja. Šoreiz tam velnišķīgi laimējās. Pirmā mīna trāpīja tieši viensētas dzīvojamās mājas jumtā, tas aizdegās, bet abas pārējās — krita tieši blakus mājai. Tas līdzēja. Uguns drīz vien apklusa, bet tad tā pēkšņi pastiprinājās no labās puses. Tur vajadzēja iztērēt 10 minū, kamēr izdevās apklusināt tos iemītniekus. Ar viensētām nu bija kārtībā. Šur tur zemē gulēja pa beigtam banditam, bet viss vairums vēl bija paslēpies rudzu laukā. Daži bija mēģinājuši bēgt, bet tie arī bija palikuši guļam uz visiem laikiem.

Nu sākās, kā pie mums frontē saka, rudzu lauka «ķemmēšana». Tam nolūkam lauku vispirms sadalīja 3 daļās. «Izķemmējot» pirmo daļu, nogāzām 3 banditus, bet pārējiem izdevās pārbēgt vēl neaiztiktā rudzu lauka daļā. Šis darbs nebija vieglais. Rudzi nebija sevišķi gari. Pat mūsu īsākajiem vīriem bruņu cepure pacēlās virs vārpām. Vaņkas bija sagūlušies zemē un rīkojās ļoti slīpēti. Pēc trokšņa saklausījuši, no kuras puses vajātāji tuvojas, un pielaiduši tos ap soļu 15 attālumā, tie atklāja spēcīgu automātisko ieroču uguni. Vienīgais labums, ka zemē gulēdami, banditi šāva nemērķēdami, uz labu laimi. Vaņkām nerādoties un nepārvietojoties, ar mašīnpistolēm maz ko varēja darīt. Tāpēc rīkojāmies ar rokas granātām. Pēc šāvienu trokšņa izpētījām, kur vaņkas nometušies un sviedām tiem virsū rokas granātas. Tas līdzēja. Bārdainiem palika par karstu. Tie sāka kā zaķi lēkāt. Viņus vajājot, apbrīnojami drošsirdīgi rīkojās kapt. R. un v. v. M. Ž. Tie abi, šķērsodami rudzu lauku pilnīgi stāvus, «noknallēja» vaņkas citu pēc cita. Rokas granātas svieda arī pretinieks. Vienīgi pateicoties sevišķai aukstasinībai, no banditu sviestas granātas izdevās paglābties kapt. R. Viņš, nezaudējot mieru, paspēja satvert un aizsviest atpakaļ granātu, kas nokrita tam tieši pie kājām.

Dīvaina sajūta pārņēma visus mūsu puišus, kad pēc otrās rudzu lauka daļas «izķemmēšanas» iestājās klusums. Ne bija šaubu, ka atlikušajā rudzu lauka daļā banditu vēl daudz. Tāpēc nesaprotama bija viņu klusēšana. Ķēde devās uz priekšu. Nekas nemainījās. Bija atlicis tikai neliels rudzu laukumiņš.

Pēkšņi nograbēja nejēdzīgs burkšķis, smagi ievainots vēderā pakrita v. v. L. Pārējie atrāvās atpakaļ. Rokas granātu saišķi pamatīgi saārdīja vietu, no kurienes bija cēlies niknais burkšķis. Vispirms, protams, vajadzēja izvilkt no apdraudētās joslas ievainoto v. v. L. Devāmies atkal uz priekšu.

Pretinieka viltībai par upuri krita kapr. P. Vaņkas bija salīduši vienkopus un pielaiduši mūsējos apmēram 5 m attālumā, noberot uz tiem ložu šaltis no automātiskām pistolēm. Tanī pat brīdī 5 mūsējos ievainoja. Par to savu tiesu dabūja visi atlikušie mežabrāļi.

Nelielais tīrums, kurā vēl pirms pāris stundām viļņoja rudzu lauks, tagad bija pārvērsts par nāves lauku. No rudziem vairs nebija ne vēsts. Granātu bedres sekoja cita citai. Smiltis klāja nogāzto banditu izvalbītās sejas. Visur pretim vērsās nāves rēgs, bet augšup cēlās svaiga trūdu un sāja asins smarža.»

Serž. M. S.

Austrumu frontē, janvārī.

Izdevniecība «DAUGAVAS VANAGI»
Atbildīgais redaktors ZIEDONIS KRASTIŅŠ
Redakcija Hans'a fon Manteuffel'a (Citadeles) ielā 48.
Tālruņi: atb. red. un redakcijas sekret. 24252; redakcija 21431 un 22854. Tek. rēķ. pastā 1276.
Iespiests «Rīgas spiestuvē», Majora Fletcher'a (Muitas) ielā 1.

Karš sauszemē, jūrās un gaisā

Atvairīti ielenkšanas mēģinājumi

Frontes ziemeļu daļā dienvidos no Ladogas ezera ienaidnieka uzbrukumi turpinas nepārtraukti, neņemot vērā smagos zaudējumus. Visi uzbrukumi atvairīti.

Novorosijskas rajonā padomju spēki izdarīja lielāku desanta operāciju. Vācu un rumāņu vienības ar tūlītējiem prettriecieniem likvidēja šo mēģinājumu. Desanta operācijas laikā nogremdētas 19 desantlaivas. Krastā izceltie bataljoni ielenkti un pa lielākai daļai iznīcināti. Atlikušie ienaidnieka spēki saspiesti šaurā piekrastes rajonā. Atjaunoti desanta mēģinājumi atvairīti. Rietumkaukazā un Kubaņas apgabalā vācu un sabiedroto vienību kustības noritēja plānveidīgi, pie kam atvairīti ienaidnieka atjaunoti uzbrukumi. Tāpat atvairīti ienaidnieka uzbrukumi Doņas grīvas apvidū.

Līdz ar cīņu izbeigšanos Staļingradā tagad galvenā kaujas darbība norit apgabalā starp Rostovu un Voroņežu. Doņecas lokā austrumos no Šachtiem iestājusies zināma stabilitāte un pēdējās dienās notikušas tikai vietēja rakstura cīņas. Doņecas frontē vācu tanku vienības izdarīja uzbrukumu kādam ienaidnieka priekštilta nocietinājumam. Te iznīcināti vai iegūti 46 tanki un 33 lielgabali. Turpretim Doņecas vidusdaļā un rietumos no Oskolas cīņas turpinās ar nesamazinātu sparu. Rajonā starp Doņecas augšgalu un Donu atvairīti visi ienaidnieka mēģinājumi izdarīt ielenkšanas operācijas. Visā dienvidus frontes rajonā, sākot ar Doņecas loku, turpina risināties smagas cīņas ar kustīgu raksturu.

Frontes vidusdaļā notiek tikai vietēja rakstura triecienvienību pasākumi, pie kam vācu grenadieŗi un sapieŗi visaktīvāki bijuši Orlas rajonā. Te plašāka vēriena uzbrukums vērsās pret kādu smagi nocietinātu augstienes poziciju. Ienaidnieku izdevās apņemt un aizkavēt tam atkāpšanos. Vācu rokās krita gandrīz 3 km plata ierakumu josla. Uzspridzinātas 78 ienaidnieka blindāžas un iegūti daudzi smagie ieroči. Veļikije Luki rajonā ienaidnieks pārtraucis arī vietēja rakstura uzbrukumus. Domājams, tās ir sekas līdz šim ciestajiem smagajiem zaudējumiem.

Ziemeļafrikā Rietumtripolitanijā itaļu arjergardi sekmīgi pretojās pastiprinātai ienaidnieka izlūku vienību darbībai. Tunisijā vācu-itaļu kaujas grupas, gaisa spēku iedarbīgi atbalstītas, ieņēma kādu dominējošu augstieņu poziciju un noturēja to pret ienaidnieka pretuzbrukumiem. Tunisijā atvairīti arī atjaunotie ienaidnieka vietēja rakstura uzbrukumi.

Vācu bruņoto spēku virspavēlniecība 7. februārī publicējusi speciālziņojumu par cīņu jūrās februāŗa mēneša pirmajā nedēļā. Sīvās, smagās cīņās zemūdenes no kuģu karavānām, kas brauca uz Angliju un bija domātas Afrikas un Padomijas frontēm, nogremdējušas 16 pilni piekrautus trasporta tvaikoņus un tankkuģus 102.500 brt koptilpumā, kā arī 4 transporta buŗu kuģus. Torpēdu trāpījumiem bojāti 3 citi kuģi.

Kāda vācu zemūdene Vidusjūras austrumu daļā nogremdējusi kādu «Dido» klases kreiseri.

Somu galvenais štābs izdevis speciālziņojumu par ienaidnieka zaudējumiem pagājušā navigācijas sezonā Baltijas jūrā. Aizvadītajā navigācijas periodā somu un vācu jūŗas un gaisa spēki, kā arī somu piekrastes sardze nodarījusi ienaidniekam šādus zaudējumus: nogremdēta 31 zemūdene, 2 lielgaballaivas, 8 mīnu meklētāji un 3 nezināmas vienības. Bojātas 16 zemūdenes, 3 sargkuģi, 10 motortorpēdlaivas, 16 motorsardzes laivas un 3 velkoņi. Šais skaitļos neietilpst smagie zaudējumi, kādus ienaidnieka jūŗas spēkiem vācieši nodarījuši Kronštates līcī, Ņevā un Ladogas ezerā. Pagājušā navigācijas periodā pavisam nogremdētas 85 ienaidnieka kuģu vienības, bet bojātas 48. Tai pašā laikā pašu jūŗas spēki nav zaudējuši nevienu vienību.

Sardzē pie polārā loka

Nedzirdamiem soļiem ziemeļbrieži rikšo pa dziļo sniegu. Nedzird ne zaru lūšanu, ne nagu klaudzēšanu sasalušajā sērsnī. Briežu rudā un baltā spalva tik tikko atšķiŗas no sastingušās apkārtnes. Tikai kā tumšs zaru mežs lēni šūpojas žuburotie ragi, un lielajās un tumšajās briežu acīs atspoguļojas tālo ziemeļu ainavu grūtsirdība. Briežu bars aizslīd pāri bezgalīgajiem sniegu klajumiem un nozūd Lapzemes mūža mežu zilganajā krēslā.

Ārpus meža, klajumā, jau taisās aust diena. Pašā dienvidu pusē apvārsnis pietvīcis rožaini sārts. Tur lejā, pāri tālajai dzimtenei, jau sen ir uzlēkusi saule. Tikai te tā vēl kavējas aiz apvāršņa. Paies vēl vairākas dienas, līdz sarkanā saules ripa ritēs pār sniega klajumiem. Tad gaisma strauji pieaugs un garā polārā nakts pārmā. Skats kavējas pie sārtās debess pavērtīsies polārās dienas nebeidzamajā gaismales dienvidu pusē, no kurienes pusdienas laikā blāva gaisma pārlej pusi debess juma. Otrā pusē, ziemeļos, arvien vēl vizuļo zvaigznes kā zeltainas medus lāses pie tumšām stropu kārēm. No ledus pārklātās upes ielejas lēni [illegible] pi un velas balti miglas vāli. Telefona kabeļus klāj sarma pirksta biezumā, un tie smagi nosliguši no staba uz stabu. Visapkārt klusē ziemeļu mūža mežs, sastindzis un līdzīgs skatuves dekorācijām. Katru koka stumbru, katru zaru, katru priedes skuju klāj mirdzoša sarma. No bunkuru un baraku pavardiem stāvus pret debesīm kāpj dūmi. Vareno priežu baļķu aizsegā sen jau sākusies rosīga darba diena.

Ne polārā vasara ar mūžīgo saules gaismu, ne polārās nakts tumsa nespēj grozīt to vīru dienas gaitas, kas stāv sardzē pie polārā loka. Tikai tagad ikviens, ko pienākums nesauc laukā, labprāt kavējas krāsns siltumā. Visi pārējie, kam jāstāv sardzē, jābrauc dienesta gaitās, jāpārnes ziņojumi, vai jādodas izlūka gājienā, apvelk biezu briežādas kažoku, sacel apkakli, nolaiž ausenes un ietin kakiu siltā vilnas lakatā. Braucēji tiktikko spēj paiet biezajos velteņa vai zvērādas zābakos, un sardzes vīri stāv balti un neveikli kā savelti no sniega. Elpa uz viņu kažoku apkaklēm un uzacīm uzklājusi baltu sarmas kārtu. Gaiss te tālajos ziemeļos ir viegls un veselīgs, tomēr skarbais sals asi dedzina nāsis.

Ik brīdi debesis maina krāsu. Vēl nesen likās, ka pār apvārsni pacelsies saule, tomēr vēl tā nespēj salauzt polārās nakts tumsu un pēc neilga brīža nevarīgi atkal atslīgst atpakaļ, atstādama kaunīgi nosarkušu debess pamali. Īsā dienas gaisma ir sasniegusi savu piepildījumu un atkal ieslīgst vakara nokrēslī. Drīz iestājas skaidrā, skarbā un garā ziemas nakts. Miglas vāli pār upes ieleju piebriest, un sāk garot arī tundras ezeri.

Tomēr arī tumsā turpinājas parastās karavīru dienesta gaitas. Tikai reizu reizēm dažs kā nevilšus apstājas un izbrīnā vēro lielisko krāsu rotaļu, kas iesākas, tiklīdz dienvidu pusē debesīs izdzisusi pēdējā sārtā saules atblāzma. Pašreiz pulkstenis rāda tikai četrpadsmito stundu un ir pusdienu laiks, bet nakts un lielas un mirdzošas zvaigznes atkal klājas pār klusajiem Lapzemes klajumiem. Migla apstājusies celties no upēm un ezeriem, un dūmu strūklas no kaŗa vīru bunkuriem un barakām klusu aizķeŗas un saplok smagu sniega un sarmas klātajos priežu zaros. Atkal kā spoku pulks garām aizslīd briežu bars, mugurās atslietiem ragiem un vējā paceltiem purniem. Dažbrīd kāds no briežiem apstājas un ar priekškāju kasa sasalušo sniegu, lai sasniegtu kārotās sūnas. Kaut kur tālumā gaudo lapu suns, vēl tālāk tam pievienojas vilku balsis, paceldamās pretim mēness ripai. Un paveroties debesīs, tie vīri, kas stāv sardzē pie polārā loka, redz gandrīz tieši sev virs galvas mūžīgo un nemainīgo ziemeļzvaigzni.

Itaļu triecienlaivu varoņi

Noslēpumainās „kabatas zemūdenes" itaļu kara flotē

Slavas pilnu lappusi Italijas kaŗa vēsturē būs ierakstījuši modernā kaŗa varoņi — itaļu flotes triecienvienību vīri, kuŗu ierocis ir tagadējā kaŗa norisē bieži pieminētās triecienlaivas — «Mezzi d' Assalto». Tāpat kā šis jūŗas kaŗa ierocis ir jauns, izcils kaŗa technikas sasniegums, tāpat šo triecienlaivu apkalpes vīri, triecienqrupu «Reparti d'Assalti» dalībnieki ir šo laiku kaŗavīra bezbailības un varonības paraugs.

Necaurredzama tumsa visapkārt. Zem ūdens līmeņa jau vairākas stundas traucas uz priekšu it kā «kabatas zemūdene», it kā torpēda, uz kuŗas jāteniski sēž divi vīri; viens virsnieks un viens instruktors vai kareivis. Viņi tērpti vieglos ūdenslīdēju tērpos ar elpošanas aparātiem. Ūdens ledaini auksts. Vienīgo gaismas stariņu bezgalīgajā tumsā met vienīgi kontroles instrumentu spīdošie rādītāji. Brauciena ātrums — maksimālais, ko šādos apstākļos spēj panest cilvēka organisms. Nelielais aizsargkupols nespēj dot braucējiem nekādu drošu aizsegu.

Tā bezgala lielā koncentrācijā un nervu saspīlējumā pagājušas vairākas stundas. Visapkārt vienīgi ledains ūdens un baismīga tumsa. Bet mērķis gaida! Un nav šiem vīriem citas domas, kā — sasniegt mērķi, izpildīt uzdevumu! Kaut gan — tikai mazas izredzes viņiem atgriezties no brauciena.

Triecienlaivas vadība prasa koncentrēt visu uzmanību. Ne par augstu un ne par zemu. Virzienu rāda vienīgi kompass. Vēl jāpārvar rūpīgi apsargātie mīnu aizsprosti, jātiek garām ostas aizsardzības vienībām, posteņiem, garām lielgabalu un ložmetēju stobru rīklēm. Cauri visiem šķēršļiem jāatrod šaurās pieejas, jāizlaužas ienaidnieka ostā, jāpiekļūst kuģiem, kas šeit jūtas pilnīgā drošībā.

Un tad — pie mērķa! Tagad vajadzīga vēl lielāka koncentrācija un paššavaldīšanās. Jāatbrīvo torpēdas galva ar milzīgo spridzekļa lādiņu un tāpat ar rokām jāpiestiprina ienaidnieka kuģa visvārīgākajā vietā — parasti zem kuģa ķīļa.

Ja nu abiem vīriem vēl pietiks spēka un laime tos pavadīs, tad viņi ar šo pašu torpēdu pa to pašu ceļu atgriezīsies savā izejas bazē. Bet lai kā tas būtu — noteiktā laikā dzirdamās baismīgās detonācijas viņiem vēsta — uzdevums izpildīts. Un tas ir galvenais, kaut arī viņiem nebūs lemts atgriezties.

Lai spētu veikt šādus uzdevumus, nepieciešama daudzus mēnešus ilga rūpīga apmācība un norūdīšanās, jo miesīgā un garīgā piepūle šādos pasākumos ir gandrīz vai pārcilvēcīga. Ikvienam no «Reparti d'Assalto» vīriem, protams, jābūt pirmšķirīgam peldētājam un nirējam.

Šis itaļu izgudrotais un papildinātais ierocis un šīs ieroču šķiras karavīri ir itaļu karaliskās flotes lepnums. Ilgāku laiku viņu gaitas bija tītas noslēpuma plīvurī. Šī kaŗa gaitā itaļu treicienlaivu vienības jau var atskatīties uz slavas pilnu vēsturi. Daudziem izciliem panākumiem vainagotiem pasākumiem. Saujiņa bezbailīgu vīru dažkārt paveikusi vislielākos varoņdarbus.

Pirmo reizi triecienlaivas šajā kaŗā piedalījās 1941. gada 26 marta naktī, cīņās Sudas līcī, pie Krētas salas. Tas bija nevien pirmais šāds pasākums, bet bija jāveic arī sevišķi grūtos apstākļos. Uzbrucējiem bija jāizkļūst cauri trīskāršai mīnu aizsprostu joslai un jānobrauc 12 km, lai sasniegtu ienaidnieka kuģus līcī. Itaļu triecienlaivas toreiz pieveica vienu smago kreiseri un trīs smagi piekrautus preču kuģus.

Tāpat atzīmējams slavenais triecienlaivu iebrukums Lavalettas ostā, Maltas salā, 1941. g. 27. jūlijā. Kaut šo ostu uzskatīja par nepieejamu, triecienlaivu varoņi neiespējamo padarīja iespējamu. Neviens no viņiem neatgriezās. Zināms tikai, ka viens no vīriem uzupurēdamies ar savu laivu triecās tieši cauri aizsprostam, tā atbrīvodams robu, pa kuŗu ostā iekļuva citas triecienlaivas. Drīz pēc tam gaisu satricināja astoņas varenas detonācijas. Uzbrukumu atbalstīja arī ātrlaivas, no kuŗām divas vairs neatgriezās.

Tālākajās itaļu triecienlaivu vēstures lappusēs lasām tādus vārdus, kā Gibraltars un Aleksandrija. 1941. gada 20. septembŗa iebrukums Gibraltarā nenotika kā iepriekšējie, ar ārkārtīgi ātrām, smagi ar spridzekļiem piekrautām motorlaivām, no kuŗām apkalpe pēdējā momentā nolēca ūdenī, bet gan jau ar niecīgu apmēru zemūdenēm, kuŗas arī varētu saukt par torpēdām ar apkalpi. Šis Gibraltara pasākums ienaidniekam maksāja lielu palīgkreiseri un divus tankkuģus ar pilnu kravu. Sevišķi sekmīgs bija uzbrukums Aleksandrijai tā paša gada 18. decembŗa naktī, kad abus vienīgos kaujas kuģus, kuŗi angļiem tolaik bija Vidusjūrā — «Queen Elisabeth» un «Valiant» — tik smagi bojāja, ka tiem bija jāpamet cīņas lauks uz vairākiem mēnešiem. Šis panākums, kas pielīdzināms uzvarai jūŗas kaujā, ievērojami ietekmēja vispārējo stāvokli Vidusjūrā.

Būt par «Reparti d'Assalto» kaŗavīru ir liels gods. Ievērojot ārkārtīgi augstās prasības, šajās vienībās tomēr var uzņemt tikai nelielu daļu no brīvprātīgajem, kas pastāvīgi pieteicas lielā skaitā, lai kļūtu par «vestes kabatas zemūdeņu» — «Mezzi d'Assalto» vīriem.

Jauni ministri Italijā

Oficiāli paziņoti šādi pārkārtojumi itaļu valdības sastāvā:

Ārlietu ministrijas vadību pārņem Duče. Par ārlietu ministrijas apakšsekretāru iecelts Džuzepe Bastianini. Grāfs Čano uz trim gadiem iecelts par fašistu lielās padomes locekli un par Italijas vēstnieku pie Vatikāna.

Ministru kabinetā apakšsekretāra postenī ģenerāļa Luidži Russo vietā iecelts frontes cīnītāju apvienības priekšsēdis nacionālpadomnieks Amilkāre Rossi. Tieslietu ministrijas vadību grāfa Grandi vietā, kas arī turpmāk paliek fašistiskās un korporātīvās kameras priekšsēdis, pārņem Alfredo de Marsiko. Finanču ministrijā: ministra posteni Taona di Revela vietā pārņem līdzšinējais Romas starptautiskās lauksaimniecības institūta priekšsēdis barons Džakomo Akerbo. Audzināšanas ministra posteni Džuzepes Botai vietā uzņēmās Pizas universitātes rektors Karlo Bidžini. Sabiedrisko darbu ministra posteni Džuzepes Gorlas vietā pārņem Cenone Benini. Satiksmes ministrijā līdzšinējā ministra Hosta Ventūri vietā stājās senators Čini, bet devīžu apsaimniekošanas ministra Rikardi posteni pārņem Oreste Bonomi. Kaŗa produkcijas apakšsekretāriātu paaugstina par ministriju un ministra pienākumus uzņemas līdzšinējais apakšsekretārs ģenerālis Favagarossa.

No oficiālas itaļu puses par valdības pārkārtojumiem norāda, ka tie nekādā ziņā nenozīmē kādas jaunas fašistiskā režīma metodes ievešanu. Šādi kabineta pārkārtojumi fašisma attīstības laikā jau notikuši vairākkārt. Daudzi no tagad nomainītiem ministriem savos posteņos bijuši ilgus gadus. Pārmaiņas valdībā, ko ārvalstu aģitācija izmanto fantastisku baumu izplatīšanai, nozīmē tikai tikpat daudz kā sardzes maiņa postenī.

Divi līdzšinējie ministri pārņēmuši itaļu dienas laikrakstu, kas iznāk Romā: «Messaggero» un «Tribuna» vadību.

Atklāti žīdu plāni Afrikā

Par Amerikas žīdu plāniem Afrikas kolonizēšanā un izmantošanā tagad publicēts kāds sensacionāls dokuments, kas pierāda Vašingtonas nodomus atdot Afriku žīdu un nēģeru varā. Alžīrā esot atrasts kāds portfelis, par kuŗa pazaudēšanu savā laikā bija visai uztraukusies Alžīras ziemeļamerikāņu sabiedrība. Portfelī atradies arī kāda amerikāņu virsnieka ziņojums. Nepazīstamais dokumenta autors tajā asi uzstājoties pret visiem Anglijas plāniem, nodibināt Palestīnā žīdu valsti, jo šī projekta izpildīšana arvien atduršoties uz žīdu un arābu tautiskām un reliģiskām preteškībām. Telavivas ļaudis sapņojot par žīdu ķēniņu valsti, kas apvienotu Siriju, Transjordāniju un Iraku. Reizē tas nozīmējot radīt kontroli pār ceļu uz Indiju un tāpat kontroli pār petrolejas piegādi. Angļu cionisms gribot šo žīdu valsti izveidot par vienīgo tiltu starp Eiropu, Afriku un Āziju. Tādā veidā tas kļūstot par nopietnu šķērsli ziemeļamerikāņu Afrikas kolonizēšanas plāniem. Šie plāni paredzot Ziemeļafriku pilnīgi atbrīvot no musulmaņu iedzīvotājiem. Ziemeļafrikā dzīvojot tagad ap 200.000 itaļu un 3000 spāniešu. No šiem nedaudzajiem Eiropas tautu piederīgajiem neesot iemesla baidīties, jo tie pa lielākai daļai esot sīki amatnieki un it sevišķi Tunezijā viegli pielīdzināmi iedzimtajiem.

Apmēram 1 miljonu franču iedzīvotāju Amerikas žīdu plāns paredz izsūtīt atpakaļ uz Franciju. Pēc šīs tīrīšanas akcijas Ziemeļafrikā atbrīvošoties telpa lielākam skaitam Ziemeļamerikas nēģeru, kas būšot netikai vislabākā baze Afrikas kolonizēšanai, bet reizē arī atrisināšot Ziemeļamerikas Savienoto Valstu sāpīgo nēģeru jautājumu.

Tālāk dokumentā norādīts, ka ar šo plānu uzmanīgi jāiepazīstinot Ziemeļamerikas nēģeri un jāļaujot viņiem domāt, ka tie kļūšot par Afrikas vadošo iedzīvotāju šķiru. Ar šādiem solījumiem visi 15 miljoni Ziemeļamerikas nēģeru pamazām izsūtāmi uz Afriku. Tomēr nēģeri neesot piemēroti kolonizēšanas vadītāju amatiem. Tādēļ reizē ar viņiem par uzraugiem Afrikā nometināmi 100.000 amerikāņu, galvenokārt žīdu, kas būšot vislabākie Vašingtonas plānu realizētāji.

Cigāri bez kartītēm

Klausoties kaŗavīru valodās, sevišķi tādās, kam sakars ar jūŗu un jūŗas kaŗa lietām, bieži dzirdam runājam par milzu cigāriem, ko izsniedzot bez kartītēm. Tūlīt rodas jautājums, kas gan tie var būt par cigāriem, un kas ir tie izredzētie, kas tos saņem. Jāsaka, ka šos «cigārus» izsniedz tikai ienaidniekam un tos nepasniedz vis tieši rokā no atvāztas cigāru kārbas, rotātas austrumnieciskām bildēm, pie tam dziļi un eleganti paklanoties, bet gan uz ienaidnieka kuģiem nosūta no droša attāluma pa jūŗu, izsviežot tos vienkārši ūdenī un ļaujot tiem pašiem nonākt īstā vietā.

Nu arī mums kļūst skaidrs, ka par cigāriem dēvētās veltes nav nekas cits kā modernā jūŗas kaŗa bīstamais un sekmīgais ierocis — torpēdas. Ar tām ir apbruņotas zemūdenes, torpēdu un ātrlaivas un pa daļai arī smagie kaujas kuģi un kreiseŗi.

Laikā, kad gandrīz ik dienas speciālziņojumi vēsta par vācu flotes uzvarām visās pasaules jūrās, torpēda, kas līdz ar viru varoņgaru ir galvenais uzvaru pamats, var atskatīties uz 75 attīstības gadiem.

Jau sirmā senatnē, kad tautas kaŗoja tikpat nikni kā tagad, bija pazīstami «burvju kuģi» ienaidnieka flotes vienību iznīcināšanai. Sākumā tie bija veci, citiem uzdevumiem vairs nelietojami kuģi, ko piepildīja ar piķi un aizdedzinātus raidīja pret ienaidnieka floti vai atsevišķām vienībām. Šī kaujas līdzekļa bīstamība pieauga līdz ar šaujamā pulveŗa atrašanu. Jau 1420. gadā itaļu technikis Fontāna izgudroja pirmās peldošās mīnas ar raķešu dzinēju, tomēr vēl arvien parocīgāks bija vecais ienaidnieka kuģu aizdedzināšanas paņēmiens, kas senos rakstos aprakstīts šādi:

«Vieglu, no veciem kuģu kokmateriāliem būvētu kuģi piepilda ar piķi, pulveri, sēru un citām viegli aizdedzināmām vielām. Pēc tam to mēģina novadīt starp ienaidnieka kuģiem, lai tos aizdedzinātu. Šādu dedzināšanas kuģa kapteini bez žēlastības tūlīt pakaŗ, tiklīdz to dzīvu dabū rokā. Tas pats noteik ar desmit līdz divpadsmit vīru lielo apkalpi. Lielo briesmu dēļ šie vīri saņem divkāršu algu.»

Šādus kuģus dēvēja par burvju kuģiem, un tie bija apgādāti ar glābšanas laivām, kurās uzņēmīgie jūrnieki pēc laimīgi paveiktās dedzināšanas atgriezās mājās.

Tagadējai torpēdai vārdu devis tvaikoņa izgudrotājs Fultons. 1805. gadā viņš konstruējis zemūdeni, kas bija apgādāta ar spridzināmiem ķermeņiem un torpēdām. Savu torpēdu lietderību Fultons pierādīja angļu admirālitātes klātbūtnē, uzspridzinādams kādu kuģi, kas saškīda ar visiem mastiem. Visi tālākie Fultona mēģinājumi tomēr nelaimējās. Uz sevi liktās cerības neattaisnoja ne tās torpēdas, ko mēģināja pievirzīt uzspridzināmam kuģim tādā veidā, ka uz to vispār izšāva harpūnu un tad pa harpūnas virvi pievilka torpēdu pie kuģa, ne arī divas tauvām savienotās torpēdas, ko novietoja kuģa ceļā, lai tās tam gar tauvām piepeldētu klāt.

Daudz labākas sekmes torpēdu būvē bija slavenajam revolveŗa izgudrotājam Koltam, kas 1841. gadā paziņoja amerikāņu valdībai savu atradumu, ar kuŗu iespējams no lielāka attāluma ar elektrības palīdzību aizdedzināt bumbas un torpēdas. Tiešām mēģinājumos Ņujorkas ostā viņam izdevās no 5 jūŗas jūdžu atstatuma ar galvānisko bateriju palīdzību uzspridzināt kādu kuģi. Šajā gadījumā uzspridzināmais kuģis bija noenkurots uz vietas. Gadu vēlāk Kolts tādā pašā veidā uzspridzināja arī kādu citu kuģi, kas brauca ar 5 jūŗas jūdžu ātrumu stundā. Tas jau bija ievērojams sasniegums. Protams, uzspridzināmo kuģi apkalpe iepriekš atstāja pašu savā ziņā. Vēlāk no Kolta atstātajiem papīriem atklājās, ka viņš torpēdā bija iebūvējis sevišķu aparātu, kas, saskaŗoties ar kuģi, deva metalla kontaktu un ieslēdza elektrisko signālu pa vadiem uz cietzemi, tā paziņojot īsto acumirkli spridzināšanai. Kolts gan vēl nepazina ar gutaperču izolētus vadus, tomēr gutaperčas vietā viņš sekmīgi lietoja asfalta un vaska maisījumu.

Krievu-turku kaŗā 1877. gadā bija pazīstamas torpēdas kārts galā. Tās novietoja garā kārtī kāda neliela un ātra kuģa priekšgalā, piebrauca ienaidnieka kuģa malai un torpēdu ar elektrības palīdzību aizdedzināja. Šāds paņēmiens tomēr nebija visai parocīgs. Pretinieks ne katrreiz mierīgi ļāva piebraukt sev klāt, bez tam pati uzbrucēja laiva vai kuģis atradās sprādziena iespaidā un bieži vien pats nogrima līdzi savam upurim. Tādēļ nemitīgi turpinājās jaunu un labāku paņēmienu meklēšana ienaidnieka kuģu gremdēšanai.

Gandrīz katrā zemē izveidojās cits torpēdu veids, līdz beidzot virsroku guva vācieša Lupius'a 1867. gadā izgudrotā zivjveidīgā torpēda. Tā virzījās pa ūdeni pati, bez jebkāda sakara ar izejas vietu. Šai torpēdai jau bija pilnīgs šāviņa raksturs. Lupius's bija jūrnieks un par tīrām technikas lietām viņam bija maz jēgas. Tādēļ viņa ideju reālizēja angļu mašīnu fabrikants Vaitheds, 1872. gadā radīdams pirmo īsti noderīgo torpēdu. Tai bija ap 14 pēdu garš cigārveidīgs ķermenis 14 collu resnumā. Tās svars sasniedza no 250 līdz 350 kg. Zivjveidīgās torpēdas iekštelpa bija sadalīta četrās daļās. Priekšgalā bija novietots lādiņš ar aizdedzinātāju, vidus daļā dzinējspēks, bet pašās beigās neliela, trīscilindru mašīna, kas darbojās ar saspiesta gaisa palīdzību un grieza astes galā novietotu skrūvi. Svarīgākā visas torpēdas sastāvdaļa bija «slepenā kamera» dziļuma stūres darbināšanai. Tā gādāja par to, lai torpēda paredzētā dziļumā sasniegtu mērķi. Mēchanismu varēja iestādīt gan tā, lai torpēda, pabeigusi skrējienu, atkal paceltos ūdens virspusē un to varētu atrast un izlietot otrreiz, gan arī tā, lai tā, novirzījusies sāņus un nesasniegusi mērķi, nogrimtu dziļumā un kļūtu nekaitīga.

Pirmie Vaitheda mēģinājumi dažādu lielvalstu flotu pārstāvju klātbūtnē tomēr nebija visai sekmīgi. Izrādījās, ka jaunā jūŗas kaŗa ieroča ātrums bija pārāk niecīgs redzamu panākumu gūšanai, jo kuģi jau toreiz bija pietiekami veikli, lai izvairītos no 6 līdz 7 mezglu ātrumā peldošas torpēdas. Tādēļ tikai pēc tam, kad torpēdas ātrums bija vairāk nekā dubultots, Vaithedam izdevās savu aparātu pārdot, protams, gan par krietnu summu — 70.000 dālderiem, ar noteikumu, ka horizontālās stūres ierīce jātur slepenībā. Viena no pirmajām valstīm, kas ieguva jauno torpēdu, bija Vācija.

Kopš tā laika torpēda nemitīgi izveidota tālāk, tomēr tā paturējusi savu pirmo veidu un vēl arvien atgādina milzu cigāru. Tikai tagadējā torpēdas ir krietni vien lielākas svarā no 1200 līdz 1600 kg un ap 8 metri gaŗas. Tās izšauj no torpēdu stobriem ar vāju pulveŗa lādiņu vai saspiestu gaisu un tālāk dzen uz priekšu ar saspiesta gaisa, gāzes un ūdens tvaiku maisījuma palīdzību. Modernās torpēdas kustības ātrums sasniedz 40 jūŗas jūdžu stundā, bet uz attālumiem lielākiem par 12 kilometriem līdz 30 jūŗas jūdžu. Zemūdenēm torpēdu izšaušanas stobri novietoti nekustīgi laivas priekš- vai pakaļgalā, tādēļ, tām, šaujot ar torpēdu, pašām jānostājas mērķa virzienā.

D. D.

«Nāves cigārs» atstāj torpēdu izšaušanas stobru un dodas skrējienā pret ienaidnieku DV arch.

NOTIKUMI īsumā

Kaŗa gūstekņu skaits Japānā pēc pēdējām ziņām sasniedz 300.000 vīru. 118.000 gūstekņu esot angļi, amerikāņi, holandieši, austrālieši un kanādieši.

Arī Kroatijā izsludināta darba mobilizācija, gandrīz tai pašā stundā, kurā vācu tauta tika aicināta raidīt cīņā visus rīcībā esošos spēkus. Neatkarīgās Kroatijas valsts vadītājs izsludinājis rīkojumu par katra atsevišķa pilsoņa pienākumiem īpašu valsts uzdevumu veikšanā. Šim rīkojumam padoti abu kārtu kroati vecumā no 15 līdz 70 gadiem.

Par jaunu Gandija saslimšanu ziņo no Bangkokas. Gandija stāvoklis esot ļoti grūts un viņa veselība jo dienas pasliktinājoties. Angļu iestādes visiem līdekļiem cenšas Gandija slimību noklusēt Indijas iedzīvotājiem. Tomēr ziņa par to jau izplatījusies visā Indijā, un angļi baidās no jaunu nemieru uzliesmošanas.

Kādam amerikāņu kaŗavīram Savienoto valstu Ziemeļafrikas galvenā štāba kaŗa tiesa piespriedusi piecus gadus cietuma par kāda angļu kareivja nošaušanu.

Austrāliešu kaŗaspēks, kas novietots Jaungvinejā, stipri ciešot no tropu slimībām. No tām līdz šim miruši četrreiz vairāk kaŗavīru nekā krituši cīņās.

Bada posts Indijā arvien vēl pieaug. Tomēr Delhijas angļu viesnīcās pusdienās un vakariņās pasniedzot piecus līdz sešus lepnus ēdienus.

112.000 namu Karelijā nopostīti boļševiku okupācijas laikā. Tagad noslēgušies sagrauto un nopostīto namu reģistrēšana, bet atjaunošanas un jaunuzbūves darbi prasīs vēl ilgu laiku.

Dienvidzviedrijā, iestājoties siltam laikam, izcēlušies plaši upju plūdi, kas nodara lielus postījumus. Nisanas upes ielejā pārplūduši visi lauki un pļavas. Straume apdraud tiltus un dambjus.

«Padomijas armijas dienu» 21. februārī plaši svinēšot arī visā Anglijā. Notikšot masu sapulces un kaŗaspēka parādes. Londonā sabiedriskās sanāksmēs runāšot ārlietu ministrs Īdens un Padomju vēstnieks Maiskis, bet citi angļu valdības vīri un padomju pilsoņi uzstāšoties visās provinces pilsētās.

21. bērns piedzimis kādam Pomerānijas laukstrādniekam. Tā ir meitene. No viņas piecpadsmit brāļiem seši atrodas frontē.

Milzu meteors nokritis kādā Vidusperu pilsētiņā tieši ielas vidū, ar drausmīgu troksni sagraudams daudzus namus. Sagrautajos namos daudz upuru.

Amerikāņu garīdznieki pēdējā laikā dibina naktsklubus. Savu rīcību viņi attaisno ar to, ka baznīcai jāgādājot par savas draudzes labklājību. Ja jaunatnei esot nepieciešama izklaidēšanās naktī, tad baznīcai esot nevien tiesības, bet pat pienākums gādāt arī par saviem naktsklubiem, lai jaunatne nenonāktu necienīgu gādnieku rokās.

Angļu kaŗa tiesa piespriedusi nāves sodu diviem Irānas armijas virsniekiem, kas atklāti izteikušies pret Angļu okupācijas iestādēm. Spriedums izpildīts.

Process pret Trocka slepkavu pēc gandrīz diviem gadiem tagad sācies Meksikā. Kā zinām, bijušo Padomijas tautas komisāru Leo Trocki 1940. gada augustā Meksikā noslepkavoja. Par slepkavu apcietināja kādu Džeku Mornardu. Lietas iztiesāšana tomēr nokavējās anonimo draudu vēstuļu dēļ, kādas saņēma visi tiesneši. Kopš slepkavas apcietināšanas nezināmas personas katru mēnesi viņa bankas kontā iemaksājušas 300 dolāru.

Apcietināšanas akcija uzsākta Dānijā pret nelegālo dāņu komūnistisko organizāciju. Izmeklēšanā, kas uzsākta jau pagājušā gadā, noskaidrojies, ka organizāciju dibinājuši komūnisti savu noziedzīgo mērķu sekmēšanai. Tā izdevusi arī līdzīga nosaukuma laikrakstu. Apcietināto vidū kāds uzņēmuma direktors un kāds advokāts.

Sporta brīvdienas katru gadu līdz šim notikušas Somijas skolās. Tādas divas nedēļas ilgas brīvdienas paredzētas arī šogad ar nolūku ne tikai stiprināt jaunatnes sportisko gatavību, bet arī taupīt kurināmo.

Lapsu medībās Anglijā 30 angļu labākās sabiedrības dāmu un kungu ar zirgiem un milzīgu suņu baru sabradājuši 20 morgenu lielu kviešu lauku. Nopostītā sējuma īpašnieks iesniedzis sūdzību, pasvītrojot, ka šis atgadījums noticis laikā, kad darbā iesaistītas visas spēku rezerves.

Svarīgu izgudrojumu radiotelefonijā izdarījis itaļu izgudrotājs Dr. Mastini. Viņš savu izgudrojumu nosaucis par automatisko radiotelefoniju. Ar šo sistēmu iespējams savienot vairākus dalībniekus radiotelefonisku ziņojumu pieņemšanai un nodošanai. Piemēram, tagad kļūst iespējams, sēdot personīgā auto mašīnā, pa telefonu sarunāties ar vēlamo radiotelefonisko sakaru dalībnieku.

Vīnu no kūdras pēc ilgu gadu mēģinājumiem izdevies iegūt kādam norveģim. Kūdras vīns garšojot lieliski. Oslo laikraksti, kas pirmie apraksta jauno atklājumu, piezīmē, ka nākotnē pietrūkšot kūdras dedzināšanai, jo to daudz izdevīdāk izmantot vīna ražošanai.

Tanka cīņa ar zemūdeni

Neparasta tanka cīņa ar zemūdeni norisinājusies Vidusjūras piekrastē. Kādas vācu motorizētās vienības izlūku tanks patruļas braucienā gar jūŗas piekrasti Tunisas tuvumā savā tālskatī ilgāku laiku vērojis nelielu itaļu velkoni, kas mierīgi braucis savās gaitās. Pēkšņi tanka novērotājs pamanījis, ka uz velkoņa klāja izceļas satraukums un rosīga kustība. Licies, ka tur noticis kaut kas sevišķs. Tiešām, netāl no velkoņa iznirusi kāda zemūdene, bet pirmajā brīdī nav bijis noteicams, vai tā pieder vāciešiem vai itaļiem. Varbūt tā ir pat ienaidnieka zemūdene? Stāvoklis drīz vien noskaidrojies, jo no zemūdenes lielgabaliem sākuši rībēt šāvieni pret itaļu velkoni. Tanka apkalpe nezaudējusi daudz laika, bet tūlīt atklājusi uguni pret zemūdeni. Trīs šāviņi ķēruši laivas priekšgalu. Divi zemūdenes lielgabalu apkalpes vīri no klāja iekrituši ūdenī. pacēlies dūmu mākonis, bet zemūdene atkal ienirusi.

Tanks turpinājis gaitu pa šoseju gar jūŗas krastu velkoņa virzienā. Katru acumirkli varēja sagaidīt, ka smagi bojātā zemūdene, lai glābtu savu apkalpi, drīz vien atkal parādīsies virs ūdens. Tiešām, tas noticis, un neparastā cīņa starp tanku un zemūdeni turpinājusies. Bet jau pēc trim minūtēm no zemūdenes pacēlies liesmu stabs, tā nosvērusies uz sāniem un nogrimusi kā akmens ar visu apkalpi. Itaļu velkonis, kaut arī mazliet bojāts no zemūdenes lielgabalu trāpījumiem, mierīgi turpinājis savu ceļu, kamēr virkne ūdens burbuļu virs mierīgā jūŗas līmeņa liecinājusi par angļu zemūdenes ātro galu.

Tā ar vācu uzvaru noslēgusies neparastā kauja, kas izglābusi vienu itaļu kuģi.

LUBĀNA VARENAIS APVĀRSNIS

Tur, kur Aiviekste sāk savas gaitas, skatāms mūsu dzimtenes lielākais līdzenums. Tā austrumu mala iegulstas jau Latgales novadā, Rēzeknes apriņķī. Līdzenuma centrā stāv Lubāna ezers, ko latgalieši sauc par Lubonu. Skatoties no Vidzemes augstienes uz šo ezeru, liekas, ka Dieva acs mirdzums raugās pretim un atspoguļo apvāršņus ar bezgalīgiem klāniem, linu laukiem un mežiem.

Lubāna ezera līdzenums nedod to priekšstatu, ko iedomājamies, ja pieminam Zemgales līdzenumu. Nemaz nerunājot par zemes auglību, iekoptām druvām un gliti uzpostām sētām, ap ezeru nav pat citās pļavu zemienēs parasto siena šķūnīšu. Grūtā un neatlaidīgā darbā cīnoties ar dabas untumiem, nākas ezeram atkarot un nostiprināt katru zemes pēdu, lai tā nestu auglus. Redzot šo malu pirmo reizi, vienmuļību rada purva salas, sniegdamās visapkārt, cik tālu vien raugās skats. Bieži vien cilvēks cilvēku tur neredz dienām ilgi, jo viņu mājokļi atrodas krietnu gabalu ārpus staignās joslas. Ezera līdzenumam šeit trūkst paaugstinājumu, trūkst stingrāka pamata. Tikai vietām to var atrast un tur paceļas tā saucāmie Lubānas klāni.

Šie klāni, veidodami daudzas salas ar pļavām, purviem un mežiem, aizņem ap 200 kv. km lielu platību. Vasaras dienās, kad saule uzkāpusi visaugstāk šai Dieva aizmirstā stūrī, iesviežas dzīvības dzirkstis. No tālam vietām tad šurp dodas ļaudis, irdamies gan ar laivām, gan izbrizdami dūkstis no viena klāna uz otru, lai novāktu sienu. Tas paliek samests kaudzēs līdz ziemai, kad sals pārmet tiltus pāri mukļājiem, pa kuriem čikstēdami tad mājup brauc siena vezumi.

Kaut ari pirmajā acumirklī šeit viss liekas pelēks un vienmuļš, tomēr savs skaistums nav pametis ari šo dzimtenes stūri. Vajaga tikai mācēt to atrast. To vislabāk apliecinās ūdeņu mīļotāji, kam patīk paņemt makšķeres kātu un stundām ilgi gaidīt uz lomu. Savdabīgu romantiku visam rada ūdeņu valoda, kura ar savu lulināšanu atgādina sapņainu dziesmu. Tikai zivis, pāršķeldamas ezera limeni un uzsviezdamas burbuļus gaisā, izjauc ezera klusumu. Zivīm Lubāns bagāts. Tur mājokli atraduši zuši, šķaunači, vimbas, jā, pat zandarti.

Lubāna ezers pieder lielākiem Latvijā, aizņemdams aptuveni 90 kv. km lielu platību. Pats ezers sekls, caurmērā pusotra metra dziļš. Bagātības, ko šeit varētu izmantot, nav vēl celtas gaismā. Būdams zivots, ezers dod pārtiku plašai apkārtnei. Te laužari niedres, kuras izlieto pinumiem un jumtu segšanai.

Lubāns sevī uzņem vairākas upes: Pededzi, Kuju, Situ, Ičū, Maltu, Rēzekni, Dubnu, Ušu un citas. Bet no tā iztek Aiviekste. Valda doma, ka visu Lubāna līdzenumu, kādu to redzam tagad, agrāk aizņēmis milzīgs ūdens baseins, kas ar laiku izlauzis sev ceļu uz Daugavas gultni. Tādu slēdzienu droši varam pieņemt, jo Lubāns pamazām kļuvis par aizaudzēju ezeru, sevišķi pēc nesen izdarītiem meliorācijas darbiem.

No seniem laikiem uzglabājusies kāda tautas dziesma par Lubānu. Nezināmā dziesmas salicēja, stāvēdama ezera malā un skatoties uz klāniem, teikusi:

Lubāniņa ezeriņi,
Kas tavāi vidiņā?
Balta puķe vidiņā,
Zeltenīte maliņā.

Tautas teika pastāsta par Lubāna izcelšanos. Tai vietā, kur tagad atrodas Lubāns, agrāk bijušas pļavas. Reiz kādā dienā divas siena grābējas, dzirdēdamas pērkoni dūcinot, pacēlušas skatu uz augšu. Viena no tām, redzēdama sev pār galvu špākdamu skrejam melnu mākoni, izsauksies: «Vai Die', tas jau lielais Lubāns.» Līdz ko meita to izteikusi, te kaut kas smags novēlies zemē un apklājis visu klajumu ar ūdeni. No tā izveidojies ezers, bet abas siena grābējas nogrimušas. Tās vēl varot redzēt, ja saulainā dienā ielūkojoties ezera dzelmē.

Lubāna apvārsnis ar savu plašumu izauklējis vīrus, kuru slavas spožums pārlaidies pār visu Latviju. Meirānu pagastā kārts šūpulis pulkvedim Kalpakam, mūsu pirmajam karavīram, kas veda cīņu pret boļševikiem 1919. gadā. Tas ceļš, ko viņš gāja viņējās likteņa dienās, nolikdams galvu par tēvuzemi, tagad atkal sauc jaunus cīnītāju pulkus, kas ceļas augšup lielā pulkveža garā cienīgi stāvēt nomodā par Latviju.

Lubāna kalni 1919. un 1920. gadā pieredzējuši daudz spraigu cīņu momentu ar pēdējām boļševiku atliekām mūsu zemē. Tur operēja pazistamie kapteiņa Helmaņa partizāni, veikdami varoņdarbus, kuriem dodama leģendāra slava.

No tālākā kaimiņu pagasta — Saikavas nācis dzejnieks Jānis Medenis. Šis latviešu varenības dzejnieks, kas mudina necilāt trulu šķēpu un spalvu, nepiekusdams sauc tautu kāpt kalnā pret lielu dienu.

A. Kvālis

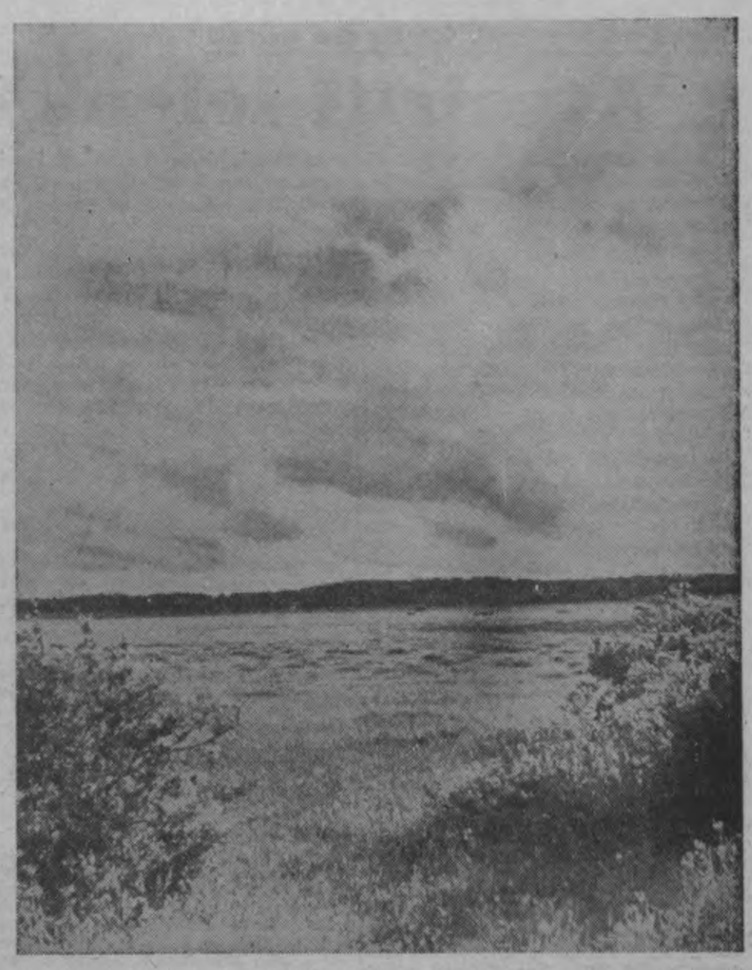

RAKSTURĪGS LUBĀNA KLĀNU SKATS

DV arch.

Gadījums ar balto kaklautu

RAKSTS NO FRONTES

Gaņais liepājnieks bija viens no mūsu labākajiem vīriem. Viņš bija tāds, uz kuriem attiecina teicienu, ka klusie ūdeņi esot ari dziļie. Nevar teikt, ka brīvajos brīžos tas tiektos pēc vientulības. Tieši otrādi. Viņš labprāt uzturējās cīņas biedru pulciņā. Piedalījās kāršu un citās spēlēs, pat ar lielu baudu. Taču arī tur, tāpat kā ierakumos, viņš galvenokārt bija darītājs, bet nevis runātājs. Viņš varēja pāris stundas «zolēt» ne vārda nepārmaņījis, ja vien negadījās pieteikt pa «zoli». Atrodoties ierakumā, tas klusumā sadudzis gulēja pie sava ieroča un blenza uz pretinieka pusi, kā tīgeris uzglūnot laupījumam. Kā vienā, tā otrā pusē vienmēr plus punkti bija viņa ailē. Vēl viena raksturīga īpašība bija šim gaņajam kaprālim, kuras dēļ par viņu varēja spriest nepareizi.

«Gaņais», kā viņu dēvēja tuvākie cīņu biedri, sadzirdot aicinājumu brīvprātīgi pieteikties kāda sevišķi riskanta izlūkošanas vai kaujas uzdevuma veikšanai, nekad nepieteicās. Tādās reizēs, kad citi skaļi izteica savu vēlēšanos pasākumā piedalīties un pieminēja motīvus, kāpēc tiem vairāk tiesību kā citiem, «Gaņais» klusēja. Bet ja viņam ko pavēlēja, tas nekad neatteicās. Tāpēc ari vienmēr iznāca tā, ka nopietnākos gadījumos viņš bija gājēju starpā, jo komandieris tā vēlējās. Un katru reizi pēc tam visatzinīgākās atsauksmes nācās dzirdēt tieši par «Gaņo».

Arī vēstules, ko šis vīrs saņēma no dzimtenes, nekad nebija rozā vai citās maigi tonētās krāsās. Bija patiesi jābrīnās, kāpēc neviena meitene nebija ieskatījusies tik brašā puisī, kura staltums bija pati pilnība. Vismaz tā šķita, nepamanot viņā nekādu romantisku saišu ar dzimtenes ļaudīm. Bijām jau sākuši pierast domai, ka «Gaņam» sievietes nemaz neinteresē.

Reiz tomēr šī mūsu atziņa radikāli mainījās. Pāris nedēļu pēc Jaungada kaprālis saņēma sainīti no dzimtenes. Ievērojamākais priekšmets tanī bija kaklauts. Balts, skaists kaklauts, rokām darināts. Tā stūrī bija ieveidoti divi koši zaļi burti.

Dīvainākais tas, ka pēc šīs dāvanas saņemšanas «Gaņais» bija redzami pārvērties. Tas sevišķi izpaudās gribā runāt par dzimteni, sevišķi par meitenēm mājās. Viņš centās pierādīt, cik daudz meičas darot savu karavīru apdāvināšanā. Katru dienu ap kaprāļa kaklu rotājās skaistais rokudarbs. Tas arī bija iemesla radītājs kādam sevišķam notikumam viņa dzīvē.

Tas bija siltā ziemas vakarā, 15 vīru liela kaujas grupa bija sagatavojusies sevišķam uzdevumam nevienam nepiederošā zemē — laukā starp mūsu un boļševiku ierakumiem. Priekšdarbi bija veikti jau ilgāku laiku. Pasākums bija nevien plašs, bet arī riskants. Pietiktu mazākās neuzmanības vai neveiksmes, lai nodomātais neizdotos vai pat vēl ļaunāk — kaujas grupai tiktu atgriezts atiešanas ceļš. Vairs bija atlikusi tikai mazliet vairāk kā pus stunda līdz plkst. 3, kad bija noteikts izlūkvienības iziešanas sākums. Nemierīgākie no piecpadsmitnieka jau sāka ierasties kaujas grupas vadītāja ltn. S. B. bunkurā. Tie visi vēl centās ar savu komandieri pārrunāt dažādas neskaidrības, kā arī izdomāt, kā novērst iedomājamas nejaušības.

Tanī pat laikā savas vienības bunkura visklusākos kaktus uzvandīja gaņais kaprālis, kam pasākumā bija jādarbojas par komandiera palīgu. Viņš bija nikns un neiecietīgs, kā kašķīgs ģimenes galva, meklējot nozudušo apkakles podziņu. Tomēr tas nevienam neteica, kas viņam pazudis. Tāpat tas neatbildēja citu puišu piedāvājumiem pagaidām iztikt ar viņu palienētiem priekšmetiem. Tik uztrauktu un īgnu puiši savu gaņo draugu vēl nekad nebija redzējuši.

Jau vairāk reizes īpaši ziņneši aicināja «Gaņo» ierasties komandiera bunkurā, bet mums par lielu pārsteigumu šis vīrs ar dzelzs disciplīnu vilcinājās. Vienīgi tad, kad desmit minūtes pirms plkst. 3 ieradās pats ltn. S. B., viņa labākais palīgs tam sekoja. Pirms aiziešanas tas lūdza komandieri atstāt viņu pāris mirkļus divātā ar tā labāko draugu, kas arī tika izpildīts.

Tad viņi aizgāja. Tikai pēc pāris stundām atgriezās pirmie līdz nāvei pārguruši. Bija veikta ļoti smaga cīņa. Trīs vīri vairs nepārnāca. Tos atnesa nešus viņu draugi, lai guldītu kapu kalniņā blakus citiem, kas bija atdevuši savas dzīvības par tēvuzemi. Pārnāca arī «Gaņais». Bet šoreiz par viņu vairs nebija dzirdami apbrīnas stāsti, kā vienmēr, kad cīnītāju vidū atradās šis puisis. Daži cīņu biedri pat zināja teikt, ka šoreiz tas vairāk skatījies atpakaļ nekā uz priekšu.

Nevarēdams paciest valodas, kas nicināja «Gaņa» godu, viņa labākais draugs, ar kuru tas pirms aiziešanas bija gribējis pabūt divātā, atklāja lielo pārvērtību iemeslus. Krietnais puisis bija pazaudējis kādas dzimtenes meitenes darināto un atsūtīto balto kaklautu, ko bija uzskatījis par savu talismanu. Šķiroties tas draugam teicis, lai, gadījumā, ja viņš vairs nepārnākot, kaklautu nosūtot tās darinātājai. Diemžēl, «Gaņais» nemaz nav šo meiteni pazinis. Viņš to iemīļojis vienīgi, lasot sīltos vārdus pieliktajā pavadvēstulē.

Trūkstot kaklautam, Gaņo mocījušas ļaunas nojautas.

Pēc ļoti sekmīgas darbības kādā nākamajā kaujas pasākumā, kur tas cīnījies ar balto kaklautu rotājies, «Gaņais» saņēmis gaņāku atvaļinājumu dzimtenē. Draugu un komandiera vēlējums, lai kautrais puisis atrod savu meiteni — baltā kaklauta darinātāju.

Ltn. S. B.

Austrumu frontē, janvārī.

CĪŅA VELNA PURVĀ

Basketbolista // vīra J. Graudiņa pieredzējumi austrumu frontē

Ak, šie neizbrienamie padomijas purvi! Sligšņainie tireļi, klāti panīkušām sūnām un kroplām, sikām prieditēm, stiepjas desmitiem, pat simtiem kilometru tālu. Tikai vietumis, paceļas pa saliņai, sausam zemes laukumiņam. Uz tiem tad arī mitinās no sādžām padzītās mežabrāļu bandas. Kā lapsenes, kas uzbrūk gaņāmgājējiem no sāviem krūmu pacerēs savītiem puduriem, tā šie bandīti laiku pa laikam naktis pamet savu nometni un dodas laupīt. Ievērojot purvu plašumu un bīstamās ejas uz atsevišķām saliņām, nenākas viegli iznīcināt bandītu midzeņus. Vēl ļaunāk, ja kādā no lieliākiem klajumiem savas pozicijas ir ierīkojušas boļševiku regulārā karaspēka vienības.

Jau vairāk kā 10 dienu bijām kāvušies ar mazākām boļševiku armijas vienībām, peroties pa purvu dūkstīm un šķērsojot džungliem līdzīgus biezokņus. Bezgala daudz sviedru bija liets, bieži vien tā bijām novārtijušies, ka cits cita nepazīnām. Un galu galā bija paveikti tikai apmēram 60 kilometru. Taču galvenie boļševiku spēki bija sasniegti, un tas bija mūsu līdzšinējais uzdevums.

Nu nācās uzņemties pārcilvēcīgi smagu pienākumu — norobežot vienīgo ceļu, kas veda pāri platākai purva joslai, aiz kuras kādas upes krastā bija nocietinājusies liela padomju karaspēka vienība. Upes otrā krastā darbojās 2 spēcīgas vācu vienības, kas, sānos pārrāvušas boļševiku fronti, bija nokļuvušas šo maskaviešu spēku aizmugurē. Puišu valodā runājot, vaņkas bija maisā. Atlika tikai aplenkuma joslu savilkt ciešāk, lai varētu sākt plašāka apmēra vaņku sagūstīšanu vai iznīcināšanu.

Tas varēja sākties kuru katru brīdi, kāpēc arī vajadzēja būt gataviem sagaidīt vaņkas, kas nespēdami paciest vācu kolonnu uzbrukumu, mēģinās atiet pa vienīgo iespējamo — mūsu apsardzibai uzticēto purva ceļu.

Cik nu laiks un apstākļi atļāva, iekārtojām aizstāvēšanās pozicijas. Jau nākamā rītā uzsākām izlūkošanu. Divdesmit vīru liela grupa, kurā bija arī es, devāmies pa šauro purva ceļu boļševiku spēku virzienā, lai noskaidrotu, kā viņi iekārtojušies, bruņoti u. t. t. Purva josla, kas atradās starp vaņkām un mums, bija apmēram 5 km plata. Pirmo reizi ejot pa šādu ceļu, virzīšanās uz priekšu bija ļoti grūta. Te pilnīgi negaidot gaisā nošalca draudzīgas ložu šaltis. Arvien sparīgāk sāka darboties pretinieka automatiskie ieroči. Bija paveikta tikai puse no ceļa. Tātad vaņkas bija nojautuši, ka viņus grib aplenkt un jau laikus taustījās pēc ceļa, kur glābties. Šķiet, viņi pat bija pamanījuši arī mūsu ierašanos, jo vai citādi tie būtu jau tik laikus atsteigušies pretim, ieņemot pie tam ļoti izdevīgas pozicijas.

Kļuva sāji ap dūšu, dzirdot gaisā veselu pretinieka ložu spietu. Bija skaidrs, ka esam uzdūrušies uz krietni pāräkiem boļševiku spēkiem. Bez tam apvidus mums bija ļoti neizdevīgs. Nācās gulēt uz klajuma kā uz delnas. To ilgi nevarētu paciest. Vaņkas mūs «noknābātu» citu pēc cita. Tāpēc atlika vienīgā iespēja — atiet, protams, atšaudoties. Launākais tas, ka vaņkas pamanīja, ka mūsējo maz. Viņi nevien pastiprināja uguni, bet sāka mūs arī aplenkt. Tāpēc bija jāatiet, cik ātri vien iespējams, lai izkļūtu nenomauktiem nagiem. Pa retai vaņku lodei jau pienāca no aizmugures, bet no sāniem mūs apšaudīja itin pamatīgi.

Mirkli pieceļoties, saņēmu pamatīgu belzienu kājā un tūliņ atkal pakritu pie zemes. Sākumā nevarēju aptvert, kas noticis. Drīz vien jutu gar kājas stilbu plūstam kaut ko siltu, kam sekoja sāpes. Tās arvien vairāk pieņēmās. Neko vairs nedomāju, vienīgi, cik spēdams, līdu līdzi pārējiem puišiem. Kas tālāk notika, neatceros.

No nesamaņas pamodos kādā purva malas bedrē. Cik ilgi tur biju nogulējis, nezinu, bet kad kaut cik atjēdzos, dzirdēju šaušanas troksni jau patālā aizmugurē. Biju viens pats. Priecājos par to, ka vaņkas mani nav pamanījuši un sagūstījuši. Uz brīdi pat sāpes piemirsās. No savējiem ne vēsts. Ielocīdams kāju, kas vairs tik nejēdzīgi nesāpēja, bet tagad bija galīgi notirpusi, vilkos uz purva pusi. Tur sastapu vēl divus savus cīņu biedrus, no kuriem vienam bija cauršautas krūtis. Atpakaļ uz galvenā ceļa nedrīkstējām iet, jo to bija aizņēmuši vaņkas. Labi, ka purvs, kas mūs šķīra no saviem puišiem, nebija pārāk staigns. Tāpēc vēl atlika viena iespēja — mēģināt glābties, pēc kompasa ejot pāri purvam, lēkājot pa ciņiem. Protams, šādos apstākļos ari ievainotam neviens nekā nevar palīdzēt, jo labi ja purva ciņi spēj noturēt viena cilvēka svaru. Ko šāda lēkāšana nozīmē cilvēkam, kam kermeņi svaiga vāts, zinās tikai tāds, kas pats to piedzīvojis. Katru soli, katru lēcienu pavadīja neciešami sāpju uzplūdi. Pat sakopojot visu enerģiju un gribas spēku, bez atpūšanās nevarēja pavirzīties uz priekšu vairāk par 100 m.

Vismaz 3, ja ne vairāk stundu bija pagājis, kad nokļuvu purva malā. Veselais biedrs steidzās pēc palīgspēkiem, bet mēs, abi cietušie, bijām tā pārmocījušies, ka nevarējām vien elpu atgūt. Nonākot mājās, visi spēki bija galā. Pats nevarēju vairs ne soli paspert. Atlika tikai skatities, kā citi mani cilā. Šis ceļš bija prasījis no manis vasu sportā iegūto izturību, un varbūt bez tās es nebūtu varējis uzveikt velna purvu un kļūtu par upuri maitu putniem.

Jau nākamajā rītā vajadzēja doties uz slimnīcu. Cauri apdraudētai joslai uz aizmugurī sanitāro auto pavadīja divi tanki. Atkal nācās virzīties pa bīstamajiem un vīltīgajiem purva ceļiem. Dažu labu reizi auto tika uz priekšu tikai tad, kad tas bija ar tanku piesaistīts tauvām. Tas bija nejēdzīgs brauciens. Auto lēkāja kā sprungulis pa nelīdzeno purvu. Katrs mašīnas satricinājums atbalsojās ievainojumā ar spēcīgām sāpēm. Jau priecīgāks bija prāts, dodoties ar sanitārvilcienu uz dzimteni. Slimnīcā uzzināju, ka visi ielenktie boļševiki iznīcināti.

Karola Dāle

Grēka skaistums

Es senu laiku lapas šķīru
Un brīnījos — var grēks būt skaists!—
Kad pēkšņi ieraudziju vīru,
Kas grēcīgs bij šaī saulē laists.

Ne tikai mute, acis smējās,
Un jauks un mīlīgs bij tam vaigs,
Ka narcises pat iemīlējās,
Kad rasu padzērās viņš maigs.

No viņa smaida pukes vērās
Un smaržas pludoja tam līdz,
Uz grēka pusi sirds man svērās, —
Tas bij tik svešs un nepazīts.

Tad pieskārās man vīra roka,
Kas grēcīgs bij šaī saulē laists,
Es iepazinu tūkstoš moku,
Un tomēr saucu — grēks ir skaists!

MŪZIKA STIPRINA VIŅU SIRŽU SAITES

DV uzn.

Jūs jautājat MĒS ATBILDAM

Vācu vienības ieņēmušas. Vēl arvien no frontes ceļo uz Rīgu paprāvs skaits vēstuļu, kurās vācu vienībās iestājušies latviešu puiši pukojas, ka viņi vēl līdz šim laikam neesot saņēmuši neviena dāvanu sainīša, nedz arī «Daugavas Vanagus». Te atbilde vienkārša — paziņojiet savu adresi un personu skaitu, tad saņemsiet visu saskaņā ar tām patām normām, kā jūsu tautiešī īpašās latviešu karavīru vienībās. Jau daudzi ir paklausījuši šim mūsu padomam un tagad ziņo, ka esot pilnā mērā apmierināti.

Vēstīs par piederīgiem. Saņemtas vēstules, kurās frontinieki līdz noskaidrot un «Daugavas Vanagos» paziņot par viņu piederīgo dzīvi, jo kopš mēneša vai pat ilgāk par tiem neesot nekādu ziņu. To varam paziņot tikai ar īpašu vēstuli, bet ne laikrakstā. Labāk tomēr šos jautājumus kārtot ar organizācijas komitejas starpniecību.

DZIMTENE un Fronte

R. Grūbe

Dievzemīte

Tavas gaišās āres rotā
Maizes druvu mirdzums ruds,
Pļavas, saules apstarotās,
Rāmo upju zilums gluds.

Tavi staignie slīkšņu puri
Bālus miglas plīvus auž, —
Liekas tur kā vērsmā guris
Mīlzis nopūzdamies snauž.

Balto ceļu malās tavās
Pīpenes un smilgas zied.
Birzis, atmatās un pļavās
Vālodzes un gani dzied.

Nogrimst gadi laiku jūrā,
Gāju putni nāk un iet.
Dienās baltās, dienās sūrās
Daiļums tavs vien nenoriet.

Dievzemīte, svētā, labā,
Latvju tautas klēpis tu, —
Apskaidrotā mīlā abas
Vienotas uz mūžību.

Dziedinātājs smaids

Dzimtenes meitene! Tā kā arī es esmu karavīrs un saņēmu Jūsu sveicienus mūsu laikrakstā «Daugavas Vanagi», tad mans pienākums ir tos pieņemt un par tiem pateikties. Es, protams, nerakstu visu karavīru vārdā — nē, es rakstu personīgi, jo Jūsu fotografija un cēlie vārdi, ko Jūs veltījāt karaviriem, mani visvairāk sajūsmināja.

Pašlaik guļu lazaretē un esmu slims. Un tiešām, Jūsu apburošais smaids mani tā sajūsmināja, ka ārsts otrā rītā vizitē mani atzina par veselu. Un zināt, ko tas nozīmē, — drīzu tikšanu laukā no lazaretes, lai atkal es varētu doties pret nikno ienaidnieku — boļševismu. Tātad Jūsu smaids ir tas, kas pātrināja manu izveseļošanos.

Ja es Jūs neapgrūtinu, tad labprāt vēlētos lasīt Jūsu vēstules arī uz priekšu. Esmu Vidzemes bataljoņā un uz austrumiem devos jau pāgājušā ziemā. Man līdz šim vēl nav bijusi iespēja apciemot mīļo dzimteni, tāpēc ceru, ka drīz vien redzēsimies Rīgā.

Dižkar. A. B.

Austrumos, janvārī.

Mēs augam jūsu cienīgi

Mēs, jaunā Latvijas audze, kas tagad augam un mācāmies karalaika grūtibās, sūtām jums frontē sirsnīgus sveicienus. Esiet droši, ka latvju skolu jaunatne viskritiskākajā brīdī nezaudēs savu latviskuma apziņu un, ja būs vajadzīgs, stāsies jums blakus! Katra īsta latvju zēna vēlēšanās tagad ir kļūt karaviram un būt tais rindās, kuras jau esat jūs — brašie Daugavas vanagi. Lai to labi spētu, mums jāaug un jāmācās, lai pieņemtos spēkā un dzīves ziņā. Un kad ļiktenis sauks, mēs visi būsim jūsu rindās!

Ne mazāk svarīgs ir latvju meitenes pienākums. Viņai jāaug tādai, kāda ir īsta, patiesa latvju sieviete. Viņai jāmācās izpildīt visus pienākumus un pārvarēt grūtibas, kuras sievietei uzlicis karš. Latvju meitenei šajā ziņā paraugu dod tās sievietes, kas kopj ievainotos lazaretēs un slimnīcās, kas strādā kara rūpnīcās.

Mēs, jaunā Latvijas audze, apsolam jums, karaviri, sirdi nest dziļu apņemšanos, izaugt tādiem, kādi esat jūs — varonīgie tēvuzemes sargātāji.

V. Vilemsons

Koku grēdas

Milzīgās grēdās upes krastā redzami koki: egles, priedes, bērzi, alkšņi un arī pa kādam ozolam. Zari, kur pumpurus lasīdami lēkāja rubeņi, vai šūpojās veiklās vāveres, — tagad līdzeni nocirsti, un redzamas vairs tikai to baltās rētas, uz kurām kā mirdzoši tauriņi laižas sniega pārslas. Pamazām viss kļūst balts, mierīgs un kluss.

Reti tur redz kāpelējam kādu cilvēku, pārlaižamies putnu vai ložņājam sermuliņu. Šad tad klusumu pārtrauc lauska cirvja piesitieni, vēja svilpošana vai ledus sprēgāšana upē. Koki dus kā baltā, visu aizmirstā kapsētā...

Bet kad paies ziema, augošo koku zaros sačukstēsies siltās ziedoņa vēsmas, ūbinās dūjas, čalos meža strazdi, — tad arī nocirstie koki pamodīsies no dziļā nāves miega un kā mirdzošas asaras no zaru rētām un celmiem ritēs dzeltenas sveķu lāses. Nāks strādnieki, un upes krastā sāksies moža darba trauksme, klaudzēs cirvji, dziedās zāģi, zviegs zirgi, dzirdēs sarunas un smieklus. Koks pēc koka pa slīpo nogāzi ripos upē, plosts pēc plosta aizpeldēs pa duļkaino un nemierīgo straumi, līdz beidzot pavasara saulē izkaltušās un sarāvušās to vietā vairs paliks tikai mizas un dažs salauzts bomis.

Bet koku mūžs nebūs beidzies. Jaunos veidos tie turpinās savu dzīvi. Zāģētavās krāsīes augstas dēļu grēdas, lēni un smagi ar viņām jūrā aizligos kuģi, vai lokomotīvēm grūti elsojot, aizripos vilcieni, celsies mājas, pilis, tilti un torņi. Bet daži koki, mākslinieka apstrādāti, pārvērtīsies par daiļu, dzīvības pilnu tēlu. Cilvēki veido dzīvi, bet koki, gan kā atpūtas devēji, gan kā draugi pavada viņus to nemierīgajās gaitās.

R. Gr.

KULTŪRAS un mākslas dzīve

Turpinot cildeno pasākumu, organizācijas komiteja 3. februārī Universitātes aulā rīkoja 6. mūsu karaviriem veltīto koncertu. Pilnā klausītāju zāle, kuras goda vietās, kā vienmēr, sēdēja ievainotie, noklausījās gan jaunus, gan arī vecus un jau iemīļotus skaņdarbus, kurus atskaņoja dubultkvarteta «Tēvija», operdziedoņi H. Lūse un M. Vētra, čellists A. Teichmanis, vijolnieks V. Ruševics un pianists J. Ķepitis. Dažādibas un stila vienibas labad turpmākajos koncertos būtu jāvēlas noskaņotāka programma, kurā varētu ietilpināt kareiviska un patriotiska satura lielāka apmēra kompozicijas kāda izcilāka koņa vai orķestra atskaņojumā un vārdu dot arī diviem — trim spilgtākajiem karaviru dziesmu autoriem, tā plašāku sabiedribu iepazīstinot gan ar komponistiem, gan dzejniekiem, kas savos darbos iemūžinājuši latviešu karaviru.

Neskatoties uz kara laika ierobežojumiem, mūsu lielākie teātri pēc agrāko gadu parauga cenšas katrā sezonā dot vairākus jauniestudējumus. Rīgas drāmatiskais teātris šonedēļ sāk izrādīt norveģu rakstnieka Ibsena populāro drāmu «Tautas ienaidnieks», bet Dailes teātris uzvedumam sagatavo Fr. Šillera «Mariju Stjuarti». Abu darbu, kas pieder Eiropas drāmas rakstniecibas virsotnēm, atkalparādīšanās uz latviešu skatuvēm ir ievērības cienīgs notikums mūsu kultūras dzīvē, kuraī jāiet arvien dziļumā un jāuzstāda atbildīgas prasibas.

Dzejnieka Edvarta Virzas piemiņas komiteja pieņēmusi tēlnieka T. Zaļkalna izstrādāto dzejnieka kapa piemineķļa projektu. Piemiņas komiteja jau paspējusi šim nolūkam uzkrāt 14.000 RM, un priekšdarbus dzejnieka piemineķļa celšanai Rīgas Meža kapos sāks jau šopavasar. Bez šā piemineķļa, kas pacelsies dzejnieka pēdējā atdusas vietā, komitejai un visai latviešu sabiedribai būtu jārūpējas arī par dzejniekam cienīgu piemiņas zīmju uzcelšanu pašā galvaspilsētā un arī dzejnieka dzimtajā pusē un novadā, kurus viņš apdziedājis nemirstīgos darbos — Jelgavā vai Salgalē.

Kultūras un sabiedrisko lietu departaments noorganizējis īpašu skatuves mākslas ansambli, kura uzdevums būs ar labiem skatuves darbiem apkalpot provinci. Tā kā visi agrākie provincei domātie ceļotāji teātri boļševiku laikā likvidēti, tad šā pasākuma atjaunošana apsveicama, tā palīdzēs celt lauku sabiedrības gaumi un teātra kultūru, un ar labu parangu audzināt turienes teātra mīlotājus un spēlētājus.

V. R.

Klusajos laukos

Aiz loga — nosarmojis egles zars un akas vinda, istabā — tauku svecīte un ratiņš ar linu kodeļu, — tā tagad izskatās klusajos Vidzemes laukos. Rīta krēslā čīkst ragavu slieces, un rej suņi — tur aizbrauc piena un malkas vedēji. Kad brokastīs padzerta saldā cukurbiešu kafija un apēsts rupju miežu plāceņa gabals, sākas gaidīšana.

Jā, ko tad gaida gaišmatainā meiča pie ratiņa, kuraī tagad jāmācās pašai vērpt un aust, jo karalaikā kreklu nevar tik viegli nopirkt veikalā kā senāk? Viņa gaida vēstuli, karavīr, Tavu vēstuli no frontes. Pasts laukos pienāk gausi. Dažreiz paiet piecas, sešas dienas, kamēr saņem vēstuli no Rīgas, kur nu vēl no karalauka! Laikrakstus un vēstules piena vedējs atved ik pārrītus no pienotavas, tāpēc meitenes acis tik nemierīgi raugās uz ceļu, kur jāparādās bēra galvai un tēvaiņa jērādas cepurei.

«Vai vēstule ir?» skan pirmais jautājums, saņemot aukstās piena kannas pagalmā, kur meitene izskrējusi ziemas vējā kailu galvu.

«Nav,» atskan atbilde, un divas zilas acis satumst gluži melnas aiz skumjām. Tā gaidīja, gaidīja un skaitīja dienas! Nu vajadzēja būt, vajadzēja! Jau vesels mēnesis pagājis, kamēr ne rakstu galiņa...

Gaišmate steidzas ar piena kannām virtuvē — ka tikai viņas mīļajam puisim nav noticis kas ļauns! Ievainots, kritis... Tik barga ziema tur austrumos, un tik smagas cīņas... To visu viņa ar drebošu sirdi lasa laikrakstos, un viņas draugs ir tur, taisni pirmajās līnijās...

«Vai atkal nekā?» prasa māte, redzēdama, cik zemu nolīkusi meitas galva pār skalojamo piena kannu. Jautātā tikai papurina galvu, jo pati saprot — viņam pirmajā vietā cīņa.

Vakari laukos ir gari, jo jātaupa uguns. Jātaupa karbīds lampā, jātaupa tauku svecīte. Tikko satumst, jāsteidzas izslaukt govis, izcept vakariņās kartupeļus. Un tad: gulēt, gulēt — jātaupa uguns! Dažreiz istabā ir skaista sidrabaina mēnesgaisma, tad mājinieki sēž un sarunājas vēl labu brīdi pēc tam, kad spuldze nodzēsta. Karš tad ir visu valodu kodols. —

Gulēt iedama, meitene vēl pieglaužas vaigu sava karavīra žīmetnei: «Lai Dievs tevi sargā!» Kamēr citi jau sen elpo dziļā miegā, meitene vēl platām acīm mētā galvu pa balto spilvenu — varbūt rīt būs no viņa vēstule... Gaiditāja zina, ka karalauka pastu var aizkavēt neparedzēti apstākļi, zina, ka puisim nav laika, nav izdevības rakstīt, bet tomēr — jauno sirdi nevar ar to vien apmierināt. Un tik neizsakāmi garš liekas mēnesis, kuraī nav pienākusi vēstule ar zināmo zīmogu. —

Iet vēl dienas, aukstums pieņemas. Meitene brauc pati uz pienotavu un skatās uz pastnieka pirkstiem, kas izdala vēstules. Viņai nav vēl nekā... Vēstuli lauku klusumā grūti sagaidīt pat no draudzenes, kur nu vēl no sirdij dārga un tuva karavīra. Sen jau nobirušas Ziemsvētku skujas un iznestas pagalmā, sadrupusi arī Jaungadā lietā vaska laime, — svinu vairs mājā nevarēja sameklēt, — bet meitene pat nezina, vai viņas karavīrs frontē saņēmis svētku sainīti.

Dienas pastiepjas jau «plaukstas platumu» garākas, ziema iet pamazām uz pavasara pusi. Drīz istabā būs jānes aužamie stāvi, jāsāk aust kreklam audekls. Ikdienas darbi rit kā ūdens tālāk. Meitenei jau liekas, ka vairs nekad, nekad viņa nesaņems sava mīļā vēstuli.

Un tad beidzot — tēvainis kādu rītu stīviem nosaļušiem pirkstiem izvelk no kažoka kabatas aploksni ar pazīstamo rokrakstu, un meiča pietvīkusi iemetas istabā. Sākumā reibst galva — nevar ne izlasīt, ne aptvert, kas rakstīts uz vienkāršā papīra ar vienkāršo zīmuli, tik liels ir prieks un uztraukums. Galvenais — viņas brašais zēns vēl ir dzīvs! Dzīvs un neievainots!

Meiča lasa vēstuli vēlreiz un vēlreiz, līdz pamazām sāk saprast mīļos, aprautos vārdus, kurus rakstījusi cīņās rūdītā vīra roka. Aizmirsušās piena kannas un dzijas — šodien ir svētku diena! Un pēc brīža meitene uz slēpēm slīd uz piesniegušā meža pusi — viņa grib būt viena ar savu prieku.

Kaut kur priedes mīzu ar saviem asajiem nadziņiem skribina vāvere, kaut kur uz ceļa klaudz vaļīga pajūga ilkss, citādi viss ir klusu kā apburtā pilī. Meitene nosēstas uz balta, liela celma, slēpes paliek sniegā. Un tad — plaukstā ir atkal viņas mīļā vēstule, kas rakstīta tālu austrumos, nāvei acīs raugoties.

V.

Kad gadu jau daudz bolševiku nāvēts,
Uz Rīgu atpūtā brauc karavīrs.
Viens skrien pie brūtes, otrs pie sievas savas,
Bet trešam mīļāks liekas malciņš sīvs.
Nav ziemā dienas garas — viens kas tiesa —
Bet toties nakts ir zvaigžņota un gara...
Kas atvadīties gribēs gan no viesa,
Kam braša stāja, rokās spēks un vara?
Un tā, lūk, gadās dažam labam zēnam,
Ka sajūk vakars, sajūk nakts un rīts.
Kā katram Rīgā klājies brīvā laikā,
Tas, saprotams, ir kara noslēpums.
Vai gājis gausi tas vai pilnā tvaikā
Nav tūdaļ skaļi jāizpļāpā mums.
Bet kad tā salaiž labu laiku brīvā,
Dažs jūt — nu gan jau drusciņ iet par traku!
Nav prieka vairs no meitenēm un sīvā,
Īsts vīrs grib ostīt atkal pulversmaku.
Un pienāk vakars, zēns kad tīra pogas,
No draugiem jāatvadās un no «viņas«...
Tas skūpstus šķin kā sārtas zemeņogas,
Un nozudis līdz rītam ir bez ziņas,
Bet tad, kad vilciens prom uz fronti brauks,
Ar jaunu sparu viņš pret vaņkām trauks.

I. V.

Nakts iet palēnām uz rīta pusi,
Snaudā māmuļai jau galva klanās.
Liekas tai — bez zābakiem, it klusi
Dēls pa durvīm ielavities manās.
Tomēr izrādās: tam vēl šis tas ir veicams,
Kaut kas kārtojams un meitenei kas teicams.

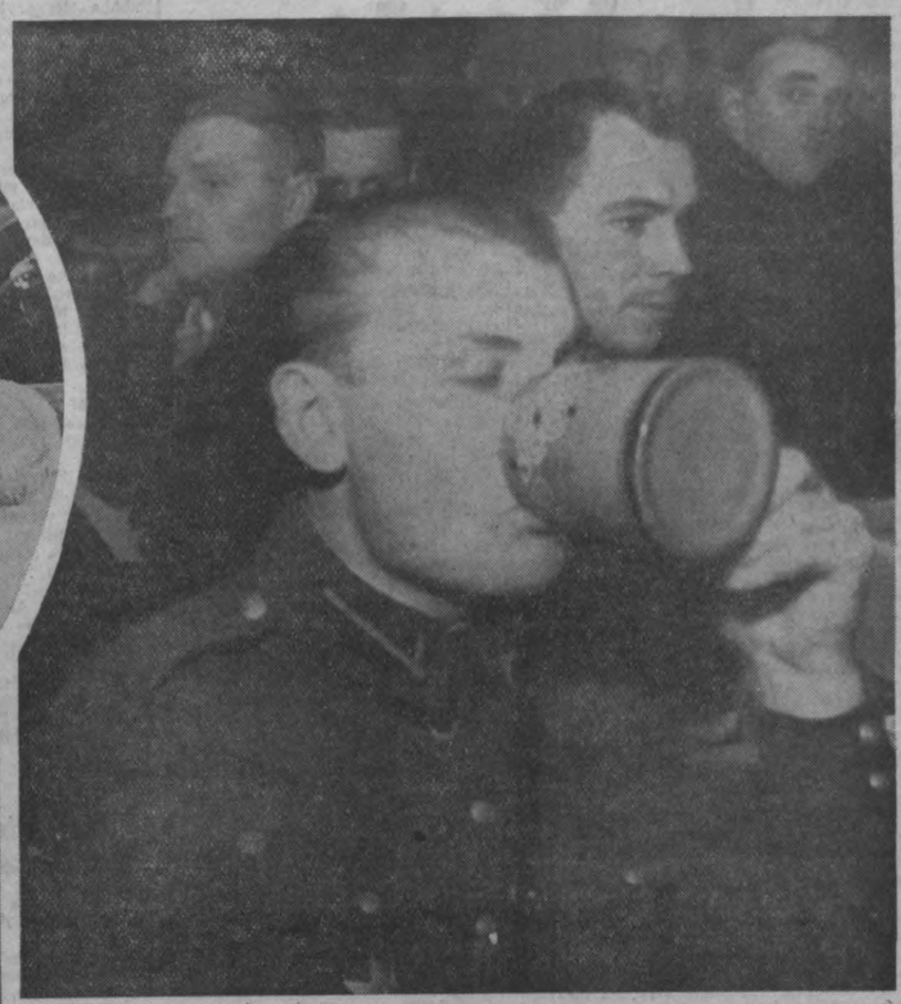

Salds miestiņš lunkanāku dara prātu
Un dūšu jestrāku, ja ceļš zem kājām.

Tas tomēr iebaudāms vienmēr ar sātu,
Kad jāiet viesoties uz brūtes mājām.

Drusciņ tuvāk nebūtu par sliktu,
Domā viņš un vilcinās vēl brīdi.

Kas to zin, cik tālu gan es tikšu,
Ja uz priekšu pavirzīšos spridi...

Vēl jāuzraksta ātri Vanagiem,
Kā mūsu zēni raujas cīņas laukos,

Un jāpastāsta arī frontē tiem,
Kas Rīgā redzēts vaļas brīžos jaukos.

Nieka lieta brašam kareivim
Turēt roką četras meitenes, —

Bet vēl labāk, tā kā zēnam šim —
Ja tās sagadās pie zolītes.

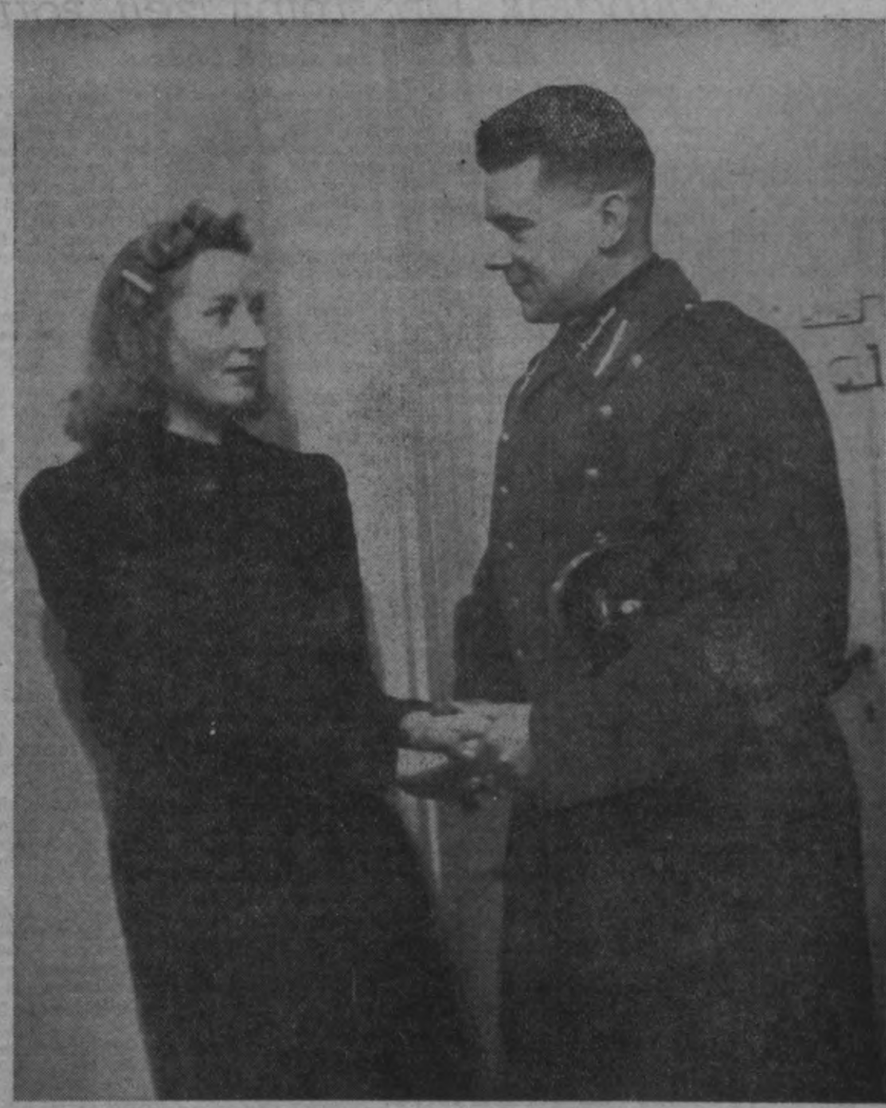

Kaujas dārdos atmināšos tevi,
Un tavs mīļums visur nāks man līdz,

Bet to skūpstu, ko vēl neiedevi,
Es kā uzvarētājs gāšu drīz!

Var jau gadīties, ka piesalst tie pie sola
(Māte nikna ir šai meitenei),

Bet tā zēnam savam mīļu skūpstu sola
Un nu sirdis abiem kvēlā laimē smej.

DV uzn.

Knuts Ovings

Izgāšanās

«Vai varu palūgt kādu no kungiem pie sevis uz skatuves?» Ali-Ben-Sings, slavenais faķirs un gaišreģis, iepriekš ļāvis norimt publikas aplausiem, griezās pie tās ar uzaicinājumu. Viņa programmu ik vakaru noskatījās līdz pēdējai vietai pārpildītā zāle.

Bet neviens publikā nepakustējās.

Tad gaišreģis griezās pie liela auguma, resna kunga pirmajā rindā: «Ļoti lūdzu, mans kungs, esiet taču tik labs un uznāciet pie manis! Jums nekādā ziņā nav ne jābaidās, ne jākautrējas. Redziet, tur citi kungi smejas! Eksperiments nepavisam nav bīstams, un jūsu ziedošajai veselībai nekas netaps pāri darīts.»

Vilcinādamies resnais kungs ar kailo galvvidu paklausīja uzaicinājumam un, rampas ugunu apžilbināts, uzkāpa uz skatuves. Apjucis viņš sniedza roku Ali-Ben-Singam un stādījās priekšā: «Kalle Karlsons.»

Gaišreģis viņam lika apsēsties ar tumšu drēbi aizsegtā krēslā. «Laipni lūdzu, piesēžaties! Tas ir maģisks sēdeklis. Katrs, kas uz tā apsēžas, negribot ir pakļauts manai gribai un gūst pārdabiskas spējas.» Faķirs uzlika gaiši sārtas acenes resnajam kungam uz deguna, piebilzdams: «Tas tādēļ, lai kosmiskie stari netraucētu jūsu koncentrēšanos.»

Tā nu Kalle Karlsons sēdēja, un Ali-Ben-Sings sāka iedarbināt savus maģiskos spēkus. Viņa spīdošās acis uzzibsnīja vēl divkārt ugunīgāk. Viņa rokas drudžaini grābstījās pa gaisu un — jā, patiesi, — viņa pirkstu gali kaisīja spožas dzirkstis!

Nevajadzēja daudz, un Kalle Karlsons jau bija transā. Viņš atgāzās atzveltnī un kā bez gribas saguma.

Tūdaļ mags uz pirkstu galiem tuvojās savam medijam.

«Vai es tagad varētu palūgt arī kādu dāmu!» viņš pusbalsī sauca zālē. Kad kāda dāma piecēlās, gaišreģis laipni uzsmaidīja un pieklājīgi palocījās pret dāmu: «Ļoti pateicos! Ļoti laipni no jūsu puses! Lūdzu, apsēžaties tur, iepretim Karlsona kungam! Tā, — tā ir labi.»

Tad Ali-Ben-Sings atkal pievērsās publikai: «Un tagad, godājamie viesi, es medijam uzstādīšu dažus jautājumus. Un šī dāma būs tik laipna un apstiprinās, vai medija atbildes ir pareizas vai nē. Vai jūs esat ar mieru, cienītā?»

Dāma mazliet nedroši pamāja ar galvu.

Gaišreģis iesāka. «Vai šai dāmai ir brāļi vai māsas?»

Publika satraukta vēroja lietu norisi. Medijs drusku sakustējās un tad atbildēja miglainā balsī: «Jā.»

Dāma apstiprinot palocīja galvu.

«Pasakiet tagad, cik māsu un cik brāļu ir šai dāmai!»

Publika kļuva vēl uzmanīgāka.

«Viens brālis un divas māsas,» atbildēja medijs, vairs nekustēdamies.

«Vai pareizi?» pašpārliecināti jautāja gaišreģis.

«Nē!» atbildēja dāma. «Man gan ir viens brālis, bet arī tikai viena māsa.»

Bet pirms vēl publika vai pats gaišreģis paspēja uz šo kļūmi kaut kā reaģēt, medijs savā miglainajā balsī iejaucās:

«Tomēr šai dāmai ir bijušas divas māsas. Bet tā otra mira jau zīdaiņa vecumā.»

«Ak tā, pareizi — Karina! To es biju pavisam aizmirsusi!»

Publika aplaudēja. Ali-Ben-Sings glaimots palocījās.

Tad gaišreģis turpināja: «Karlsona kungs, vai jūs varat man pateikt tās mājas numuru, kurā šī dāma dzīvo?»

Publika atkal aizturēja elpu. «Astoņdesmit pieci,» pēc īsas vilcināšanās atskanēja medija atbilde. Dāma piekrizdama pamāja ar galvu. Publika no jauna aplaudēja.

«Un kā sauc priekšvārdā šīs dāmas vectēvu?»

Medijs apdomājās: «Svens Kristians.»

Atkal dāma piekrizdama pamāja, atkal uzšalca aplausi.

Bet tad publikā radās arī kāds skeptiķis. Viņš piecēlās kājās un lūdza vārdu: «Jā, tā jums viegli! Bet pierādiet, ka atbildes, ko tā dāma atzīst par pareizām, tiešām arī ir pareizas! Uzrakstiet taču atbildes uz papīra, pirms jūs jautājat medijam! Mums pašiem vajaga pārliecināties!»

Atskanēja vēl dažas balsis, kas atbalstīja skeptiķa ierosinājumu. Gaišreģis pameta uz viņu niknu skatu, bet laipnā balsī teica: «Kā jūs vēlaties, mans kungs! Lūdzu — pārliecinieties paši, ka te viss norit solīdi, bez kādas mānīšanās! Un jūs redzēsit, ka pasaulē ir arī pārdabiski spēki.»

Un Ali-Ben-Sings pasniedza dāmai zīmuli un papīru. «Lūdzu, uzrakstiet savu dzimšanas datumu!»

Dāma uzrakstīja un lapu parādīja zālei: «5. septembrī». To redzēja visi.

Uzmanīgi un kā iedvesmodams gaišreģis jautāja medijam: «Sakiet tagad, Karlsona kungs, kādā datumā šī dāma dzimusi?» Publika bija pavisam uztraukta. Bet pēc brītiņa nāca atbilde: «5. septembrī».

Zāle jūsmoja. Te nu reiz bija kārtīga lieta. Kungs, kas pirmīt bija apšaubījis eksperimenta pareizību, bija pārvarēts un aplaudēdams pārgāja gaišreģa piekritēju pusē.

Bet Ali-Ben-Sings, pasaules slavenais faķirs un gaišreģis, sildījās savas slavas saulē. Viņš bija pieradis pie labiem sasniegumiem. Bet šis medijs bija pats jūtīgākais, ar kādu vien viņš jebkad bija strādājis.

Tikai ar mazu apdomāšanos šis vīrs atminēja vēl daudzus citus sīkumus no dāmas privātās dzīves: pateica dienu, kad viņai izoperēta aklā zarna, pateica viņas dzīvības apdrošināšanas polises numuru. Pats gaišreģis bija sajūsmināts, berzēja rokas un uzstādīja arvien grūtākus un sarežģītākus jautājumus.

«Kas ir šīs dāmas mīļākais ēdiens?»

«Sēnes.»

«Ak, jā! Sēņu omlete ir brīnišķa!» dāma sagrieza acis un rādīja tādu baudītājas seju, ka arī skatītājiem mutē satecēja siekalas.

«Vai šī dāma ir precējusies?»

«Jā!» droši atbildēja medijs.

Gaišreģis vēl vairāk berzēja rokas. Lieliski! Brīnišķīgi! Kaut pastāvīgi varētu strādāt ar šo resno vīru! Kaut kas necerēts! Varētu jau varbūt vēlāk aprunāties ar viņu.

Un priecīgs Ali-BenSings jautāja tālāk: «Un kā sauc šīs kundzes vīru?»

«Kalle Karlsons!» atbildēja Kalle Karlsons.

Tad vīrs pasaules slavenā faķira un gaišreģa Ali-Ben-Singa galvas sagruva griesti. Skeptiķis pielēca kājās un pilnā balsī kaut ko kliedza. Publika trakoja. Priekškars aizvērās...

Tulk. no zviedru val.

KO FRONTĒ DZIED:

Paliec sveiks!

Rīgas meičām nu skumjas kļūst sejas,
Latvju zēni karot projām brauc;
Klusē dažs, bet citi tikai smejas —
Šķiroties tie meitenītēm sauc:

Paliec sveiks, mans mazais draugs,
Mūsu mīlas laiks bij jauks,
Gaidi mani atkal mājās
Tad, kad ievas ziedos plauks.

Traucam ienīstam naidniekam pretim,
Tālu paliek dzimtie lauki, mežs,
Kur vien tik tu acis tagad meti,
Liekas, viss tik nepatīkams, svešs.

Paliec sveiks u. t. t.

Kaut gan tālu no dzimtenes esam
Un no mīļās meitenītes ar,
Tomēr sirdī domas mēs tik nesam:
Ko gan mana līgaviņa dar?

Paliec sveiks u. t. t.

Vai tā atceras mani un gaida,
Kad pār ielām mēness gaismu lej,
Jeb vai citam laimīgi tā smaida,
Citu skūpsta, dzeŗ un jautri smej.

Paliec sveiks u. t. t.

Bet mēs traucam uz priekšu un traucam,
Mūsu naidnieks uzvarēts drīz būs;
Mūsu meitenes neuzsmaidīs citam,
Gaidīs mājās pārnākam reiz mūs.

Paliec sveiks u. t. t.

Staļina bēdas

Starp Kremļa sienām masīvām
Sēd Staļins domās kluss, —
No armijām vislabākām
Ir palikusi pus'.

Ai, galvas sāpes Josifam
Un viņa maršaliem, —
Pēc ziemas kaujām briesmīgām
Vai zemē jāielien.

Brēc fronte vienā brēkšanā:
«Mēs pazūdam patiesi!
Jo visas mūsu rezerves
Sāk ātri izbeigties!»

Jā, bēdas lielas Staļinam, —
Kur raugies — izmisums,
Drīz padomiju kapā raus
Šis asins vilnis glums.

Antons Auns

GUDRO NU!

KUŖŠ PAVEDIENS TRŪKS?

Pie Pētera atnācis ciemos klases biedrs Jānis. Kad viņi kādu laiku nodarbojušies gan ar šo, gan ar to, Jānis ierauga, ka Pētera istabas durvju stenderē palikuši divi āķi, kur agrāk bijušas piekārtas bērnu šūpoles. Jānim ienāk prātā izdarīt šādu mēģinājumu: viņš pie viena āķa piesien diegu, tā lejas galā — pasmagu vingrošanas svaru bumbu, bet pie tās — vēl vienu gabalu diega. Šī otrā diega galā, kādu gabalu virs grīdas, Jānis vēl iesien iesaiņojamo kociņu, kādu mēdz laikos piestiprināt saiņiem ērtākai nešanai.

«Pasaki nu,» viņš jautāja draugam Pēterim, «ja es tagad strauji raušu aiz kociņa, taisni uz leju, — kuŗš pavediens tad pārtrūks?»

Pēteris vēlreiz apskata ierīci un tad nešaubīdamies norāda uz augšējo diegu. Kuŗš diegs īstenībā pārtrūka un kāpēc?

DESMIT JAUTĀJUMU

1. Kā sauc lielāko jebkad uzbūvēto kuģi?
2. No kā sastāv marcipāns?
3. Cik Lielvācijā pilsētu ar vismaz vienu miljonu iedzīvotāju un kādas?
4. Kad nāca modē zēngalviņa sievietēm?
5. Kas izgudroja pastkarti?
6. Pie kādas upes atrodas Spānijas galvaspilsēta Madride?
7. Kas tas tāds — autodidakts?
8. Vai ir veselīgi lēkt uz galvas aukstā ūdenī?
9. Vai ausis cilvēkam kalpo tikai dzirdei?
10. Kas bija pēdējā Francijas karaliene un kad viņa mira?

SAREŽĢĪTA MANTOJUMA DALĪŠANA

Vecais Ungurs, juzdams galu tuvu, nolēma taisīt testamentu, lai viņa četri bērni zinātu sadalīt tēva atstāto mantojumu — 27.000 marku naudā. Bet lai viņi tomēr dabūtu drusku palauzīt galvas, vecais Ungurs savu pēdējo gribu ietērpa sekojošā sarežģītā formulējumā:

«Manam vecākajam dēlam Ernestam jāsaņem divreiz vairāk nekā otrajam dēlam Ansim, un vēl 200 markas klāt. Ansis saņem tikpat, cik jaunākais dēls Kārlis. Maigai, manai pastarītei, jāsaņem puse no Ernesta mantojuma daļas, un vēl 100 markas klāt.»

Kad vecais Ungurs drīzi vien tiešām nomira, bija jāizpilda viņa pēdējā griba, iepriekš aprēķinot, cik kuram no četriem bērniem pienācās. Cik saņēma katrs mantinieks?

ATRISINĀJUMI

Kurš pavediens trūks? Pēteris bija pārsteigts, kad, Jānim stingri paraujot uz leju aiz kociņa, pārtrūka apakšējais diegs. Bet, šādi raujot, vienmēr notiks tāpat, jo smagā bumba, kas atrodas miera stāvoklī, inerces dēļ pretojas straujajai kustībai, mīkstina rāviena spēku. Tādēļ dabiski jāpārtrūkst apakšējam diegam, ja vien abi diega gabali vienādi stipri. Turpretim, velkot aiz diega lēnām, taisnība paliks Pēterim, jo šādā gadījumā tiešām, kā to iedomājās Pēteris, smagā bumba vēl palīdzēs vilkt, un pārtrūks augšējais diegs.

Desmit jautājumu. 1. Lielākais kuģis pasaulē bija 85.000 brt. lielais angļu luksa pasažieru tvaikonis «Queen Elisabeth», ko šinī kaŗā Atlantijas okeana ziemeļu daļā torpedēja vācu jūras spēki. — 2. Marcipāns sastāv no mandelēm, cukura un aromātiskām vielām, parasti rožūdens. — 3. Lielvācijā ir 3 miljonu pilsētas — Berlīne, Vīne un Hamburga. — 4. Sieviešu zēngalviņa nāca modē starp 1920. un 1925. gadu. — 5. Pastkarti izgudroja vēlākais Vācijas ģenerālpastmeistars Stephan's (dzīvoja no 1831. līdz 1897. gadam). — 6. Madride atrodas pie Manzanares. — 7. Autodidakts ir tāds cilvēks, kas pats sevi mācījis, kam nav bijis skolotāja. Parasti par autodidaktiem sauc ļaudis, kas savas zināšanas un mākļu ieguvuši pašu spēkiem, bez skolu apmeklēšanas. Autodidakti bija, piemēram, rakstnieki — Ibsens, Strindbergs, Hebbel's un gleznotājs Van Gogs. Šo grieķu vārdu tādā pat nozīmē lietojuši jau Homers un Aišils. — 8. Lēciens ir veselīgākais veids, kā doties aukstā ūdenī, protams, ja vien ūdens pietiekami dziļš. Kāpjot aukstā ūdenī lēnām, vispirms atdziest kājas, un ļoti daudz asiņu sapilst vēdera dobumā, kas slikti ietekmē sirds darbību un var pat atnest nāvi. Sekls ūdenī vai gadījumā, ja lēkt neprot, ieteicams vispirms kārtīgi apslacīt krūtis, lai ķermenis atdzistu no augšgala. Nedrīkst lēkt aukstā ūdenī sakarsis, bet iepriekš ēnā jāatdzesējas. — 9. Nē, auss ir nevien cilvēka dzirdes, bet arī līdzsvara orgāns, kurā atrodas ļoti asprātīgs «līdzsvara kompass» — trīs lokveida kanāli, katrs citā plāknē. Līdzsvarg izjūta mums ļauj arī aizvērtām acīm sajust, kādā stāvoklī atrodas mūsu ķermenis un pilnīgā tumsā stāvēt un staigāt bez streipuļošanas. — 10. Pēdējā Francijas karaliene bija ķeizariene Eiženija, Napoleona III laulātā draudzene, kas 1870. gadā pēc Sedanas kaujas atbēga uz Londonu un mira tikai 1920. gadā.

Sarežģīta mantojuma dalīšana. Ernestam bija jāsaņem divreiz vairāk par Ansi un tātad arī par Kārli (kam taču bija novēlēts tikpat, cik Ansim) un tāpat par Maigu (kurai bija novēlēta puse no Ernesta daļas). Tātad viss mantojums dalījās piecās daļās, no kurām Ernestam jāsaņem divas, bet pārējiem trim bērniem — pa vienai. Bez tam Ernestam jāsaņem papildus 200 marku un Maigai — 100 marku. Šī summa jāatņem no kopējā mantojuma — 27.000 marku. Paliek 26.700 marku, kas sadalāmi piecās daļās, katrā pa 5340 markām. Tik arī saņem Ansis un Kārlis, bet Maiga vēl 100 marku klāt — kopā 5440 marku, u Ernests — divis reizes pa 5340 marku un vēl 200 marku — kopā 10.880 marku. Saskaitot visas četras mantojuma daļas, tiešām dabūjam kopsummu — 27.000 marku.

Ansis Šanse frontē

J. Dreslera zīmējumi un teksts

VI. Uzvara mīlas frontē

Atkal Ansis Rīgu skata,
Lepni izslējies kā pāvs.
Bet kas tas? Tā ir uz mata
Viņas cēlā gaita, stāvs...

Viņa apjukumā stostās:
«Ansi, tu? Nudien, tas viņš!
Durāmais lai stāv pie jostas —
Tas mans brālēns Ošlapiņš!»

«Brālēns» zilē: «Kritisks brīdis,
Izeja te viena — skriet...»
Viņu pavadīt skrien Spridis,
Ansis komandē: «Ņem ciet!»

Viņa Ansim mīļi smaida,
Parādā viņš nepaliek.
Varonīgo visur gaida,
Zaķpastala aizmirsts tiek.

NEGALS AR UZVĀRDIEM

Virsmežzinis Skrotiņš pie alus kausa stāsta:

Jā, mans Cēzars, tas tik ir suns, es jums saku! Ko tas visu prot! Un gudrs, es jums saku, kā cilvēks. Visu saprot. Skaidri visu. Viņnedēļ pie mums ciemojās direktors Lapsiņš. Un Cēzars, ko jūs domājat, ko Cēzars: Cēzars tik visu laiku lēkā direktoram apkārt un lūko tikt pie rīkles.»

«Hm, jā,» iekrekšķinājās rajona agronoms, «taisni jābrīnās, cik tāds lopiņš dažreiz gudrs. Mans Krancis pat. Tas ar to direktoru Lapsiņu vēl nekas. Bet iedomājieties tikai, kā klājās manam biškopības pārraugam, kad viņš iegriežās pie manis. To vīru sauc Stabiņš.»

TRENIŅŠ...

Skolotāja velti pūlējās izskaidrot klasei, kas īsti saprotams ar vārdu brīnums.

Tad viņa nolēma sākt vēlreiz no gala un izskaidrot brīnumu ar saprotamākiem piemēriem.

«Kā tu to sauktu, ja cilvēks nokristu no sestā stāva un paliktu sveiks un vesels?»

«Es teiktu, ka tā ir laime,» atbildēja Pēteris.

«Un ja nu tas pats cilvēks atkal nokristu no sestā stāva, palikdams sveiks un vesels?» pacietīgi turpināja skolotāja.

«Par atkārtotu laimi!» braši atbildēja Pēteris.

«Labi! Bet ja tas pats cilvēks nokristu pat trešo reizi un pat nesadauzītos, vai tad tā atkal būtu vienkārši laime?»

«Nē, Tad tas jau būtu treniņš.»

RĪKOJUMS IZPILDĪTS!

Biroja šefs Andrejevičinskis ir ļoti stingrs un akurāts šefs. Bez tam biroja šefs Andrejevičinskis agrāk bijis virsseržants kājnieku rotā un vienmēr raugās uz to, lai viņa padotie pavēles nevien kārtīgi izpildītu, bet arī ziņotu par izpildīšanu.

Kādu dienu biroja šefs Andrejevičinskis paraksta žūksni rakstu. Uz viena viņš ar lielu nepatiku ievēro lielu tauku traipu. Un ar savu ķeburaino rokrakstu uzraksta uz papīra: «Kurš tas bija?» — tieši zem tauku traipa.

Nākošā dienā viņš saņem līdz ar citām aktīm atpakaļ arī notraipīto, pie kam godīgā attālumā no viņa uzraksta stāv rakstīta atbilde: «Jaunākais kancelejas darbinieks Augustiņš.»

Sašutušais šefs atkal ķeras pie spalvas un pieraksta vēl klāt: «Jaunākajam kancelejas darbiniekam Augustiņam jākaunās!»

Vēl dienu vēlāk šefs saņemt akti atpakaļ ar galīgo ziņojumu: «Ir jau kaunējies! Augustiņš.»

Anisa dzērājs un Berlīnes zvani

Heinrich'a fon Kleist'a anekdots

Kāds bijušā Lichnovska pulka kareivis, sasodīts un nelabojams žūpa, pēc neskaitāmiem pērieniem apsolīja laboties un atturēties no degvīna. Trīs dienas viņš tiešām pildīja vārdu, bet ceturtajā to atrada piesūkušos guļam notekā, un kāds apakšvirsnieks to nogādāja aresta telpās. Pratināšanā viņam jautāja, kāpēc tas, aizmirsdams savu apņemšanos atkal padevies dzeršanas postam.

— Kapteiņa kungs — atbildēja vīrs, — tā nav mana vaina! Es kāda tirgotāja uzdevumā devos cauri Lustgartenam, nesdams saini ar krāsām. Te no doma atskanēja zvani: Pomerancis! Pomerancis! Pomerancis!

— Skani, velns, skani! — noteicu es, atminējos savu apņemšanos un nedzēru vis.

Ķēniņa ielā, kur man vajadzēja nodot saini, apstājos uz mirkli rātsnama priekšā atpūsties. Te no torņa atskan: Ķimelis! Ķimelis! Ķimelis! Ķimelis!

Es saku tornim: — Zvani tu, lai vai mākoņi plīst! Un, pie visiem svētiem, lai gan biju stipri izslāpis iedomājos savu apņemšanos un nedzēru vis.

Pēc tam ceļā velns mani veda pār tirgus laukumu un kolīdz es biju kādā krodziņa priekšā, kur iekšā bija vairāk nekā trīsdesmit cilvēku, no tirgus torņa atskanēja: Anisītis! Anisītis! Anisītis! —

— Cik maksā glāze? — es jautāju. Krodzinieks atbild: — Seši feniņi.

— Dod šurp! — es saku, un kas tālāk ar mani notika, to nezinu.

Tulk. H. Veidemane

Lis un tad no VISAS PASAULES

Pirms simts gadiem Kopenhagenas karaliskajā teātrī bija milzīgs posts ar žurkām. Kā raksta kāds tā laika laikraksts, «ložās bija vairāk žurku nekā skatītāju». Kad nekā citādi vairs nevarēja no «teātra žurkām» glābties, administrācija iegādājās arī «teātra kaķus». Tie tad arī ap 1848. gadu beidzot nolikvidēja žurku briesmas.

Kā antropologi 1938. gadā konstatējuši, vislilgāk cilvēki dzīvojot Abchazijā, Kaukaza dienvidu nogāzē. Abchazu cilts piederīgie, kuŗu pavisam esot tikai ap 70.000, piedzīvojot vislielāko vecumu. Kindīgi sādā atraduši vecāko abchazieti, kam bija 152 gadi, bet nākošajam vecākajam varēja konstatēt 132 gadu vecumu.

Rupinas grāfs 1525. gadā, piedraudot ar smagiem sodiem, ar rīkojumu noliedza zvejniekiem svētdienās zivis ķert, «... lai arī šie radījumi to svēto dienu sajustu un mitētu».

Bet tanī pašā rīkojumā, kas bija it kā tik labvēlīgs šiem radījumiem, grāfs noteica, ka viņam, atkarībā no gada laika, jānodod prāvi vairumi šo pašu radījumu, starp citu, 400 mārciņu karpu gadā, 2000 vēžu, 120 «krietnāku» zušu un trīs grozi līdaku «ar kaudzi».

Kad «Dona Kichota» autors Miguels de Servantess Savedra 1584. gadā apprecējās, viņš kārtīgi pierakstīja, ko viņa sieva saņem līdzi pūrā un ienes laulībā. Tā mums vēl šodien zināms, ka šis «pūrs» nav bijis nekāds lielais: 1 dzelzs panna, 1 lāpsta, 1 rīvdzelzs, 3 ērkuļi, 1 tītavas, 1 drēbju suka, 6 mēri miltu, 5 mārciņas vaska, 2 soliņi, 1 galds, 1 lukturis, 1 matracis, 44 vistas un 1 gailis.

Futbols nav vis angļu izgudrojums, bet tas izcēlies Ķīnā. Ar seniem rakstiem un zīmējumiem pierādīts, ka Ķīnā jau 300 gadu pirms mūsu laika ēras cītīgi spēlēts futbols, pie tam pats Tsinu dinastijas ķeizars Ceng-Ti ļoti sekmīgi šo sportu. Viņš bija sastādījis divas futbola vienības, kas pastāvīgi sacentās savā starpā, pie kam sekmīgāko ķeizars allaž apdāvināja puķu virtenēm, augļiem, ar vīnu, smagiem drānu audumiem un sudraba dzeramiem traukiem. Liktos, ka tādos apstākļos diezgan interesanti spēlēt visu laiku futbolu, bet nezin vai tā vis būtu: zaudētājas vienības vīrus nevis apdāvināja, bet tie publiski dabūja pērienu.

Ja cilvēks, samērīgi savam augumam, būtu tik stiprs kā skudra, tas spētu paņemt katrā rokā pa pieauguŗam zilonim un nepieguris noskriet ātrā gaitā 50 kilometru.

Cestertaunā, Amerikā, pirms dažiem gadiem pēc ilggadēja darba pelnītā atpūtā devās kalējs Ringolds, pēc tautības vācietis. Viņš pats bija aprēķinājis, ka 75 darba gadu laikā apkalis 114.000 zirgu, ar 17,5 miljona vesera sitieniem iesitot 16 tonnu pakavu naglu. Ik gadu cītīgais kalējs apkala 2000 zirgu, pie kam viņa vienas dienas rekords bija 28 zirgi!

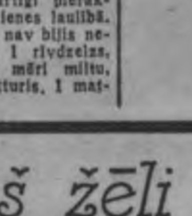

Austrālijā dzīvo zivis, kas bieži vien iziet no ūdens uz sauszemes un uzrāpjas augstos kokos. No citām zivīm tās atšķiras vienīgi ar spurām, kas izveidotas līdzīgas putnu nagiem, un ar to, ka elpošanas orgāni tām novietoti astē. Šīs visdīvainākās no zivīm sastopamas vienīgi Kvinslendas mangrovu purvos.

Vilibalds Drosmiņš žēli raud

Dziļās sērās bildes zīmē S. Ķirdans

Vaļas brīžos dižkareivis Vilibalds Drosmiņš labprāt izklāstīja savas domas, lai neietu zudumā tās sveces gaišums, kas dega viņa gara pūrā, un lai neizteiktās domas neuzkrātos pārāk bīstamā daudzumā, kas eksplodējot varētu uzraut gaisā viņa smadzeņu poda vāku. Viņš labprāt runāja par mieru un draudzīgu dvēseļu saskaņu pie alus kausa, viņš bieži atcerējās savas jūrnieka gaitas, bet vismīļāk kavējās pie medībām. Tikai retu reizi viņš runāja par kaŗu.

«Kaŗš nav mana galvenā nodarbošanās,» viņš kādreiz teica, «un pēc kaŗa beigām es arī vairs nekaŗošu, lai jūs kā mani lūgtu. Un kad es paskatos uz jums — jaunākajiem karotājiem, man dažreiz skaidri aptekas dūša. Jūs rautin raujaties uz varoņdarbiem un dažreiz audziniet bārdu, kad tas vēl ir pret visiem dabas likumiem. Un tad jūs braucat atvaļinājumā un baidat ar savām bārdelēm aizmugurniekus, kuŗi jau no dzimšanas nav nekādi drošie. Man turpretim nav nekādu prestiža jautājumu: kamēr man ir bārdas nazis, es skuju bārdu, un kamēr man ir ūsas, lai tās aug kaučū vai uz augšu palēkdamās. Ja ūsu gali kļūst par gaŗiem, es tos nokožu, — tur jau nevajaga nazi deldēt. Ievērojiet vienmēr šo galveno kaŗa noslēpumu: neškiesties bez jēgas, bet gan ar vismazākajiem līdzekļiem panākt vislielākos sasniegumus. Par piemēru minēšu to pēdējo boļševiku tanku, ko es padarīju nekaitīgu un sagūstīju, par agru no pirts izskrējis...»

«Nu jau atkal sākas!» kāds draugs izteicās ne visai sajūsmināts.

«Jā, Drosmiņ, cits tavā vietā sāktu lielīties!» otrs piebilda.

«Un darītu ļoti nepareizi. Lielīšanās prasa lieku spēka piepūli un aizdod dusmas draugiem, bet draugus vienmēr var sakaitināt arī citādi,» smaidīdams atbildēja Drosmiņš. «Es runāju par līdzekļu taupīšanu un pieminēju to tanku. Un es vēl tagad nevaru sev piedot, ka toreiz rīkojos tik neapdomīgi un izšķērdīgi! Man taču pilnīgi pietika ar vienu spaiņi verdoša ūdens, ko iegāzu tankā, bet nē — es kliedzu Žanim, lai steidzīgi padod vēl. Vēlāk mums bija jāsilda ūdens veļai no jauna, bet jūs jau to nesaprotat, jums nevienam nav tik smalku, mājās austu linu apakšbikšu kā man!»

Draugi tik daudz saprata, ka rotas miera labā Drosmiņa pašapziņu vajadzētu drusku iedragāt.

«Kas tad viņš — vai kāds stachanovietis, ka tā vienreiz ar pliku roku paņem vilcienu, otrreiz ar kailiem stilbiem pagrābj tanku, bet mums atliek tikai noklausīties viņa pamācībās par kaŗa mākslu? Mēs arī vis neesam ar ziepju burbuļiem baroti!»

Tā sprieda kaŗadraugi un nolēma kaut ko izspēlēt. Viņi ķēra Drosmiņa vārīgākajā vietā — viņa medību kaislē.

«Šorīt, nākdams no slēpņa, es netālu eglīšu jaunaudzē redzēju lielu brūni pelēku zvēru, no mugurpuses bija tāds kā zirgs...» iesāka pirmais sazvērnieks.

«Briedis!» Drosmiņš gandrīz stāvu palēcās.

«Es jau seu skatījos, tādas savādas pēdas sniegā,» piebilda otrs.

«Un tu man nesaki? Kur ir tās pēdas, kur palika tā mugurpuse?» Drosmiņš kodās uz ēsmas kā izbadējusies haizivs.

«Nāc, es parādīšu!»

«Tūlīt, es tikai sagatavošu dažas šrumbum patronas.»

Drosmiņš noknieba dažām lodēm galus un bija gatavs gājējs. Pēdu un zvēra zinātāji viņam rādīja ceļu. Vēl daži piebiedrojās. Drosmiņš gan lūdza tā nedarīt, jo viņam dzinēju šais medībās nevajagot, bet ziņkārie neatlaidās.

«Tad vismaz turieties pret vēju un nerunājiet, tā taču jūs sabojāsit visas medības!»

Viņi centās nekā nebojāt, bet brīžiem tomēr pasmējās. Kāds pat jautri iesvilpās.

«Drīz būs pēdas!» tekuzinis brīdināja mednieku. «Skaties, te! Tādas neskaidras gan ir.»

Drosmiņš paskatījās uz pēdām sniegā,

paskatījās uz rādītāju un mierīgi atteica:

«Tas nekas, ka neskaidras! Briedis būs tiešām ar asti aizslaucījis, lai slēptu. Šie brieži ir ļoti viltīgi.»

Viņi gāja tālāk. Drosmiņš paņēma šauteni pa šāvienam. Tagad vadību uzņēmās otrs vīrs, kas bija redzējis zvēra mugurpusi. Viņš pat nerunāja, bet rādīja ar zīmēm un čukstēja:

«Tepat aiz tām eglītēm un vēl druscin pa kreisi! Tagad ej uzmanīgi viens pats, mēs paliksim gabaliņu aiz tevis.»

Drosmiņš gāja, un citi viņam ļoti apdomīgi sekoja. Pēkšņi mednieks meta šauteni pie pleca, bet tad atkal nolaida. Viņš māja, lai pārējie nāk tuvāk.

«Vai tu redzēji? Kādēļ nešāvi? Redzi, kur ir!» viņam čukstēja.

Starp divām eglītēm bija pa daļai redzama brūni pelēka galva ar staltiem ragiem. Drosmiņš mierīgi tina cigareti un atbildēja diezgan skaļi:

«Es redzēju. Ievērojiet, ar kādu nevainīgu skatu viņš mūs uzlūko. Man nepaceļas roka šo skaisto radījumu nobendēt. Papriecāsimies un iesim atpakaļ.»

«Ir nu gan mednieks!»

«Ko lai dara, ka man tāda mīksta sirds?»

Drosmiņš pasmaidīja un devās atpakaļ. Pavadoņi atnāca vēlāk.

«Vai to govs galvu ar žagaru ragiem atstājāt eglītēs? Vai viņa žēli nenopūtās

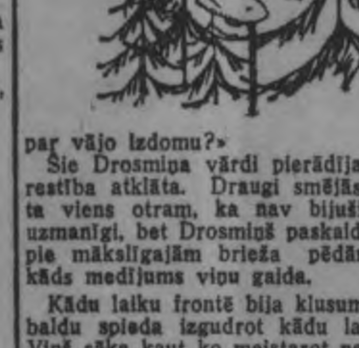

par vājo izdomu?»

Šie Drosmiņa vārdi pierādīja, ka sazvērestība atklāta. Draugi smējās un pārmeta viens otram, ka nav bijuši pietiekami uzmanīgi, bet Drosmiņš paskaidroja, ka jau pie mākslīgajām brieža pēdām sapratis, kāds medījums viņu gaida.

Kādu laiku frontē bija klusums. Tas Vilibaldu spieda izgudrot kādu laika kavēkli. Viņš sāka kaut ko meistarot, ņemdams palīgā Žani Neaizmirstulīti un dažas slēpes. Pamazām veidojās dīvains un diezgan nejēdzīga izskata čemurs. Kaŗadraugi iztaujājās, bet dižkareivis kā par brīnumu, bija mazrunīgs. Beidzot Drosmiņš sašuva kopā četras teltenes, un tad draugi sāka vaidēt:

«Vilibald, nu tu lēnām sāc sajukt!»

«Labāk lēnām, bet pamatīgi, nekā strauji uz zaķa,» viņš prātīgi atbildēja.

Otrā dienā pūta stingrs vējš. Drosmiņš savas jaunbūves vidū uzslēja prāvu kārti un pierīkoja tai sašūtās teltenes. Tad sāka ataust gaisma arī citiem, un to pastiprināja Vilibalda paziņojums:

«Tagad es došos mazā izpriecas burāšanā ar savu sniega jachtu Tprutinkevictfitinkof! Pakaļpalicējus lūdzu neraudāt!»

Pakaļpalicēji pēc piecām minūtēm bri-

numgardi smējās, bet Drosmiņš ar savu līdzbraucēju Žani Neaizmirstulīti kārpījās pa sniegu. Iegriežot buŗu vējā, Drosmiņa braucamā ierīce nokrakšķēja un apgāzās. Nopurinājis sniegu, jachtas kapteinis paziņoja:

«Es neesmu spītīgs cilvēks, bet te ir mans gods likts uz slēpēm, tātad tām ir jāslīd!»

Viņš strādāja atkal, piemontēdams savām stalažām vēl dažas slēpes. Virsseržants piedraudēja nodot viņu disciplinārā bataljonā, ja kādu no tām salauzīs, bet Drosmiņš bija gatavs uz visu. Par laimi, vējš nerimās, tikai kļuva vienmērīgāks. Un tad kādu dienu dižkareivis Drosmiņš, šoreiz bez Žaņa, aizgāja pa klajumu kā velns ar vējlukturi. Sniegs vien pagriezās apkārt. Tas bija brīnišķīgs sasniegums! Par to runāja visa prominentā sabiedrība, sākot ar kaprāli Dritvaikociņu un beidzot ar pavāru. Virsseržants pat neoficiāli atļāva izmēģinājuma braucienos salauzt pāri vecāku slēpju, lai tai vietā iebūvētu jaunākas, izturīgākas un viņš pats varētu pavizināties. Bet Drosmiņš jau konstruēja tālāk. Un kad viņam neatļāva sniega jachtā iebūvēt smago ložmetēju, viņš sarūgtināts apmierinājās ar savu šauteni.

Un tad kādu dienu notika tas, kas draugu sirdis sažņaudza kā skrūvspīlēs. Boļševiki bija dabūjuši svaigus spēkus un nāca virsū. Viņus atsita, viņi atgāja, bet palika diezgan bīstamās pozicijās. Starp abām pusēm turpinājās asa uguns kauja. Starp citiem arī Drosmiņam uzdeva piegādāt municijas papildinājumu. Citi pa vecam stiepa un vilka kastes uz slēpēm vai ragaviņām, bet vai tad Drosmiņam nebija vismodernākā technika pie rokas? Viņš sēdās savā sniega jachtā un ar 76,3 kilometru ātrumu aizdrāzās pāri kaujas laukam tieši ienaidnieka mīnumetēju baterijā. Tur atskanēja ellīgs blīkšķis, izšķīda daži mīnumetēji ar visām apkalpēm, bet arī no staltās jachtas tikai skrandas vien pajuka gaisā. Drosmiņa draugiem aizrāvās elpa...

Vēlu vakarā kad draugi uz dažām stundām tika siltumā atpūsties, nevienam nenāca miegs. Visi pārrunāja baigo dabas parādību un dažādi mierināja raudošo Žani Neaizmirstulīti. Kaprālis Dritvaikociņš pat solījās kļūt viņam par otru gādīgu audžutēvu, bet tas jau neko nelīdzēja.

«Drosmiņš ij očeņ labs, labaks ņenado!»

«Jā, bija jau bija, kas to noliegs!»

«Mēs visi viņu mīlējām!»

«Kas tam cilvēkam bija par galvu...»

«Un kā viņš prata iedzīvināties visās lietās, vienalga, vai tā bija pavāra māksla vai sabiedriskā dzīve, izlūku gājiens vai večerinka!»

«Tam vis nebija deguns velti iesprausts!»

«Mēs tikai brīžiem nepratām viņu pareizi novērtēt. Mēs dažreiz viņu apskaudām un pat mēģinājām viņam sagādāt nepatikšanas.»

«Kā toreiz pat ar brieža medībām!»

«Diezin kādus kukainīšus tagad viņa dvē-

sele medī aizsaules palmu džungļos?»

«Jā, tāds cilvēks un kaŗadraugs ar tik kristālidzidru dvēseli pat latviešiem dzimst tikai vienreiz pa simts gadiem!»

Šai brīdī kaktiņā pie patumšās zemnīcas ieejas atskanēja tik žēlas un skaļas elsas, tādi šņuksti un sāpju vaidi, ka pat šiem kauju ugunīs ārdētajiem vīriem kļuva nelabi.

«Nē, nē, ilgāk es to vairs nevaru izturēt, es atgriežos pie jums!» kā sīrupā mērcēta arpa iedziedājās pazīstama balss.

«Drosmiņ, tu te un dzīvs?»

«Spriežot pēc jūsu pieminas vārdiem, teorētiski es esmu beigts, bet te es esmu, dariet nu, kā paši zināt!»

«Nudien dzīvs un vesels? Nevienas skrambiņas?»

«No kā šīs celsies? Kad mans municijas vezums vairs neklausīja stūrei, es novēlos sniegā, lai tas brauc bez kapteiņa. Un tad jūs tik ellīgi šāvāt no abām pusēm, ka man tur vidū bija jāguļ rāmam kā jēram zem friziera dzirklēm. Tikai tagad tumsā varēja izrāpties. Vai virsseržants nav pārskaities par tām slēpēm?»

Kārlis Krūmājs

Mēs smejamies

— «Māmiņ, ko tu darītu tam, kas nogāztu zemē vāzi un to sasistu?»

«Nu, tam es tūliņ vilktu bikses zemē!»

«Tad jau tētim ies vēsi: viņš nupat sasita vāzi!»

— Kalpone dauza grīdsegu, bet ļoti saudzīgi.

«Minna, jums jādauza stiprāk!» kundze sauc.

«To nevar!» atbild Minna.

«Kāpēc?»

«Tad briesmīgi put!»

Mūjānis ārzemēs apmeklē kādu kultūrvēsturisku muzeju. Staigājot pa daudzajām muzeja zālēm, viņš noguris apsēžas.

Bet te šurpu drāž muzeja kalpotājs un kliedz: «Mans kungs, tas ir Luija XIV sēdeklis, uz kuŗa jūs nosēdāties!»

«Ak, kas tad par to! Ja viņš gadījumā nāks, es, protams, piecelšos!» kalpotāju, drusku sašutis, nomierina Mūjānis.

Grabulis ieiet restorānā lai iedzertu kausu alus. Vietu trūkuma dēļ viņš piesēžas pie galda, kur jau sēž četri vīri. Visiem četriem tiem priekšā katram pa pudelei zeltera.

Grabulis aplaiž skatu visapkārt un saka: «Es te jūtos tīri kā Roņu salas bākas sargs.»

«Kā tā?» kāds no zeltera dzērājiem ieinteresēts apjautājas.

«Nu, — arī viņš sev visapkārt cita nekā neredz kā vienīgi ūdeni...»

Mūjānim draugs uzdāvājis bildi — Pizas šķībo torni. Mūjānis ļoti nopūlas to kārtīgi uzkārt pie sienas un errojas:

«Tīrais stachanoviešu darbs! Ja es to bildi pagriešu taisni — tornis ir šķībs, ja pagriežu taisni torni — bilde šķība. Cūkgani, no kārtīgi amatnieki!»

«Tēt, vai «šodien» ir tas pats kas «vakar»?»

«Kas par muļķībām!»

«Bet tu taču vakar teici, ka šodien būšot «rīt»!»

«Jā, tas gan pareizi, «šodien» vakardien bija «rīt», tāpat kā rīt «šodien» būs «vakardien» un «vakardien» šodien bija rīt un... rīt vakardien būs..., Bet tagad ej nu un parotaļājies ar māsiņu!»

«Kas gan ir krietnākais un labsirdīgākais cilvēks zemes virsū?»

«Nu, — tas bez šaubām ir atkal apprecējušās atraitnes pirmais vīrs.»

Gaisa uzbrukumā Londonai 1917. gadā kāds vācu cepelīns nokļuva smagā atvairīšanas uguni un tika ķermeņa vidū tik smagi ķoŗāts, ka draudēja kuŗu katru brīdi pārlūzt divās daļās.

Bet cepelīna komandieris pat tad vēl nezaudēja humoru, vaicādams savam pirmajam virsniekam: «Lieks, mēs tūlīt salūzīsim. Vai tad nu jūs gribētu uzņemties komandu par priekšējo pusi vai pakaļējo?»

Īstenībā aukstasinīgajam gaisakuģa komandierim tomēr izdevās ar to laimīgi sasniegt dzimteni.

Otomars jau skolas gados bija stipri iedomīgs un viegli aizvainojams. Pagājušo gadu viņš izbraucis ciemos pie agrākā skolas biedra, mežziņa Skrotes. Draugs Otomaru uzaicina buku medībās.

Kad pēc ilgas gaidīšanas parādās buks, Skrote čukst draugam: «Bliez nu virsū! Nu tu nemaz nevaŗi aizšaut gaŗām!»

Uz to Otomars sapīcis atrūc: «Ko nozīmē — nevaru? Ja vien es gribu, — es varu visu!»

Izraksts no Kārlēna domrakstu burtnīcas:

«Starpība starp karali un prezidentu ir tā, ka karalis vienmēr ir sava tēva dēls, bet prezidents, turpretim, nekad.»

Aleksandrs Garančs

Lapsa

Ludvigs bija pārlieku jocīgs cilvēks. Maza, sīka auguminа, līkām kājām, šauru, nopietnu putna seju, melnām ūsām zem deguna. Mati viņam bija kā čigānam: tumši kā nakts un sagriezušies kā virza neravētā dārzā. Kā viņš pats savā savrupībā stipri atšķīrās no citiem ļaudīm, tā arī darbu šis cilvēks bija izraudzījies īpatnēju: ziemu siltos cepļa sānos, vasaru mājas paēnā ar asu nazi viņš drāza vienrokas zāģīšiem līkus rokturus iestiprināja tajos zāģīšus, ko bija izcirtis no vecu, nolietotu zāģu mugurām. Taisīja grābeklīšus, vija pīckas no kaņepājiem, no ābeles koka greba karotes un no bērza tāsīm taisīja cibas. Katrā savā rokdarbā viņš iegrieza kādu krustiņu vai kaut ko līdzīgu ziedam. Pat pātagas kātā netrūka rotājuma. Tā viņš sev nopelnīja uzturu un citu darbu nekad nedarīja. Viņa rokdarbi bija redzami gandrīz vai ik mājā visā apkārtnē. Tāpēc viņa vārdu Mežkakta ciemā pieminēja bieži. Sevišķi sievietes viņu slavēja.

— Tā meitene būs laimīga, kas izies pie Ludviga! Tas tik ir cilvēks! Liec viņam taisīt kaut vijoli — iztaisīs!

Bet vīrieši pret viņu bija citādi, pat viņa abi vecākie brāļi. Viņu acīs viņš bija tikai dienas zaglis. Viņi bieži Ludviga aizmugurē saskatījās un nosmējās. Ludvigs šad tad to manīja, pamirkšķināja mazās acеles un, neko neteicis, aizgāja, it kā ātrāk gribēdams no ļaudīm tikt projām. Reti kad uzprasīja:

— Vai jums prāts ar' ir?

Smējās.

— Kauna nav?

Smējās.

Nebija nozīmes runāt. Jo klusāk, jo labāk.

Liekas tomēr, ka Ludvigs bija cilvēks, kā visi citi, tikai ļaudis ar viņu apgājās kā ar bērnu. Izņēmums varbūt bija jaunais Strupuļu māju rentnieks Augusts Sokums ar sievu Teklu un meitu Geļu, kas tikai nesen Mežkaktu ciemā bija ieradušies. Tāpēc Ludvigs tur biežāk gāja. Tādēļ kādreiz ciemā dzirdēja piezīmes:

— Ludvigs staigā pie Sokuma meitas. Kas to zina, vai tik nevedīs mājā.

Katrs šos vārdus pavadīja smiekliem, lai gan Ludvigs ar Geļu tā īsti nekad netika pat parunājušies. Varbūt Ludvigs vairījās no Geļas tāpēc, ka baidījās iemantot arī šajās mājās cilvēku, kas no viņa mēģinātu izvairīties. Geļa tomēr bija citāda viņa acīs nekā pārējās ciema meitas. Savos četrdesmit gados viņš bija mācījies pazīt cilvēkus.

Tāpat kā citu ciemu ļaudis, arī mežkaktieši tikās kāzās, kristībās vai talkās. Gandrīz visās iedzeršanu vietās ieradās arī Ludvigs. Varbūt pavisam reti viņš iegrieztos mežkaktiešu saiešanas vietās, ja vien nebūtu jau no ganu laikiem pārāk iemīlējis putojošo un reibīgo miežu alu. Varbūt, ka tas tā bija labi, jo mežkaktieši turējās pie ieskata, ka ciema sētas neizstaigāja tikai tie, kam trūka iznesības un sadraudzības gara.

Ja Ludvigs bija lūgts, tad smalki saskrullēja ūsu galus un ieradās gandrīz gludi sasukātiem matiem un nospodrinātiem, mirdzošiem zābakiem. Ja nelūgts: ģērbies savā zaļajā senu dienu karavīra mētelī, sākumā pakavējās pie durvīm, bet pēc dažām izdzertām alus glāzēm nosēdās uz tuvākā sola gala. Kad palika silti, noģērba mēteli, piesēdās pie galda un, rokas plātīdams, sāka runāties ar vīriem.

Ciema ļaudis šādās reizēs Ludvigu vienmēr ieraudzīja laikā, un ļaunu prātu uz viņu neturēja neviens, kā dažkārt kaimiņš uz kaimiņu. Ludvigam taču nebija ne cūkas, ne druvas.

— Ē, Ludvigs! Nu kā ir, uzrauj to dziesmu, ar ko Krievijā izpelnījies dziedoņa slavu!

— Jā, jā, uzrauj! — tā gandrīz vienmēr iesāka vīri, kad viņu ieraudzīja savā vidū.

Ludvigs noslaucīja ūsas.

— Nesmejieties! Tad tā bija! Es saku, tā ir īsta patiesība! Mūsu pulks toreiz Ziemsvētkus svētīja Vladivostokā. Tas bija tanī laikā, kad Krievijā, tāpat kā citās zemēs, vēl bija Dievs. Nu, ko darīt, izdzērām svētku rumu un paši sev par prieku uzsākām savus priekšnesumus. Dziedāja tatāri, spēlēja čigāni, dancoja krieviņi platām biksēm, bet kad es uzvilku savu dziesmu, visi apklusa un asarām acīs klausījās!

— Kādu dziesmu tad dziedāji? — vīri pievērsās Ludvigam un smīnēja, jo visi jau to bija dzirdējuši, un pat vairākas reizes.

Ludvigs šādās reizēs izdzēra jau priekšā nolikto alus glāzi. Uzsākot dziesmu, viņam brīnumplati atpletās mute, gandrīz aizvērās acis, sīkās rieviņās savilkās dzeltenā piere, un lepni un pārdroši atgāzās galva:

«Še kad Kristus dzima
Un uz mums atnāca —
Stallīt's gaismā grima,
Zvaigznes vizuļoja ...»

Ludviga baritons tiešām skanēja labi. Tikai, kā vienmēr, vīru sarunas vijās un čaloja nepārtraukti.

Kad dziesma bija galā, Ludvigs atkal izdzēra glāzi alus un paskaidroja, ka Vladivostokā šī Ziemsvētku dziesma viņam bijusi jāatkārto vairākas reizes.

Kad bija ieskurbis, viņš vīrus atstāja un apskatīja citus ļaudis, kas sēdēja visgarām gar istabas sienām, pacеplī un uz mūrīša. Gandrīz katrreiz apsēdās kādai ciema mārgai blakus, apmainījās smaidiem, sadzēra pa alus glāzei un iejautājās:

— Va' dzi', es tev nošaušu skaistāko lapsu Olužnīcas silā, iesi man par sievu?

Mārga pietvīka un ieskrēja pacеplī. Tā visas, kušas viņam patika, no viņa muka. Muka it kā kaunēdamās.

— Vecs puisis, — teica, — dzērājs ... Būtu kaut ūsas noskuvis ...

Par tādu nieku cits ciema puisis būtu tikai nospļāvies, to Ludvigs zināja, bet viņš, lūk, ilgi palika sēdot viens. Tāda bija Ludviga dzīve, un, raugoties viņa nopietnajā sejā, neviens nezināja pateikt, vai viņš bija laimīgs vai nelaimīgs.

Īsi pirms Lieldienām, kad septiņu nedēļu gavēnis gandrīz jau bija aizvadīts, Sokuma akmeņu talkā pēc vakariņām, kad visi bija jau vareni ieskurbuši, Ludvigs nosēdās blakus Sokuma Geļai un nedroši paraudzījās viņā:

— Kā patīk mūsu pusē?

— Ļaudis tāpat kā visur, — Geļa atsmaidīja.

— Ne visai turīgi, mazas zemītes, pavāji iztikuši, — Ludvigs centās tālu no tā aizrunāt, ko domāja, ko gribētu teikt.

— Cilvēku turība ir tikumā un čaklās rokā, Ludvig, — Geļa smaidot atbildēja, dzirkstošām acīm aplūkojot Ludvigu.

— Jā, jā, — Ludvigs piekrita.

Tovakar viņi runāja ilgi un nopietni. Ludvigs ievēroja, ka Geļa bija nevien nopietnāka un pieklājīgāka, bet arī skaistāka par pārējām ciema meitām. Te nevienai nebija melnas acis un tik garas bizes kā viņai, nevienai nebija tik maiga un gudra valoda.

Geļa redzēja, ka sievas cepļa sānos bieži salieca kopā galvas un sačukstējās. Puiši un meitas izteica divdomīgas piezīmes. Bet viņa nenotvīka, nebēga un droši raudzījās Ludvigam acīs.

Pienāca un aizgāja saimnieks ar krūzi. Ludvigs un Geļa saskandināja pa putojošai alus glāzei. Izdzēra. Blakus sēdošie nenocietās:

— Kas šovakar Ludvigam? Slims, vai? — vārdus pavadīja smiekli.

— Nereibst? — iemeta cits.

Ludvigs bija pārāk pieradis pie šiem ļaudīm, un bija vienalga, ko tie domāja vai runāja.

Ludvigs pievērsās tuvāk Geļai, brīdi aplūkoja viņu.

— Es tev nošaušu skaistāko lapsu, — viņš gribēja pateikt Geļai to, kas viņā dega, pateikt savādāk nekā to bija teicis kādai citai ciema mārgai, pateikt skaistāk.

Geļa apklusa. Pacēla acis. Vilcinājās.

— Nošausi ... Vai kādai neesi jau solījis?

— Esmu jautājis ...

— Bet kā tev patiktu, ja nevienai citai vairs tu nedrīkstētu solīt ..?

— Vai tu būsi ... tik laba?

Miegaini mierīgā Mežkaktu ciema ļaudīm pēc Sokuma akmeņu talkas radās jauna viela sarunām.

Kā tā visu vakaru divi vien varēja nosēdēt un norunāt, sveši cilvēki? Vai tik tur kas neslēpjas? Vai Sokums savu meitu nedomāja izdot Ludvigam par sievu?

Daža mārga pat nenocietās un iesaucās:

— Vai ta' trūkst sava ciema meitu? ... Būtu zināmi radi, tepat klāt palīdzīga roka ... Lūk, kāds šis! Redzēs, redzēs, varbūt atdursies kā miets!

Laiks nāca uz pavasari. Dienas pielija saules. Izžirba un strautu tecējumā pazuda sniegs, tikai mežos vairs turējās.

Gandrīz ik rītu Ludvigs izbrida no sava dubļainā pagalma ar bisi plecos, kad vēl ārēs klusi snauda rīts, un klusumā aizslīdēja uz mežu. Viņam sirdī dziedāja pavasaris.

Ludvigs nebija peļams mednieks, tāpēc bieži arī ziemā viņu varēja satikt mežā, klusi kāpjot pāri nokritušajiem koku zariem, ar nezin kur izrautu vecu, paštaisītu bisi rokā. Tā viņš klīda apkārt caurām dienām. Savām māsām viņš bija nošāvis katrai pa lapsai, dažas bija pat pārdevis, bet šai nedēļā tieši viņš mājās nebija pārnesis vēl neko.

Pienāca Lieldienas. Rīts vēl snauda siltā mierā, tikai grāvjos un rūčos murdēja aizplūstošie ūdeņi, un silā atmodušies čivināja rīta putni.

Mežkaktu ļaudis pa vienam un pulciņos gāja uz baznīcu, uz lielceļa sajukdami ar citu ciemu ļaudīm.

Geļa izslīdēja no pagalma kailām kājām, viegli ģērbusies, kurpes nesdama rokā. Viņai sirdī smējās pavasara prieks, skaistais jaunības nemiers. Viņa paraudzījās nokalnā, rūsganu vītolu zaros skauto māju pudurī: tur viss bija kluss un mierīgs ... Viņai plati iepletās nāsis, ievelkot krūtīs zemes smaržu un jaunu nemieru. Varbūt viņš jau aizgājis ... Nenogaidījusi citus mājas ļaudis, Geļa aizkāpa pa gludo taku viena. Labāk bija vienai. Domas un sapņus netraucēja valodas, varēja dzīvot savā pasaulē, un varēja būt, kā Ludvigs ceļā viņu gaidīja ...

Pēc veca ieraduma Sokums Lieldienām bija darinājis alu. Pēcpusdienā viens pēc otra pie viņa ieradās kaimiņi ar sievām, dēliem un meitām. Visi sēdēja ap galdu, sprieda, iedzēra alu. Tad kāds atnācējs iejautājās:

— Nu, kā, Ludvigs nav redzēts?

— Nav ...

Jā, Ludviga vis nemanīja šoreiz. Kad atnāca Ludviga brāļi, vīri tūlīt apvaicājās par Ludvigu. Brāļi vīpsnāja vien. Nu esot gluži traks uz medībām. Gan jau agrāk arī dažu reizi tikai otrā dienā atgriezies, bet nu esot par traku. Pa mežu vien. Nu jau otro vai trešo dienu neesot redzēts mājās.

Vīri sēdēja ap galdu, uz kura stāvēja alus spainis un zaļa māla krūze. Iedzēra, pīpēja. Daži vēl nesaprašanā grozīja galvas par Ludvigu.

— Jā, jā, tie sievieši ...

Sokuma Geļa visu laiku neteica nekā. Viņa čakli rīkojās ar cepumiem, sieru un alu, klāja galdu un apkalpoja jaunos ciemiņus. Palīdzēja tēvam no pagraba atnest alu. Bet viena izejot pieliekamajā, viņa noslaucīja mitrās acis un, izejot no tā, stipri iekoda apakšlūpā. Nav labi, nav — teica viņas sirds un bija tik smaga, tik smaga. Arī baznīcā nebija Ludviga. Viena viņa bija nākusi mājup. Vīri gan vīpsnāja vien. Bet Geļai nebija un nebija miera.

Šķiroties kaimiņi juta, ka aizvadītais vakars bija nepilnīgs — trūka Ludviga. Ejot mājās viņu vēl reizi pieminēja.

— Kaut nu nelauzies svētku laikā pa mežu, atnācis labāk vīru pulkā pie alus!

Vēlu pēc pusnakts, kad kaimiņi bija aizgājuši, Geļa nogurusi nosēdās pie loga, aiz kura caur tumsu jau zilgmoja rīts. Lūpās uzasiņoja pa plankumam, acīs kalta sāpju sausums.

Tad nemiers viņu dzina laukā no mājās. Geļa uzmeta lakatu un klusu izgāja uz ceļu, kas ved uz Olužnīcas silu. Viņa gribēja aiziet līdz Āpšu kalnam, par kuru Ludvigu viņai bija stāstījis kā par labu medību vietu, kur dziļi alās ierakušies snauda āpši un lodāja viltīgās lapsas.

Geļa bija jau apgājusi no vienas puses visu Āpšu kalnu. Metās arvien gaišāks. Viņa griezās atpakaļ, iedama pa taku otrā pusē kalnam.

Kam viņa tā te viena klīda naktī pa mežu? Varbūt brāļiem taisnība. Viņi taču labāk pazina Ludvigu. Varbūt viņš tagad jau mājās. Aplame, aplame ... Bet Geļas smagās domas tomēr nerimās.

Te viņa apstājās. Paspēra vēl dažus soļus. Pie celma izstiepusies gulēja lapsa. Turpat netālu zemē melnēja cilvēka ķermenis, bet blakus saspārdītas bises atliekas. Ludvigam ap deniņiem asinis bija sarecējušas melnā pikā.

— Lapsa ... — Geļa izdvesa. — Mana lapsa ...

MIRDZA SNIEDZE

Mājās

«Beidzot!» iesaucās Rūta Straujupe, ieraugot pastnieka rokās pazīstamo zilo aploksni. Beidzot bija klāt nedēļām ilgi gaidītā vēstule! Tā bija īsa: «Ik brīdi varu ierasties mājās atvaļinājumā. Gaidi! — Jānis.»

Ik brīdi! Tātad varbūt jau ar vakara vilcienu! Tā tiešām varēja būt, jo vēstule bija nākusi veselas trīs nedēļas. Kāds milzums darba bija jāpaveic līdz vakaram: bija jāuzpoš māja un dārzs, jāizgrezno ik telpa ar lauka un dārza ziediem, un bez tam bija arī jāsagatavo īstas svētku vakariņas!

Vēl atlika stunda līdz vilciena pienākšanai, kad Rūta jau bija ar darbu galā. Viņa atgriezās no dārznieka ar rožu klēpi, kuras gribēja ņemt līdzi uz piestātni. — Te mēs abi nāksim pēc stundas, — Rūta tēloja sev, aizvērdama dārza vārtus. — Mēs iesim gar aku un lielo osi, tāpat kā agrāk daudzus vakarus esam nākuši. Tad Jānis atcerēsies savu paražu apturēt mani zem oša un teikt: «Dod nu buču! Te neviens vairs neredz!» Es atslēgšu durvis, durvis ar uzrakstu «Seržants Jānis Straujupe.» Bet — vai! Kartīte ir kļuvusi gluži veca un dzeltena, vajaga uzlikt jaunu, jo ir svētki! «Rūta Straujupe», es rakstīšu, jo seržants Straujupe taču atrodas frontē. Labi. Tad mēs aizvērsim durvis aiz sevis un aizslēgsim tās ... Priekštelpas spogulī mēs ieraudzīsim paši sevi un rožu klēpi starp mums. Garām tumšzaļai, smaržīgai meijai mēs ieiesim dzīvojamā istabā. Tur degs tikai klavieru spuldze pār vaļējiem, spožiem taustiņiem, kuri gatavi ik brīdi sākt runāt un atklāt bezgalīgus skaistuma noslēpumus. Melnajā klavieru virsmā spoguļosies lēzens trauks ar ūdensrozēm. Bet kad Jānis paskatīsies uz galda, viņš ieraudzīs tur zaigojam sakārtotus vakariņu traukus. Savu rožu klēpi mēs nesīsim tālāk uz guļamistabu ...

Rūtas iztēles pavediens pārtrūka. Dzīvojot ik dienas kopā, diena beidzās ļoti vienkārši: izlasījis laikrakstu, Jānis nožāvājās un teica: «Būs jāiet pie miera!» Bet kā būs tagad, pēc tam, kad viņus šķīrusi jau septiņu mēnešu prombūtne? Rūtai pēkšņi likās savādi un uztraucoši tas, ka kāds karavīrs, kāda pusnereāla būtne, ar kuru viņa mēnešiem ilgi bija apmainījusies tikai abstraktām domām pāri simtiem kilometru plašai telpai, bija tas pats viņas Jānis, kuram bija tik stipras un karstas rokas!

Pulksteņa sitiens atgādināja, ka tuvojas vilciena pienākšanas stunda. Rūta steidzās uz piestātni, atgriezdamās tikai dziļā krēslā. Viņa bija stāvējusi pie piestātnes vārtiņiem, līdz pēdējais braucējs izkāpa no vilciena. Jāņa nebija ...

Rūta apsēdās pie klavierēm un uzsita griezīgu akordu, ļaudama tam lēni izgaist mēmajā telpā. Ūdensrožu ziedi, tumsai nākot, lēni vērās ciet. Rūta sēdēja ilgi klusa un saknupusi, bet tad strauji piecēlās ar ticību: Jānis būs rīt vai parīt! Viņa aprasināja rozes, ielika traukā un atstāja vēsajā priekštelpā. Tur viņas palika vienas, garojot savu stipro, vēso smaržu tukšajā telpā, degdamas dažādos maigos un kvēlos toņos. Rūta izdzēsa spuldzi, rasaino mirdzumu apsedza tumsa.

Aizgāja diena pēc dienas. Rūta gāja uz katra vilciena pienākšanu. Reiz viņa ieraudzīja vagona durvīs latviešu karavīru un steidzās klāt: «Sakiet, lūdzu, vai jūs varbūt pazīstat seržantu Jāni Straujupi?» Karavīrs izņēma no mutes kaktiņa milzīgu pīpi un sāka domāt: «Esmu dzirdējis. Pirms divām nedēļām negaidiet. Vispār: nevajaga nervozēt — viena nedēļa tā vai tā. Tas ir karš, kundzīt, bet ne izpriecas brauciens ātrvilcienā!»

Mājās Rūtu atkal sagaidīja vīstošo ziedu smagā elpa. Viņa bija nesusi aizvien jaunus ziedus, un visi tie bija lēnām vītuši, neviena neredzēti. Veltīgi! Veltīgi bija tas viss! Uztraukta viņa iztukšoja puķu traukus, izsviezdama visas puķes laukā, un izgāja uz ielas. Viņa gribēja aiziet tālu laukos, tik tālu, lai nedzirdētu vakara vilciena svilpienu, kas satrauca viņu līdz asarām. Viņa vēlējās staigāt līdz nogurumam, lai pēc tam aizmigtu dziļā bezsapņu miegā.

Pirms atgriešanās mājās viņa vēl gāja izpeldēties ezerā. Bija jau iestājusies nakts, kad Rūta nonāca savā iemīļotajā krastā. Nometusi drēbes, viņa tuvojās krastam, pēkšņi apstādamās, pārsteigta no ezera burvīguma: no paša viņa krasta līdz Rūtas kājām klājās plats, zaigojošs mēness tilts, pašu mēnesi aizsedza tālu pār ezeru līkstošā ieva, zem kuras Rūta stāvēja. Bija dziļš klusums, ne niecīgākais troksnītis netraucēja Rūtu klausīties domās kādu sen dzirdētu nokturnu, kas likās plūstam no liegi ņirbošā mēness ceļa, spēlētu nekad nedzirdētiem instrumentiem. Nepakustējās ne lapa, nežūžoja vēsma, nekustīgs stāvēja arī slaidais, zeltainais ķermenis pret tumšo krastu, tikai mēness ceļš nebeidza lēni zaigot.

Bet tad burvība pazuda acumirklī: pāri mežiem nostiepās tāls vilciena svilpiens kā maldu gara sauciens. Rūta strauji ielēca ūdenī. Mēness ceļš saira, tikai mazas sudraba skaidiņas mētājās pa Rūtas kustību radīto viļņu galiem. Izlīkumojusies tālu pa ezeru, Rūta atgriezās krastā un lēnām sāka ceļu uz mājām, juzdama tīkamu nogurumu.

Rūta atslēdza durvis, pakavējās brīdi priekštelpā, tad gāja uz guļamistabu. Nebija kur steigties. Vēl būs daudz garu, vientuļu dienu un nakšu. Atvērusi durvis, viņa ieraudzīja tur degam spuldzi, uz grīdas bija saiņu kaudze, bet pie loga sēdēja cilvēks formā. «Jāni!» Rūta metās uz priekšu, bet aprāvās pusceļā. Bet tas tomēr bija Jānis, senāk vienmēr smejošais Jānis, tagad viņa seja bija brūna, apaugusi, neparasti gaišas acis asi, drudžaini raudzījās Rūtā. Rūta mulsumā drebēja: «Kā tu iekļuvi?»

«Caur logu,» atbildēja dziļa basa balss.

Klusums.

Pie loga kaut kas iegrabējās. Jānis sarāvās un aši pavērās logā, acu baltumiem biedīgi pazibot. Tur bija kaķis, kas glaudās pie rūts.

«Vai vēlies vakariņas?» Rūta jautāja.

«Nē... Lūdzu pelnu trauciņu.» Nemierīgiem pirkstiem Jānis meklēja cigaretes. Rūta atnesa pelnu trauku no sava naktsgaldiņa.

«Pelnu trauks uz manas sievas naktsgaldiņa! ..» domāja Jānis. Viņš lēnām tuvināja mazo trauku acīm, bet uz tā bija redzams tikai mazs, zeltains matiņš; Rūta tur glabāja matu adatiņas. Viņš nosvieda trauku ar troksni uz galda.

«Varbūt tu vēlies dzert, Jāni?»

«Jā ...»

Rūta atnesa aveņu sulu, tā Jānim vienmēr garšoja. Sniedzot glāzi, Rūta pamanīja, ka Jānim trīc roka,

«Tev trīc roka ...» Rūtai aizžņaudzās kakls, viņa novērsās, lai Jānis neredzētu viņas asaras.

«Jā, man trīc roka ...» Jānis klusu runāja: ««Man netrīcēja tā visbaigākajos brīžos, jo es jutu, ka kaut kur tālu mājā, manā mājā, dzīvo mana sieviņa, glabādama manu piemiņu, vienalga — dzīva vai miruša, bet tagad es redzu, ka man vairs nav māju ...» Jānis apklusa un skatījās savādi skaidrām, baigām acīm pats savās atmiņās, iegrimdams Rūtai nezināmā pasaulē.

Rūta izbijusies skatījās vīrā. Jānis izņēma no kabatas baltu papīra gabaliņu, pārplēsa to vidū pušu un nometa uz grīdas. Rūta pacēla abus gabaliņus. Uz viena bija: «Rūta», uz otra: «Straujupe». Tā bija viņas jaunā kartīte, ko tā uzlika uz durvīm.

«Bet Jāni ... vecā bija netīra. Cilvēki gāja garām un lasīja: «Seržants Jānis Straujupe. Tas arī tepat nīkst pa māju. Ak, šie aizmugures žurkas!» Tādēļ rakstīju savu vārdu ...»

Brīdi bija klusums. Jānis atliecās taisnāk, pārvilka kalseno roku pār seju, lai noslāpētu smaidu un izlaboja: «Atvaino — virsseržants Straujupe!»

«Piedod, es neievēroju, ka tev jaunas zīmotnes ...» Rūta mulsi čukstēja.

«Tā tik vēl trūka, ka tu pirmās ievērotu zīmotnes!» Jāņa acīs iedegās jautra uguntiņa un neizdzisa vairs. Viņš smaidīja tā, kā slimnieks smaida, atmodies no gara murga.

DZIMTENES BALSS KLĪNIKĀ

Dažs labs miesas tīrības cienītājs, Ģertrūdes un Marijas ielas stūrī meklēdams ieeju Jaunajā pirtī, būs pamanījis kādu paprāvu skatlogu, izdekorētu ar dažādiem sarežģītiem aparātiem. Lai arī šis skatlogs rotā to pašu māju, kurā atrodas pirts, tomēr tam nav nekāda tieša sakara ar šo šķīstīšanās iestādi. Taču, labi padomājot, jāatzīst, ka starp darbnīcu, kas slēpjas aiz skatloga, un pirti ir zināma līdzība. Pēdējā dara spodras cilvēku miesas, bet pirmā — radio uztvērēju «iekšas», lai tās dotu tīrākas un skaidrākas skaņas.

Šādu radio darbnīcu Rīgā ir prāvs skaits, bet frontes laikraksta uzmanību pamatoti iemantojusi tieši šī. Kāpēc tas tā, to redzēsim, kaut tikai pus stundu pasekojot darbam šinī laika zoba bojāto radio aparātu klīnikā.

Gaisma abās darbnīcas telpās iespīd jau pirms pl. 8 rītā, kad tur ierodas tās īpašnieks, direktors un darbu izpildītājs vienā personā Voldemārs Biedriņš, bet izdziest — tikai ap pl. 8 vakarā un dažu labu reizi pat vēl vēlāk. Mazliet vēlāk darba vietā ierodas arī Biedriņa dzīves un darba biedre. Pēdējā galvenokārt, uzturēdamās priekštelpās, pieņem pasūtījumus, izdod izlabotos aparātus, kā arī sniedz paskaidrojumus.

Tā tas bija arī tanī pievakares stundā, kad «V. Biedriņa» darbnīcā ieradās gluži neparasts ciemiņš — «Daugavas Vanagu» fotografs. Pārvarējis pirmo jautājumu krustuguni, tiekoties ar atjautīgo Biedriņa kundzi, viņš tuvojās īstai «operāciju zālei». Dzirdējis pieminam frontes laikraksta vārdu, pretim steidzās pats Biedriņš. Ciešā spiedienā ilgāk paturot viņa roku savējā, dziļāk atmiņā iespiežas arī tā seja un stāvs. Spēcīgs augums, atklāts, pat sirsnīgs skats, latviski rāma izturēšanās. Jau nākamajā mirklī tas atkal sēžas pie sava darba galda, kas vairāk stāvos apkrauts ar labojamiem radio aparātiem, jo darba tik daudz, ka nav laika ar ciemiņu aprunāties, turot rokas klēpī.

«Tikko saņēmu vairāk kā 10 uztvērēju no organizācijas komitejas», izjaukdams kādu no jaunatnestajiem aparātiem, stāsta V. Biedriņš. «Jāpasteidz vismaz kādu pāri dabūt līdz rītam kārtībā, jo frontes puiši tos gaida vairāk kā azaidu. To es arī saprotu, jo grūti dzīvot padomijas klajumos, nedzirdot ne skaņas no savas puses, savas zemes.»

Daudzie aparāti, kas aizņem visus plauktus abās telpās, liecina, ka šeit nepieciešams ļoti drudžains darbs, lai apmierinātu visus klientus. Tā arī ir. Pats meistars, kuram jau 13 ražeņu darba gadu aiz muguras, strādā kā automats. Viena roka līdz elkonim iegrimusi aparātā, meklē vajadzīgo bloku vai pretestību, otra — pieslēdz elektriskajam tīklam lodāmuru, bet skats tanī pat laikā vēro mērinstrumentu skālu, un mute atbild darbnīcas apmeklētājiem. To vairums ir karavīri, gan latviešu, gan vācu. Kā redzams, tie Biedriņam jau pazīstami. «Tā jau arī tam jābūt, jo uz viņiem taču mēs liekam visas cerības,» kautrīgi pasmaida meistars.

Biedriņa svētīgais darbs karavīru labā sācies tā: veltīgi izmēģinājušies nodot remontā kādu no frontes pārvestu bojātu aparātu visdažādākās Rīgas darbnīcās, komitejas darbinieki sastapuši atsaucīgu palīgu Biedriņa personā. Aparāts dienas laikā izlabots un nodots nosūtīšanai uz fronti. Ar to Biedriņš, kā saka, iekritis. Taču šinī ziņā vispriecīgākais ir komitejas palīdzības daļas šefs Oskars Krūmiņš. Tikko radio lietās kāda sāpe, tā jāsazvanās ar Biedriņa kungu, un nav šaubu, ka viss būs kārtībā. Taču šādu sāpju nav maz. Te jāpārbauda kāds tikko uzdāvināts aparāts, jo tā īpašnieks, trūkstot baterijām, to pēdējā laikā nav lietojis; steigšus jāsalabo no frontes Rīgā ievests uztvērējs, jo vedējs pēc dažām stundām dodas atpakaļ u. t. t. Darba sakrājies pāri galvai.

Līdz šim Biedriņš salabojis jau vairāk kā 50 latviešu karavīru piegādāto aparātu, bieži vien veicot darbus ārpus kārtas. Jautāts, vai šāds ārpus kārtas darbs nav dārgāks un neiet pāri karavīru iespējām, atsaucīgais labvēlis saka:

«Ne par viena latvieša karavīriem domātā radio aparāta izlabošanu naudu neesmu ņēmis un to nedarīšu arī turpmāk. Sirdsapziņa man to neatļauj. Kā es varu ņemt samaksu par savu frontei veltīto darbu, ja es nemaksāju karavīriem ne plika vērdiņa par to lielo darbu, ko viņi veic manis un visas latviešu tautas labā? Ja vajadzīgs es varu pastrādāt ilgāk vai ziedot savu miegu, bet karavīriem tikai par brīvu.»

Labo gribu atbalstīt latviešu karavīrus Biedriņš parādījis arī pats, nododams frontes vajadzībām divus modernus uztvērējus. Viņš ir arī cītīgs «Daugavas Vanagu» lasītājs, kur tam sevišķi patīkot kauju apraksti.

Vairāk mēnešus diendienā tiekoties ar karavīriem, Biedriņam gadījušies arī dažādi interesanti piedzīvojumi. Reiz no frontes iebraukušie latviešu karavīri jau agrā rīta stundā sākuši meklēties, kur salabot savu «kasti», bet viss veltīgi. Bez 3 mēnešiem neviens to neapņēmies. Tā tas gājis, kamēr viņi nokļuvuši līdz Biedriņam, bet tad arī vairs bijis tikai pusotras stundas laika. Tomēr arī šoreiz Biedriņš nav palicis kaunā, kaut arī pašam vajadzējis nogādāt stacijā. Lielā sajūsmā un pateicībā puiši ar varu meistaram saujā iespieduši divas «becugšeines», lai gan viņš nav sevišķs stipru mantu cienītājs.

Tas un citi līdzīgi un jautri atgadījumi padarot dzīvi interesantāku. Tā atzīst pats Biedriņš. Tāpēc tie arī sekmējot darbu un viņš cerot arī turpmāk laikus paveikt visus karavīru pasūtījumus, kaut tie arī pieaugtu.

O. Kr.

V. Biedriņa zināšanas un roku veiklība sagatavo «ievainotos» radio uztvērējus atceļam uz fronti DV uzņ.

Brauciens ar starpgadījumiem

Redzot bieži sagērbušos vīrus tikai ar pūlēm ievelamies smagajā automašīnā, garāmgājējam varēja likties, ka tie dodas uz ziemeļpolu vai, sliktākā gadījumā, — gatavojas «iešturmēt» Leņingradas Ziemas pili. Patiesībā tie bija mūsu izlases basketbolisti un prāvais pavadoņu pulciņš, kas uzsāka ceļojumu uz Tilzīti, lai no turienes ar vilcienu nokļūtu Berlīnē un tiktos ar Lielvācijas labākiem šā sporta veida pratējiem.

Tikai mēģinot atsēsties uz «turku dīvāniem», ko varētu saukt arī par atsperu matračiem, jutām, ka viss ceļš būs jānostāv kājās, jo biezie un garie kažoki, kā arī varenie tūbas zābaki nekādi neļāva augumu saliekt taisnā leņķī. Vienīgi izlases gādnieks R. Dekšenieks, kas vienmēr braucienos mīl ērti iekārtoties, arī šoreiz laidās arvien slīpāk, kamēr beidzot viņa kājas atradās puišiem klēpī. Sākās kaut kas līdzīgs nivelēšanai, kuras rezultātā Dekšenieks atkal bija nostājies vertikāli. Vienīgi pie mašīnas brezenta jumta neatradās vis viņa galvas, bet gan kājas. Ar laiku tomēr izdevās sakratīties un rīta pusē, tuvojoties Tilzītei, vairumam puišu smaguma centri jau bija sasnieguši mašīnas grīdu. Piecas stundas viss bija gājis kā smērēts, bet nepilnu kilometru pirms Tilzītes, Stralo mašīna skaļi norēcās un apstājās. Turienes agrīnie gājēji ar izbrīnu un lielu interesi vēroja, kā paprāvs pūlītis kažokos tērpušos vīru «iespieda» automašīnu pilsētā. Šinī darbā aktīvi piedalījās arī pats sporta vadītājs R. Plūme.

Pārceļoties vilcienā, sākās tradicionālās zolītes partijas. ϟϟ vīri cīnījās savrup, jo tie neatzina pārējos par pietiekami cienīgiem pretiniekiem. Izkāpjot no vagona, bija tāda sajūta, it kā atrastos kaut vai Rīgas jūrmalas stacijā, jo skaidrā latviešu mēlē mūs uzrunāja visiem pazīstams vīrs, ilggadējais Rīgas radiofona rīta vingrošanas vadītājs A. Miezītis. Tā kā bija jau vakars, noskalojām ceļa putekļus un zolītes ciņas sviedrus, lai dotos gulēt.

Nākamajā rītā, dodoties uz izraudzīto treniņa zāli, zilējām, vai sargs būs ieradies vai nē, jo no tā atkarājas, vai varēsim vai nevarēsim pirms sacīkstes izmēģināt, kā «lien» grozā. Sargs bija, bet tad dzima atkal cita nelaime — nebija nevienas bumbas. Tās visas bija ieslēgtas skapī, kura atslēga bija piemirsusies dzīvoklī un tas atradās «tikai» pāris stundu brauciena attālumā. Kad veltīgi bija mēģināts ar visu klātesošo atslēgām atmūķēt skapja durvis, atzinām, ka Rīgas kramplaužiem Berlīnē nav ko meklēt. Lai glābtu vēl to, kas glābjams, mūsu pavadonis aizsteidzās uz savu darba vietu, kas atradās tikai nepilnas stundas brauciena attālumā. Tas lepni atgriezās ar 2 bumbām gaidīto 5 vietā. Tomēr pirmai gaiss vairāk plūda laukā nekā iekšā. Otru ar mokām izdevās sačabināt.

Sacensības laikā puiši jutās kā Rīgas sporta namā, jo vairums skatītāju savu sajūsmu vai neapmierinātību izteica skaidrā latviešu mēlē. Tie bija Berlīnē nodarbinātie rīdzinieki. Bieži vien dzrdēja pieminam Meldera, Vanaga un Graudiņa vārdu.

Lielvācijas galvaspilsētas apskatēs, kas bija apvienotas ar «iepirkšanās drudzi», savas ceļveža spējas centās spodrināt Graudiņš, Krauklis, Melderis un Vanags, kas šinī lielpilsētā vairs nebija pirmo reizi.

Izprasīdamies apmeklēt kinoteātri un apciemot draugus, «Daugaviešu» puiši, ieskaitot tādu goda vīru kā Graudiņu, atgriezās tikai ar «mazu» nokavēšanos — otrā rītā. Tas viņiem dārgi maksāja, jo otrā vakarā ceļš uz sacensības laukumu tiem bija slēgts.

Taču atpakaļceļā automašīnā nācās svīst vēl vairāk, jo nu katram puisim klēpī sēdēja pa meičai. Un kam tādas neiznāca, tam nācās turēt kāda vīrieša kārtas radījuma svaru. Ja neievēro pāris stundu iztrūkumu, tad brauciens bija ildzis pilnu nedēļu. Ieguvums — divas uzvaras un daudz pieredzējumu.

R. U.

Savam karavīram

RAKSTS NO FRONTES

Šādi un līdzīgi uzraksti rotāja vairāk kā 30.000 sainīšu, ko saņēma latviešu karavīri Ziemsvētkos frontē. Tie bija gaiši brīži gaišajos svētkos pieticīgajā karavīru dzīvē, kas tik drīzi neaizmirstas. Kapt. A. vienība, kas ierakumos atrodas jau kopš oktobra mēneša, šīs veltes saņēma tieši priekšsvētku dienā.

Zemu gulstas migla pār lauku un ienaidnieka skatam sedz katru kustību. Tādēļ puiši, kam uzticēta šo dzimtenes velšu nogādāšana no virsseržanta, sādžā, uz ierakumu pirmajām līnijām, var iet droši ar tām arī dienā.

Vada komandiera komandpunktā notiek sainīšu sadale pa grupām. Tos saņem grupu komandieri un tad veikli, pa līču loču ierakuma grāvi steidz uz saviem bunkuriem. Puiši saiņus saņem skaļām gavilēm. Tālākais viss risinās ātri. Tā kā nav zināms, kas likts katrā sainītī, lai sadale iznāktu taisnīga, tos izlozē. Iznāk katram četri sainīši: divi ar kaut ko ēdamu, bet divi ar papīriem, ko ziedojušas Līgatnes un Slokas papīra fabrikas.

Paukš grieztās auklas, čaukst papīri, skan jautras valodas, un viens pēc otra atveras sainīši. Kā gan visa tur nav: smēķi, saldumi, grāmatas, cimdi, zeķes, naži. Sainīšos, kas nākuši no laukiem, netrūkst arī speķa un sviesta. Un tad, kas tos sūtījis?

«Man viena no spiestuves «Rota», bet otra — kādas zemgalietes,» steidz stāstīt kar. S. «Bet man abas no Vidzemes, no Cēsu novada. Sūta M. Krūmiņa,» pārtrauc to kar. V. un steidz deklamēt pantiņu ko šī meiča uzrakstījusi papildam svētku novēlējumam:

«Latviešu karavīr, dzimtene gaida
Austrumos uzvaru spožu!
Zeltenes cīņās Tev sveicienus raida, —
Pārnākot nežēlos rožu.»

Sainīšus bija sūtījušas arī vācu jaunavas no Ungārijas un vietējā ϟϟ brigāde. Starp citu, šai sainīšos bija skaistas pīpes, kas tik nepieciešamas frontiniekiem, sevišķi bārdainajiem, kam jau no cigaretēm ūsas svilst, un mutes ermoņikas, tā kā vēlāk, puišiem saspēlējoties, vaņkām bija jātaisa ausis cieti, kad zēni rāva vaļā, uzkāpuši uz ierakumu malas, tā kā vada komandierim pat nācās rāties par pārdrošību.

Lai sirsnīga pateicība dzimtenei par lielisko pārsteigumu.

Kar. J. V.

Austrumu frontē, janvārī.

Tīkama pārmaiņa

Šķiet, tā nebija tikai sagadīšanās, ka savā jubilejā, atzīmējot 10 gadu pastāvēšanu, mūziķu Vinteru cilts piedalījās latviešu karavīriem veltītā raidījumā 10. februārī Rīgas radiofonā, kur tie ar saviem priekšnesumiem vienmēr gaidīti, kaut arī dažs akadēmisks klausītājs šādos gadījumos demonstratīvi ieliek vati ausīs vai izslēdz uztvērēju. Taču karavīriem frontē viņi sevišķi patīk. To zinot, trīs Vinteri savu jubilejas sniegumu veltīja latviešu frontiniekiem, tāpat kā viņi to vēl otru reizi vēlas darīt 22. febr., piedaloties Dailes teātrī rīkotā frontes teātra izrādē ievainotajiem. Rakstot ne ar profesionāla mūzikas kritiķa, bet ar frontes vīru ikdienas paziņēja spalvu, netrūkst drosmes apgalvot, ka trīs Vinteri sniedz kauju svelmi pārdzīvojušam ieroču vīram patiesi veldzējošu atpūtu. Tāpēc ir vietā novēlējums, lai uzsākot 11. darba gadu, Vinteri steigšus dotos uz fronti, protams, kopā ar frontes teātri.

Pieminētajā pusstundā, kam bija dots jautrā raidījuma nosaukums, dzirdējām arī Augustu Mitrēvicu, kas jau vairākkārt darbos parādījis gatavību atbalstīt karavīru lietu. Šoreiz viņš dedzīgi nolasīja kādas precēties kāra meičas Lonijas Svilpītes vēstuli Vilibaldam Drosmiņam, kā arī iespaidīgi norunāja pa svaigam anekdotam.

Pieminot izpildītāju sniegumu, kā arī jautrās latviskās dziesmas gan dziedātāju, gan arī orķestra izpildījumā, bija tīkama pārmaiņa tā saukto jautro raidījumu virknē, kurā līdz šim, pēc karavīru domām, visvairāk trūka tieši jautrības. Cerēsim, ka šī atziņa sasniegs raidījumu programmas sastādītāju ausis.

K. P.

JĀNIS AKURATERS

Jātnieks pār rudzu lauku

Tas bija Zemgalē zaļā,
Kur zeme kā dievu dārzs,
Kur mana dzimtenes sēta,
Kur mūžam zilgano ārs.

Sen aizgājuši jau gadi,
Kad bijis vēl laimīgs zēns
Ar dzelteniem matiem, gaišacīm
Jauns lauku vanadzēns.

Sen aizgājuši jau gadi,
Jau balāde laiks viss tas,
Bet redzējums dīvaini svētais
Nav zudis no atmiņas.

Reiz gaišā vasaras dienā,
Kad laukos viss zied un san,
Tēvs gāja apraudzīt druvas
Un teica: «Nāc līdzi man.»

Bij svētdiena saules pilna,
Bij birzes kā dievanams,
Un rudzu lauks gulēja zilgans,
Kā ezers viļņodams.

Pār kalniem un lejām gula
Silts ziedu un vēsmu tvans,
Un bērzos zvanīja dzidri
Kā mūžībā dzeguzes zvans.

Un pēkšņi tēvs teica: «Skaties,
Kur dieviņš pār lauku jāj!»
Un satvēris manu roku,
Viņš smaidīdams gaitā stāj:

Mums pretī pār rudzu lauku
Zeltmiglājs auļoja kluss,
Un kūpēdams apsedza pļavas
Un druvas un tīrumus.

Bij smarža dīvaina gaisā,
Un dūmāks mūs apņēma maigs,
Un savāds redzējums sirdī
Man skāra mirdzošs un baigs.

Kā zelta mākonis laidās
Kāds jātnieks mums garām spējš,
Un mēteli dzeltena zīda
Tam plīvoja tvīkstošs vējš.

Un tālu debesu malā
Dobjdīvaini dimdēdams,
Rāms pērkons iedunējās,
Pār tālēm runādams.

Un rudzu ziedu migla
Pār galvu nolīja mums,
Kā saules mirdzoša elpa,
Kā debesu solījums.

Es satvēru tēva roku
Un redzēju — smaida tam vaigs,
Un acis mirdzēja priekā,
Kā pamirdz saules zaigs.

Un cepuri noņēmis, ilgi
Pār laukiem viņš lūkojās.
Kā kūpēdams zelta jātnieks
Pār tālēm aizlaidās.

Un teica viņš: «Priecājies, dēliņ,
Ir svētījis dieviņš mūs!
Nu zini, rudenī droši
Mums bagāta maize būs.»

Un prāts man dīvaini cēlās
Kā putns, kas iztraucēts,
Man likās, ka noticis būtu
Kāds brīnums svešs un svēts.

*

Sen aizgājuši jau gadi,
Bet dvēsele viļņojas vēl:
Šis redzējums neizdzēšams
Kā blāzma atmiņā kvēl.

Un rudzu lauks vasaras vēsmā
Kad viļņodams ziedmiglu klāj,
Es redzu, ka svētīdams dieviņš
Pār laukiem zeltkumeļā jāj.

Kur palicis Kortāns?

Līdz kaklam iegremdējoties pasaulīgās dzīves notikumu pētīšanā, jāpiekrīt kādreiz Zvārguļu Edvarta teiktajiem vārdiem, ka ir pasaulē vēl lietas, kuras pat tirgus sievas nezina. Šoreiz tas sakāms par Vidzemes tirgus sieviņām, kas, stāvēdamas rauga gaidītāju rindā kopā ar Oli Prīduli, tam bija piepūtušas pilnu galvu ar īstiem Ēģiptes brīnumiem, ieskaitot arī to, ka boļševiku armijas dzimšanas dienā 21. februārī Rīgā ieradīšoties pats lielais skolotājs biedrs Staļins. Te nu arī sākās tie meli. Ne jau jubilejas dēļ viņš steidzas uz Rīgu, bet gan, lai noklausītos tam veltītu kupleju tradicionālā ievainoto karavīru draudzības vakarā, kas notiks dienu vēlāk — 22. februārī Dailes trātrī. Tā saukšoties dziesma par Staļinu. Runājot par Kremļa varasvīram veltītām rīmēm, jāteic, ka pie mums tās vislabāk padodas Mežaparkā. Pašus pirmos liesmainiem un kvēliem sveicieniem pārsaldinātos pantus Visarionovičam pretim raidīja kāda «nabadzīgā Mežaparka rajona iemītniece» dzejniece. Jaunā sacerējuma autors Vitamīns arī dzīvo Mežaparkā. Abu sacerējumi ir ļoti līdzīgi, vienīgi, līdzībās runājot, pirmās velte lielo tētiņu glauda pa spalvai, bet otrā — pret. Tāpat sava porcija domāta arī jaunekļiem ar «kantainiem» pleciem un «ieštaukātām» ūtītēm, pēc jaunākās terminoloģijas sauktiem Sīnga prinčiem. Savu biezu vārdu teiks arī Trīs Vinteri, ja vien kāds no tiem pēc 10 gadu pastāvēšanas jubilejas rauta ilgāk neslimos. Nav šaubu, ka visu iepriekšējo jautro numuru izverdumiem pienācīgu vāku uzliks Osvalds Uršteins un sevišķi Emīlija Bērziņa. Šāda noslēpumu priekšlaicīga izpaušana var pagalam satrakot vienkāršos mirstīgos, kam šinī vakarā ieeja Dailes teātrī liegta pat par spekulācijas cenām, kāpēc tie var teātrī nocelt no pamatiem. Tāpēc par to vairāk ne vārda.

Bez tam, ievērojot vēdergraižu pretlīdzekļu trūkumu Rīgā, nav vēlams teātra publiku pārmērīgi smīdināt. Tāpēc savu tiesu dabūs arī nopietnāki cilvēki. Vispirms tie, kas uz skatuves runā vismazāk — operniekі balletdejotāji Mirdza Grīke un Grauds. Viņiem sekos Aina Ezergaile un ugunīgā Marta Alberinga, dubultkvartets «Tēvija» un radiofona karavīru raidījumu orķestris E. Eiches vadībā. Krūmkoks un Čuvasors ir vārdi, par kuriem nekā slikta neizdosies puišiem iestāstīt, jo tie jau itin labi savstarpēji pazīstami. Ar A. Vāni un P. Brīvkalni telefoniskas sarunas vēl turpinās, toties bēdīgāk ar A. Kortānu, jo tas pa nevienu telefonu nav sastopams. Tāpēc katrs, kas viņu satiek un varbūt arī pazīst, lūgts dziedoni nogādāt komitejā.

Pēc ziņām, kas saņemtas no ļoti drošas puses — biroja «Kāda kundze teica», šinī, kā saka sadraudzības vakarā ieradīšoties arī makšķernieks un sabiedrisks darbinieks Augusts Mitrēvics. Pagaidām nav zināms, vai viņš ņems arī vārdu un turēs runu, jo pagaidām uz šādām lietām tam nav «Becugšeines». Taču Elžena Freimaņa piedalīšanās nodrošināta, jo šis druknais vīrs un pianists zvērējis pie dzejdara Tomsona nozudušās kluba kartes, atteikties no sinepēm pipariem un citiem stiprumiem, kas kavē darbu un...

Starp citu, ievainotajiem puišiem tas gan laikam «maz» interesēs, bet mums izdevies izost arī mazu noslēpumu, proti, līdzīgi iepriekšējām reizēm, pēc izrādes paredzētas arī mazas vakariņas. Un tagad vairāk ne vārda: kas tiks iekšā, tas redzēs, kas nē, lai izdomā pats.

Jānis Plēve

Dailei, spēkam un veselībai

Sen izzuduši uzskati, kad cilvēki labāk ticēja dažādām skaistuma kopšanas burvībām un patentlīdzekļiem nekā veselīgiem un dabiskiem dzīves apstākļiem un higiēnai. Šodien katram skaidrs, ka skaistumu un veselību iegūst dabiskos dzīves apstākļos, ka sports un vingrošana ir tas neizsmeļamais avots, kas cilvēku dara izturīgu pret visām dzīves likstām un dod augumam īstu pievilcību.

Ar vingrošanu tagad nodarbojas visur, un jauni un veci. Darba pārtraukumos mēdz pulcēties kopā strādājošie. Atskan īsas komandas, un augumi, kuri pirms dažām minūtēm vēl liecās darba ritmā, uz brīdi it kā atelpo, kļūdami viegli un rotaļīgi. Lūk, tur jaunas meitenes griežas graciozā tautas dejā vai vingrinās rokas un medicīnas bumbas spēles paņēmienos.

«Dziļāk, augumu uz sāniem, vairāk uz zemi,» komandē vadītāja, kas pati nākusi no strādnieču vidus, lai, būdama par priekšzīmi pārējām darba biedrenēm, mācītu tām plastiku vai spraigus ķermeņa vingrojumus. Vēl dažas minūtes īss skrējiens apkārt telpai, un izskanējuši pēcpusdienas mūzikas pēdējie akordi un līdzi tam meiteņu balsis. Naski soļi atkal tās aizved darba telpā. «Tā tas mūsu uzņēmumā jau risinās veselu gadu. Katru reizi mēs pārejam uz grūtākiem ķermeņa vingrinājumiem, jo redzu, ka mūsu meičas jau ieguvušas vajadzīgo rūdījumu un elastību,» stāsta vingrojumu vadītāja, topošā fiziskās audzināšanas skolotāja Aina S.

Runājot par vingrošanu un veselības kopšanu, dzirdam par daudzām un dažādām metodēm un pieejām, bet visās valodās ieskan viena doma — vairāk vingrot, vairāk daiļu kustību, svaiga gaisa, un ķermenis spēs panākt vajadzīgo vienību starp miesu un garu. Ejot uz darbu, agrīnajam strādniekam bieži ausīs ieskan liegas mūzikas skaņas. Būtu maldīgi domāt, ka šajā laikā, kad darbs uzvaras nodrošināšanai aizņem cilvēkam visu dienu, kāds sēdētu pie radio uztvērēja un klausītos rīta serenādes. Pie šīm skaņām pilsētas darba cilvēki vingrojot nododas savas veselības kopšanai. To darīdami, viņi zina, ka kāpinātais darba ražības temps šodien prasa lielu izturību un piepūli. Tāpēc nemitīgi jārūpējas, lai labsajūtas un spēka nekad netrūktu, jāvingrina locekļi un augums, kas vienpusīgajā darbā nodarbināti mazāk, lai ķermenis nekā nezaudētu no savas dabīgās harmonijas.

Mūsu jaunatne, kas ir tautas dzīvības spogulis, vingrošanu atzīst par pirmo dzīves nepieciešamību. Viņu jaunos augumus jau sen rūdījuši visdažādākie sporta veidi un vingrojumu kustību ritmi, kas palīdz iegūt spēku un veiklību nākamajiem darba gadiem. Jaunatne zina, ka ceļš uz spēku, daiļumu un veselību neiet vis caur kosmētisko kabinetu vannām, bet gan vingrošanas zālēm un sporta laukumiem.

J. A.

Arī šīs darbinieces atziņušas, ka daiļu un veselīgu ķermeni var uzturēt ar medicīnas bumbu vingrinājumiem DV uzņ.

Viņas sveic mūsu cīnītājus

ARĪ ES TEVI GAIDĪŠU

Esmu pilsētniece, bet arī laukus ļoti mīlu. Mans darbs noris kādā skolas virtuvē, jo esmu mācīta saimniece. Lielgabalu dunoņas un ložu džinkstoņas vietā mana mūzika ir simtiem bērnu balstiņu. Vasaru arvien pavadu kādā klusā, lielu mežu un viļņojošu druvu apņemtā lauku sētā.

Karavīr, kad Tu brauksi no frontes atpūtā, neaizmirsti, ka Tevi gaidīšu arī es, jo mēs abi katrs savā vietā stāvam par latvju nākotni.

Guna

ZIEMAS VAKARA SVEICIENS

Kad ziemas sals liek sevi sajust, tad jādomā par tiem tūkstošiem, kas, cīnīdamies par labāku Latvijas nākotni, stāv ārā aukstajā, nežēlīgajā salā, kur tos aizsaucis pienākums un sirdsbalss. Bet pēc stiprā sala nāks pavasaris, kad Latvijas lauki rotāsies jaunā zaļumā un putnu dziesmas stāstīs par dabas atmodu. Tā arī pēc niknajām cīņām nāks uzvara kā atmaksa par upuriem un ciešanām. Tā taču domā katra dzimtenes meitene, katrs latvietis. Un es zinu, Tu karavīr, jūti, ka mēs ilgojamies drīzi drīzi redzēt Tevi pārnākam uzvaras lauru vainagotu.

Lai šis sveiciens ziemas vakarā, kad patik sapņot par pavasari, Tev palīdz aizmirst cīņu drūmo pusi un uztur gaišu nākotnes mērķi!

Jūlija

TU MANI ATCERIES!

Es nezinu,
Kur pašlaik atrodies,
Tik jūtu, —
Tu mani atceries.

Vai nē, tālais draugs, tā taču ir? Un kad apkārt spindz lodes, ložmetēji tarkš, lielgabali dārd un baltais sniega lauks kā ugunsgrēkā kūp, Tu tomēr vēl atceries dzimtenes meiteni. Šī atmiņa saistās ar mīļajām dzimtenes ārēm: skaistajiem kalniem un plašajām lejām. Tā atgādina Tev, par ko Tu cīnies, un neļauj aizmirst sirds kvēli, kas Tev dega krūtīs, kad aizgāji cīņā. Tā vienmēr uztur gaišu lielo mērķi un skaistos sapņus par nākotni.

Un kad uzvaras gaviles skanēs, Tu atgriezīsies dzimtenē, kur dzimtenes meitene, laimē smaidīdama, Tevi sagaidīs, jo Tu būsi apliecinājis savu lielo mīlestību dzimtenei Latvijai.

Aija

MŪSU MĪLESTĪBA PIEDER JUMS

Nevienu no jums nepazīstu, bet tomēr visi jūs man esat vienlīdz mīļi, jo esat mūsu varonīgie zēni, kas iet cīņā par savu dzimteni. Ticat, ka mūsu sirdis dienu un nakti dreb satraukumā par saviem mīļajiem zēniem. Vienmēr esam gatavas darīt visu, lai tikai jums būtu labi. Mīlestības pilnas ir mūsu sirdis, adot jums cimdus un zeķes, rakstot vēstules. Varat būt droši par savām dzimtenes meitenēm un neaizmirstiet mūs.

Zēni! Mēs vēlam jums vislabākās sekmes, bet vienu lūdzam, lai jūs arī neaizmirstu mūs, dzimtenē palikušās, jums pukstošās sirdis.

Skaidrīte

Guna

Jūlija

Aija

Skaidrīte